Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SYDSLESVIGSKE

Soldaterbreve

VED KRISTEN NØRGAARD

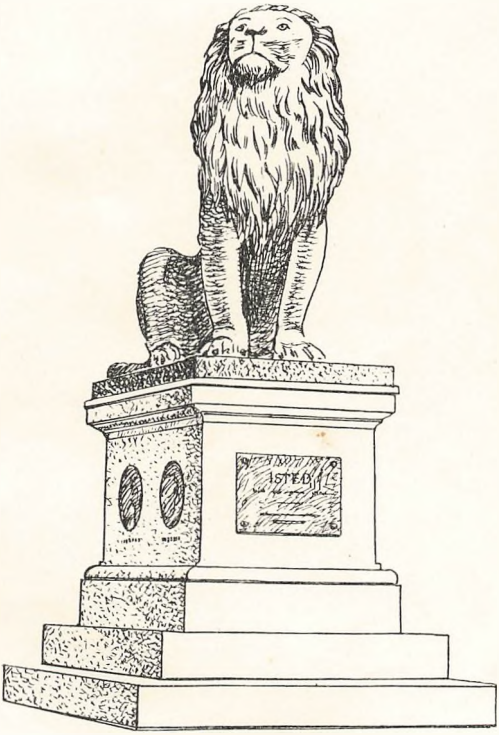

FOLKUNG-FORLAGET

FORORD

DET HAR VÆRET en særlig Glæde for »Flensborg Avis«, at den i Krigens første fem Aar var i Stand til at vedligeholde en støt Forbindelse med en stor Del af vore indkaldte unge Landsmænd. Der foreligger mangfoldige Vidnesbyrd om, at det var til megen Opmuntring for dem, naar de gennem deres Hjemstavns danske Blad kunde følge Begivenhedernes Gang i de for dem saa kære Egne og det kulturelle Arbejde inden for de danske Rækker.

Til Gengæld har Landsmænd herhjemme sat overordentlig stor Pris paa, at de i de Feltbreve, der offentliggjordes i det danske Grænseblad, kunde følge vore unge under de haarde Kaar derude og leve med i, hvad der rørte sig i deres danske Sind. Man saa heri tillige en umiskendelig Frugt af det nationale Virke syd for Grænsen af 1920 og et lovende Varsel for Fremtidens Arbejde.

Det maa derfor hilses med Tilfredsstillelse, naar et skønsomt Udvalg af de Feltbreve, der har foreligget i »Flensborg Avis«, gøres tilgængeligt for videre Kredse. *Et eventuelt Overskud* vil ubeskaaret, idet baade Udgiver og Forlag har givet Afkald paa noget Vederlag, blive anvendt til *Krigsenker, Krigsinvalider og andre af Krigen haardt ramte Danske i Sydslesvig.* At Midlerne vil blive fordelt paa bedste Maade, viser Navnene paa de Mænd, der har erklæret sig rede til at tage sig af den Side af Sagen: Rektor *Bernhard Hansen,* Lærer *N. Kjems* og Pastor *H. F. Petersen.*

Flensborg, September 1944.

L. P. CHRISTENSEN.

Til Indledning:

Dansk Ungdom i Sydslesvig.

SAVNEDE vi i nogen Grad unge danske Sydslesvigere mellem Krigene, saa har vi dem nu, i denne Storkrig. Ja, i disse frygtelige Aar er det først og fremmest dem, vi hører fra og lægger Mærke til dernede. I Hundredvis er de som loyale Statsborgere traadt an ved de tyske Kammeraters Side i den store Krig, og mange af dem — efter sidste Opgørelse 132 — er faldne, mens 52 andre er meldt savnede.

Om de faldne er der skrevet smukke Mindeord, holdt gribende Mindegudstjenester o. l., altsammen Udtryk for, at vi sønden Skel har en dansk Ungdom, der er rede til at gøre sin yderste Pligt i Herbergstatens Tjeneste samtidig med, at den til det sidste bevarer Troskaben mod Hjemstavn og Fædreland, som en af deres tyske Soldaterkammerater skrev hjem til Flensborg: De danske Soldater viser den stærkeste Samfølelse med det danske Folk samtidig med, at de viser Troskab og fuld Loyalitet overfor den tyske Stat.

I det mindste i tre Tilfælde ved vi, at unge Danske ved Fronten har sat Livet ind i Forsøg paa at redde saarede tyske Kammerater.

Vi har virkelig Grund til — midt i denne haarde Tid, med alle dens tunge Budskaber — at glædes over og være stolte af vore unge Folkefæller i Sydslesvig. Som Grænseforeningens gamle Formand, Rektor *H. P. Hansen,* skrev kort før sin Død: »Dette at drage i Felten har betydet for den danske Ungdom dernede, at den snarere har ranket Ryggen end bøjet Nakken. — Det varmer vore Hjærter og faar Haabet til at spire frem — et nyt Haab for Danmarks Fremtid. Og dette gode Budskab bringes os fra dem, der af alle Danske fik de strengeste Kaar.«

Gennem denne Bog skal disse trofaste Folkefæller vidne om sig selv, gennem de Feltbreve, de har sendt hjem. Disse Breve har alle været at læse i »Flensborg Avis«, og de allerfleste var i Forvejen bestemt til Offentliggørelse. Det er de selvfølgelig præget af. Man skriver jo ikke offentlige og private Breve paa samme Maade.

Det første, man standser ved, naar man læser disse Breve, er, at de er skrevet paa Dansk, godt og kærnefuldt Dansk. Dette er jo ikke nogen Selvfølge her, hvor

det for en stor Del drejer sig om unge, der kun delvis har gaaet i dansk Skole, og selv de, der har faaet den bedste Undervisning i Dansk, har dog ellers paa mange Maader været omgivet af tysk Sprog og har maattet bruge det paa Arbejdspladser og andre Steder, i disse Aar som Soldater.

Et Par af de Mænd, der staar dem nærmest, vidner om dette paa denne Maade: »Dansk Skoleforening«s Formand, Grosserer *Cornelius Hansen,* Flensborg, udtalte i Efteraaret 1942: »Mens der under forrige Krig blev skrevet danske Feltbreve af danske Nordslesvigere, men af forholdsvis faa dansksindede Sydslesvigere, ser vi nu, at de unge danske Sydslesvigere skriver smukke danske Feltbreve hjem til Familie og Folkefæller.«

Og ved det store Ungdomsmøde paa »Flensborghus« i Marts 1943 indledte Rektor *Bernhard Hansen,* Duborg-Skolen, en Tale om disse unge og deres Breve med at sige: »Disse Aar har lært vore unge at skrive. — Skolerne har i Hovedsagen skabt Grundlaget. Uden dem havde vi kun haft en sparsom dansk Soldaterlitteratur i Sydslesvig i denne Krig. — Men det er Krigen selv, der har været den store Læremester. De skriver disse unge, saa man studser. Er det ham og det ham? Ikke en Stil som til en Skole, men Breve med personligt Indhold og med en Understrøm, der fortæller om Glæden ved Brevskrivningen. De er hjemme, mens de skriver, de er med i det hele.«

Hvad skriver de saa om disse unge, naar de ligger derude »i forreste Hul«, eller naar de efter en haard Tørn har en kort Hvil paa deres Halmsæk?

De fleste skriver godt og samler sig om et bestemt Emne hver Gang. Men som Brevene er mange, kan ogsaa Emnerne være det. En Del fortæller om Krigsbegivenheder, men ikke nær i den Udstrækning, som Nordslesvigerne gjorde det i forrige Krig (se f. Eks. »Krestens Breve« eller »Sønderjyske Soldaterbreve«. Derimod fortæller nogle af dem meget om de fremmede Lande, som de opholder sig i, om Forhold, Sæd og Skik, og nogle af dem drager Sammenligninger mellem disse og danske Forhold.

Flere af Soldaterne følger godt med i Forholdene her hjemme. Det sker især gennem »Flensborg Avis«, som de alle faar. Enkelte af dem tager af og til Del i Drøftelsen af disse Forhold i Avisen.

Der er dog især fire Ting, som de unge Soldaters Tanker først og sidst drejer sig om. For det første Hjemmet og de kære der, især Mor — Far er i flere Tilfælde fal-

især Hustru og Børn.

Der tales og skrives ellers saa meget om, at Hjemmene har tabt deres store Betydning for de unge. Brevene her siger noget helt andet om de danske Hjem i Sydslesvig.

Dernæst lyder disse Feltbreve af Kærlighed til Hjemstavnen og Kammeraterne der. Minder fra Skolen, Spejderlivet og Ungdomsforeningen spiller en stor Rolle for dem. Om flere af de faldne er der derfor skrevet smukke Breve af Kammerater ved Fronten.

I forrige Storkrig var de danske Sønderjyder ofte flere sammen ved samme Afdeling, i denne er de næsten altid ene Dansker i en Afdeling. Det bidrager til at give Længsler mod Hjemstavn og Fædreland Luft i deres Breve. De allerfleste af dem er da ogsaa fuld klare over, at deres varme Følelser for Hjemstavnen paa det nøjeste hænger sammen med deres Kærlighed til Danmark og det danske Folk, som derfor indtager en meget stor Plads i deres Tanker og Breve.

Endelig er der i Brevene mange gode Vidnesbyrd om deres Gudsforhold. Det laa sikkert som i Svøb hos de fleste af de helt unge, da de drog ud, men som de i andre Forhold er vokset i Ensomheden og under Krigens Tryk, saadan ogsaa her. Drog de end ud som Drenge, de voksede hurtigt til Mænd. Mange af dem kan derfor i deres Breve udtale sig frit og naturligt om deres Forhold til Gud. Om de faldne har vi da sikkert Lov til med Bernhard Hansen at haabe, at deres Sjæl var kommet til Modenhed, inden den skulde høstes.

En af de første danske Sydslesvigere, den unge *Peter Lund* fra Medelby, der faldt i Frankrig 1940, sagde lige før han udaandede i sin danske Kammerats Arme: »Nu skal jeg dø, men det bliver en god Død. — Hils min Mor og hils Danmark og sig, at det nok skal blive frit, som det var det i tusinde Aar.«

I disse Ord fra en prøvet ung Mand, i hans sidste Stund, har vi som i en Sum alt det, de unge danske Sydslesvigere lever i og — dybest set — kæmper for i disse tunge Aar.

— — —

I de nu forløbne fem Krigsaar er der — foruden en Række smaa Hilsener — offentliggjort over 200 Soldaterbreve i »Flensborg Avis«, og det har selvfølgelig ikke været muligt at tage dem alle med i denne Samling, ligesom en Del har maattet forkortes. Nogle af dem er meget lange, flere Spalter. Men saavidt muligt er der noget med

af alle Arter af Breve med, saa det samlede Billede af dem kunde blive saa rigtigt og saa klart som muligt.

En Del af Brevene har der selvfølgeligt maattet rettes noget paa, før de blev optaget i »Flensborg Avis«, og her er de helt igennem gengivet i Avisens Form.

De enkelte Soldaters Breve er her samlet, selv om de er fra forskellige Tider, og hvor det gælder en falden, er der i nogle Tilfælde føjet en Mindeartikel til af en af Kammeraterne ved Fronten. Derved er Tidsfølgen delvis brudt, men paa den Maade faar man det bedste Helhedsindtryk af de enkelte Brevskrivere.

Hvor Dateringen mangler, er den omtrentlige anført *under* Brevet.

Der begyndes naturligt med *Christian Nielsen,* da det var ham, der skrev de første Breve til »Flensborg Avis«. De blev allerede i 1941 samlede og udgivne i Bogen »Hjærtets Treklang«. Derfor er kun de allerførste og et Par mere taget med her, delvis nogle, der ikke findes i denne Bog. I et Helhedsbillede kan disse gode og velskrevne Breve ikke helt undværes.

Billedstoffet har maattet indskrænkes til Fotografier af de faldne Brevskrivere og enkelte andre særlig omtalte faldne Soldater.

Endelig skal her udtales en oprigtig Tak til Redaktør *L. P. Christensen* for Tilladelsen til at udgive disse Breve efter »Flensborg Avis«, til Rektor *Bernhard Hansen* for et stort Arbejde med at skaffe de mange Oplysninger om Brevskriverne og til *Folkung-Forlaget* for Udgivelsen af Bogen.

Aarsbjerg, 8. Sept. 1944.

KRISTEN NØRGAARD.

Christian Nielsen.

CHRISTIAN NIELSEN er født den 29. 11. 1913 i Kobbermøllen ved Flensborg (Faderen: Arbejder Christian Nielsen).

Chr. N. har gaaet 6½ Aar i den tyske kommunale Skole i Kobbermøllen og 2½ Aar i den danske Skole samme Sted. 15 Aar gammel kom han i Købmandslære hos det danske Firma: Uldall & Co., i Flensborg. Var senere et Par Aar i Slesvig, Glückstadt og Oldenburg, og kom saa tilbage til Uldall & Co. Ivrig Deltager i Spejder- og andet Ungdomsarbejde. Blev indkaldt til Militærtjeneste i 1938 et Par Maaneder. Den 26. August 1939 genindkaldt, deltog i Polen-Felttoget, var med mod Vest og sidst i Øst. Faldt den 2. August 1941, under Forsøg paa at redde en saaret tysk Kammerat, ved Welikije-Luki, hvor han ligger begravet. Skriver mest under Mærket »Jep«.

Paa Vagt for vort Danmark.

Det er en herlig stille Nat i Kongres-Polen. Min Ven og jeg sidder i første Hul i den yderste Kamplinje og venter paa Fjenden. Vor Vagt er fra 12 til 2 Nat, og før os har vore andre Kammerater ventet paa den samme Fjende. Hele Dagen har vi forfulgt vor Modstander uden

at indhente ham. Saa kom Natten os i Forkøbet, og vi kunde ikke gaa videre. I Tusmørket havde vi hver gravet os vor »Schützenmulde«, og i den laa Kammeraterne nu og sov, mens vi to holdt Vagt i det forreste Hul.

Et Par Hundrede Meter bag os laa et Par ulmende Hobe, Rester af nogle Trægaarde. Ud af dem havde polske Friskare-Folk skudt paa os. De kæmpede for deres eget Land, men maatte se deres Gaarde gaa op i Luer og bøde med Livet, for de angreb jo os, der tilhørte Evropas, ja maaske Verdens stærkeste Magt. Nu var der kun enkelte Gløder tilbage. Stille sad vi, lyttende, halvt drømmende. Vi to Venner havde saa mangen en Nat staaet paa Vagt sammen, dengang bar vi blaagul Spejder-Uniform, med Danebrogsmærket; nu var vi feltgraa med Hagekors og Ørn. Mens vi før som Drenge ivrigt havde studeret alle Stjernebilleder, var der nu kun e e n Stjerne, der interesserede os, N o r d s t j e r n e n. Vi søgte, der var ikke mange Stjerner paa Himlen, men dér var den. Vi saa længe paa den; der var jo Hjemmet, og der laa Danmark, Frihedens og Retfærdighedens Land.

Vi saa paa hinanden, paa Nordstjernen, halvt drømmende, en Længsel vaagnede i vort Bryst, en Længsel efter Hjemmet. Vi talte om Oplevelser, vi havde haft og været fælles om, vi talte om Fester og Ture, vi genoplevede hele vor lykkelige grønne Ungdom, vi opdagede, hvor meget vor Skole, vor Spejdertid og vort Foreningsliv havde givet os, vi talte om den kommende Sommer —, den skulde nydes —, vi vilde paa Tur igen som i gamle Dage, sidde om Lejrbaalet og drømme —.

Vi glemte, at vi sad i Polen, glemte Søndagens frygtelige Kamp og alle faldne Kammerater — dog tys, pludselig en Lyd. Hvad var det? Var det Polakkerne, der kom? Vi blev lysvaagne, vi sad bomstille og lyttede med alle Sanser aabne, ud i Mørket, det var jo Kammeraternes Liv, det gjaldt, dog — alt var stille igen, indtil vi hørte en velkendt plattysk Stemme.

Se nu at komme i »Seng«, nu skal vi nok passe paa Fjenden. Afløsningen var kommen; vi var i Polen igen. Fjenden kom ikke den Nat; han var gaaet endnu længere tilbage. Paa Fremmarchen Dagen efter talte vi om Nattens Oplevelser, og vi blev klare over, at det havde været mere end almindelige Drømmerier. Det var gaaet op for os, at v o r Kamp gjaldt vor Danskhed, Retten til v o r Hjemstavn, og dermed vort Danmark.

Polen i Dec. 1939.

Jep.

Danmark, vor Moder.

Atter vil danske Sønderjyder mindes deres Livshaabs Opfyldelse.

Ogsaa vi herude vil tænke paa den store Dag for 20 Aar siden, om end med andre Tanker og i andre Omgivelser. Men vi vil bekræfte det Ja, vore Forældre gav Danmark 1920, og vi vil i Aar give dette Ja mere varmt og inderligt end nogen Sinde før. Vi unge er rede til at sætte alt ind for dette Ja, Far og Mor har givet, og aldrig har vel Hjemlængslen til Moder Danmark været større hos os end nu.

Vi naaede ikke hjem i 1920, men ikke desto mindre har 1920 betydet umaadelig meget for os. Hvad der er syndet mod Sydslesvig før Krigen, er paa mange Maader godtgjort os, den unge opvoksende Slægt i Sydslesvig. Igennem vort Hjem, Skolen, Spejder- og andet Foreningsarbejde, igennem vort Ungdomsliv er vi knyttet med saa stærke Kærlighedsbaand til Danmark som aldrig før.

Moder Danmark, vi skylder dig alt, vi skylder dig vort Liv, vor Ungdomslykke, vor Fremtid. Kun i Tanken paa dig kan vi bære vor Skæbne, at leve som fremmede i vor egen Hjemstavn, kun i usigelig Kærlighed til dig har vi kæmpet paa Polens Sletter, ligget i Vestvolden, marcheret igennem Holland og kæmper nu i Belgien. Vi elsker dig, og vi lover dig, at hele vor Fremtid skal gælde dig og din Lykke.

Belgien, 16. Maj 1940.

Chr. Nielsen.

Krigslivets smaa Glæder.

At være Soldat under Krigen er unægtelig ikke saa lidt anderledes end at aftjene sin Værnepligt i Fredstid. Men een Ting er den samme hos Fredssoldater saavel som hos Krigsfolk, nemlig det gode Soldaterhumør. Dette Humør hjælper selv over de vanskeligste Ting, ja ikke engang med Døden for Øje fornægter sig Soldatens Humør og praktiske Sans. Og det er godt og naturligt saadan. Baade i Øst og Vest har jeg, vi alle, af utallige smaa Oplevelser faaet mange Beviser for dette. Disse smaa Oplevelser vil staa som varige lyse Minder, naar vi ellers allerede har glemt alt det onde og frygtelige, vi har været Vidne til. Humør, praktisk Sans og Ligevægt hjælper os over alle Ting, ikke mindst under Krigens Forhold og Farer.

— — —

En af Soldatens vigtigste Ting er hans legemlige Vel, og her fornægter sig hans praktiske Sans aldrig. Jeg husker en Dag i Flandern. Vi var i Kamp og laa kun nogle hundrede Meter fra Belgierne. Jeg laa med mit Gevær paa et Loft og havde travlt med at skyde. Imens var en af mine Folk gaaet paa »Opdagelsesrejse« efter Spisekamret. Og han havde Heldet med sig. Efter kort Tids Forløb kom han tilbage med en Skinke — en rigtig Skinke. Hvad er mere naturligt, end at jeg gav Befaling: »Stopfen!« (Hold inde med Skydningen), og vi først gav os til at guffe?

En anden Gang var vi saa heldige under en morderlig Artilleriild at komme ned i en Kælder, hvor vi fandt en Kurv med Æg og noget Sukker. Mens Granaterne slog ned i og omkring Huset, sad vi ganske rolige og lavede Røræg af Sukker og raa Æg og lod fem være lige. Noget, vi heller aldrig vil glemme, er de rent ud sagt herskabelige Middage, vi selv har mikset sammen, indtil fire og fem Retter Mad, naar vi havde Tiden til det. Hvad siger Mor for Eksempel til følgende Krigsmiddag: Hønsesteg, klar Suppe, Salat med Fløde, Ærter og Gulerødder, Asparges, Jordbær, og saa selvfølgelig fineste fransk Taffelvin og en god stærk Kop ægte Bønnekaffe ovenpaa. Ogsaa Rhabarbergrød har vi ofte lavet. Og naar vi saa sad paa en eller anden Plæne i det herligste Solskin og i idylliske Omgivelser, ja saa havde vi kun eet Ønske: at Mor skulde se sin Dreng sidde og spise og nyde Tilværelsen.

Vore Brødre, de Herrer Artillerister og andre, kalder os medlidende for »Zigøjner-Infanteri«. De veed ikke, at netop dette »Zigøjnerliv« er noget af det herligste af hele Soldater-Tilværelsen. Det er et frit og sorgløst Liv. Vi lærer Landskaber og Folk at kende, som andre kun lige suser igennem med deres Biler. Vi opfatter Naturens Skønhed, Landskabernes Ynde eller Barskhed, vi nyder som ingen anden at hvile de trætte Lemmer i en duftende Kløvermark og at plaske med vore ømme Fødder i en dejlig rislende Bæk.

Men jeg mindes ogsaa andre Ting. Jeg mindes sidste Foraar ved Nedrerhin, et Foraar, som jeg aldrig har oplevet skønnere! Jeg mindes Solnedgangen i Normandiet, naar den lille Kirke oppe paa Bakken ringede Solen ned, der sendte sine sidste Straaler over den lille, maleriske Landsby, omgivet af utallige Æbletræer, mens det fede, dejlige Kvæg græssede fredeligt paa de saftige Marker og Enge og den franske Bonde sad i Skjorteærmer ganske mageligt uden for Huset og nød sin Aftenpibe og sin »Cidre« (en Slags Æblemost), en Fredens Idyl, som fik

en til at glemme Krigen. Og jeg mindes ogsaa, da vi første Gang efter mange Maaneder saa Havet, det frie, stolte Hav i hele dets Vælde. Vi indsugede den dejlige salte Luft i fulde Drag, og vel aldrig har vi følt os mere forbundet med Havet end netop i dette Øjeblik.

Saadan kunde man blive ved i en Uendelighed. Naar man saa gør Status op, saa vil man opdage, at denne Krigens Tid alligevel ikke har været spildt for os, tværtimod! Bare vi har haft Øjnene og Sindet aabent, saa har vi oplevet og set en uendelig Masse, som vi ellers vilde bruge mange Aar til.

Vor Opgave vil nu være efter Krigen at samle alt dette sammen til et Hele, saa forskelligt det end har været, at tumle videre med de Indtryk og de Tanker, vi har faaet af skønt og godt, af Lande og Folk, af Oplevelser, de kan være nok saa smaa, og af Kammerater. Hvis vi paa den Maade oplever Krigen, saa har vi trods alt faaet noget særligt ud af den Tid, og vi vil gaa rigere ud af den og finde mere Mening i Tilværelsen end før.

Febr. 1941.

Jep.

Danmark i Hamborg.

Min Ven og jeg har været paa en lille Week-end til Hamborg for at komme lidt ud af Hverdagstankerne og opleve noget nyt.

Vi oplevede noget nyt, noget, der har overtruffet alle vore Forventninger, men ganske vist paa en anden Maade, end vi havde tænkt os. Vi fandt nemlig i Hamborg et lille Stykke Danmark, et lille Udsnit af vort Folk med alle dets gode og mindre gode Sider. Og vi nød det, som kun den kan nyde det, der har været skilt fra Hjemmet i Aar og Dag og ikke har kunnet holde Forbindelsen ved lige paa Grund af Forholdene.

Vi fandt Danmark; vi fandt det paa Gaden, i Forretninger, paa St. Pauli og andre Steder. Vi har indaandet den danske Luft i fulde Drag, vi har næsten følt os, som om vi gik paa Gaden i København eller i Flensborg i Sommertiden, naar Gaderne er overfyldt af Vandrere og Turister.

Men Glæden, den rene Glæde ved at møde Hjemmet i fremmede Omgivelser, pludselig og uventet, fremkaldte ogsaa en Længsel, den store Længsel efter engang at opleve det alt sammen igen som frie, sorgløse Mennesker, til Fods, paa Cykle eller i Robaad i et frit og sorgløst Danmark, som vi har kendt det før, og som vi er kommen

til at holde saa meget af. Vi længes efter den Tid, da vi igen kan ombytte vort nuværende Hjem, de endeløse evropæiske Landeveje, de fremmede Egne og Byer, de Mennesker, vi ikke kan tale med, enten fordi vi kommer som Fjender eller for Sprogets Skyld, med vore gode danske Asfalt- og Cementveje, med Fyns smilende Landsbyer og Poppelhegn, med Nordsjællands Idyl, med den jyske Hede eller med Vendsyssels bedaarende Midtsommer. Vi længes efter alt dette, og vi haaber, at denne Længsel engang maa tilfredsstilles i en ikke alt for fjern Fremtid. —

Eventyret begyndte straks, da vi kom ud af Hovedbanegaarden. Da der i Kasernen havde været knapt med Tid, havde jeg ikke faaet Tid til at barbere mig, saa jeg var nødt til at opsøge en Barber. Jeg kom da ind i en ganske tilfældig Forretning, hilste, som det sømmer sig for en Soldat, og satte mig hen for at vente. Der var en 5—6 Mand før mig. Jeg mønstrede dem og syntes, de forekom mig bekendte; men jeg vidste ikke, hvor jeg skulde bringe dem hen. Barberen, en lille rund, skallet Fyr med Guldbriller og store Platfødder, livlig og beleven, sagde pludselig til en af Kunderne, der var færdig: »Er du tilfreds? Det er Hovedtingen, min Ven.« Det gav et Sæt i mig. Det var jo Dansk, selv om det var lidt tillært, og Kunden, der lignede en Havnesjover med tyk Sweater med Rullekrave, rødt Halstørklæde og sort Manke, svarede: »Jo, jeg skal nok komme igen!« Og det stod klart for mig, at den Mand kun kunde have hjemme enten i København, Aarhus eller Esbjerg. Han passede ikke til Hamborgs Havn.

Og saa opdagede jeg endda, at jeg havde snakket med ham før engang. Jeg kunde ikke dy mig og sagde: »Sig mig, har vi ikke kørt i Tog sammen engang? Mødtes vi ikke, da vi begge kørte hjem paa Juleorlov?« — Det er jo rægtig, var det ikke af dai, jai fik Tobakken? Og mens det før havde givet et Sæt i mig, saa var det nu omvendt. Som paa Kommando stirrede seks Par Øjne paa dette Vidunder, der taler Dansk, og den sjove Barber udbrød med et Gisp: »En dansk Soldat, du kan talle Danske, min Ven.« Og som den belevne Forretningsmand, han var, falbød han straks en Vare til sine Venner »som Verdens bedste og stærkeste, bliver brugt af det tyske Militær«, hvad vor troskyldige Havnesjover selvfølgelig var overbevist om, og han købte det.

Nu kom der Gang i Støvlerne. Og hvor var de danske alle sammen, dejlige danske Typer. For ham der med Malerkitlen og den mægtige mørke Manke kunde ikke

være andet end dansk, og den lidt spinkle ældre Mand der i Hjørnet passede ogsaa bedre til en dansk Shell-Tank end til Hamborgs Gader, og den velklædte pæne unge Mand med Handels- og Kontormedhjælper-Forbundets Mærke var en værdig Repræsentant for den danske Kontormand.

Da vi var færdige, tog vi Afsked med et stort Smil og et Farvel, der blev besvaret fem Gange paa ægte Dansk, en Gang med Barberens »Farrvell« og en tysk Herres »Heil Hitler«.

Den lille belevne, platfodede Barber havde faaet Samtalestof til en hel Uge.

Dog det var kun Begyndelsen. Paa Gaderne mødte vi snart utallige Mennesker, der talte Dansk. Alle Danmarks Dialekter og »Folkeslag« var repræsenteret. Der gik Højskoletyper med lange Plusfours, aabent Bryst og ternet Sixpence; der havde vi Spradebassen fra Københavns Strøg; her gik den brede stærke danske Fabriksarbejder ved Siden af den frejdige, intelligente, dygtige Haandværker, alle sammen saa pæredanske, som man kunde ønske sig dem.

Vi morede os et Stykke Tid med at finde Danske paa lang Afstand, en let Opgave, for vi kunde næsten ikke gaa fejl. Og dog blev vi narret engang. Paa lang Afstand kom to Fyre gaaende med Haferlsko, hvide Strømper og Tyrolerhat med en stor »Barberkost« bag i. — Det er i hvert Fald ingen Danske, udbrød jeg. Jens grinte. — Det skal du ikke være sikker paa, for det kunde godt ligne dem. Og min Sandten, han havde Ret. De talte det reneste Ravjysk. Vi saa paa hinanden med et mægtigt Grin — Ravjysk, hvide Strømper med Kvast og Tyrolerhat og Kost — ogsaa det var pæredansk — paa en anden Maade. Det viste den godmodige Danskers barnlige Glæde ved at pynte sig med fremmede Fjer.

Vi slentrede gennem Gaderne. Vi fandt en Forretning »Knud Nissen« ved Siden af en med Betegnelsen »Fleischhack'l« — to Modsætninger, to Verdener. Vi kiggede ind ad Vinduet i en lille Sømandsbutik. Den handlede blandt andet med smaa Emailleflag fra Alverdens Lande. Danebrogs Plads var tom. Vi gik ind for at købe et. — Udsolgt, vi kan slet ikke skaffe saa mange, som der forlanges! var Svaret.

Vi endte i »Panoptikon«, Udstillingen af Alverdens kendte Personligheder, saadan som de lever og har levet i fuld legemlig Størrelse. Da vi kom op paa første Sal, fangedes vort Blik af en høj Skikkelse — vor gode, kloge Konge med de stærke, mandige Træk, solbrændt, i Sø-

officers-Uniform. Ved Siden af ham stod den djærve, brede Kristian IV. I et Glasskab sad Gandhi, saadan som vi kender ham fra Billederne, læsende en Avis — ja, og nu kommer en mægtig verdenspolitisk Vittighed — han læste »Berlingske Tidende«! Vi lo, saa Huset rystede. Gandhi læser Berlingeren, mon Avisen er sig den store Ære bevidst?

— — —

Vi stod paa Banegaarden igen — pludselig hørte vi en Stemme: Hov, I to, hvad laver I i Hamborg? Vi snurrede rundt. Min Sandten, der stod en dansk Kammerat fra Flensborg, Soldat som vi. Vi troede ham tabt for os, men nu stod han og talte højrøstet Dansk med os uden at lade sig genere af Folks forbavsede Blikke. Dette var Afskeden med Hamborg, med Danmark. Om et Par Timer er vi i Kasernen igen, men vi har da en Oplevelse, en Række Minder mere at tære paa. Maaske vilde man under normale Omstændigheder ikke agte paa den Slags Smaating. Men Krigen har givet os rig Lejlighed til at tumle med Tanker, til at se og sammenligne og finde Forskel — og til at knytte os endnu fastere til, hvad der inderst ligger os paa Hjerte. *Jep.*

Marts 1941.

Hjertets Treklang.

Jeg har lige oplevet Hjertets Treklang, saa stærkt, saa jeg er bleven blød om Hjertet. Denne Treklang gør os saa rig, saa uendelig rig, som kun vi danske Sønderjyder kan fatte det helt ud, ja maaske knap nok endda. Jeg har siddet og læst Brev derhjemme fra, et Brev, som kun Far og Mor kan skrive. Jeg har læst Avisen, Artiklen om Oversø og Tofte, om Hejmdalernes Aftenstund ved Flensborg Fjord, og jeg har faaet Brev fra en Kammerat i København og en kvindelig Kammerat i Aarhus. Jeg har læst om Aarhus Bys Jubilæum og Bellahøj, om Kis og lille Jens i Silkeborg og meget andet. Og jeg har følt: Hvor er vi dog lykkelige, vi, der har denne Treklang i os, vort Hjem, vor Hjemstavn, Danmark.

Intet har beriget os som dem. Hvad Nytte vilde vort Liv være til, om vi ikke havde disse Toner i os, disse stærke Følelser, der hjælper os over alle tunge Timer, og giver vor Tilværelse Indhold. Et godt og smukt harmonisk Hjem, baaret af Kærlighed til hinanden, er Grundlaget for hele vor Lykke, ja, Lykke selv. Det beriger os og lægger Kærnen til vor Fremtid. I dette Hjem har jeg faaet nedplantet en dybt forankret Kærlighed til vor

slesvigske Hjemstavn, en Kærlighed, som vi nu skatter dobbelt højt. Og derud over har jeg lært at elske Danmark, Danmark, Længslernes Land, som vi nu har savnet i to Aar. Men du lever i vore Hjerter og vore Sind. Hver Tanke paa dig og hver Linje om dig gør os saa trygge og saa uendelig lykkelige og glade.

Naar jeg som nu en stille russisk Aftenstund lige har følt Treklangens Toner synge i mit Sind igennem Hjemmets og Kammeraters Breve og igennem »Flensborg Avis«, eller naar jeg en anden stille Stund tager Sangbogen frem og nynner Johs. V. Jensens eller Jeppe Aakjærs Sange, saa glemmer jeg Omgivelserne, saa gaar Tankerne en anden Vej, Hjertet hamrer i Brystet, og jeg føler Lykken fuldt ud. Et saadant Øjeblik bliver maaske ellers smaa Oplevelser til store, berigende Indtryk, som jeg saa nødig vil miste, og som man ikke kan takke nok for.

Jo, vi danske Sydslesvigere har faaet en stor og rig Vuggegave, som ingen anden, og den store hellige Arv skal hvert Slægtled igennem sin Pligtopfyldelse tilkæmpe sig paa ny. Men den bliver os dobbelt stor og dobbelt hellig derved. Vi vil vide at værne denne dyrebare Skat, som vore Hjem har værnet om den i mange Slægtled.

Angrebet er standset for i Dag. Jeg sidder i mit Jordhul og har indrettet mig for Natten. Det er en pragtfuld Aften. Faa Hundrede Meter foran mig har Russerne indrettet sig paa samme Maade. Maskingeværernes Knitren er standset, og kun Artilleriet fra begge Sider giver af og til lidt Forstyrrelsesild. Med lange Hvin suser Granaterne gennem den fredelige Aften. I Horisonten er nogle russiske Bønderhuse gaaet op i Flammer. Men ellers er det ensformige russiske Landskab præget af Fred og Ro.

Uden for min Stilling gaar en radmager Gris og grynter veltilfreds, og Bondekonen gaar ned til Bækken for at hente Vand. Ingen bekymrer sig om os og de vældige Kræfter, der er kommet til Udvikling.

Jeg har tænkt lidt over, hvad mon Modstanderen paa den anden Side har for Tanker? Jeg har prøvet paa at bringe dem i Samklang med de Indtryk, jeg har samlet de sidste Uger, og mine egne Tanker. Jeg har prøvet paa at forestille mig et Menneske uden denne Treklang, som Kommunisten jo maa være. Og jeg har sammenlignet Kommunismens Tanker og de russiske Bondehjem, jeg har set, og jeg har draget Slutninger deraf.

Den russiske Bonde er primitiv og fattig. Men i Modsætning til andre Bønder i fremmede Egne kan man ikke frakende ham en Del Bondekultur, selv om han maaske

staar paa det Stade, som vore Forfædre gjorde for 100 Aar siden. Selv 20 Aars Kommunisme har ikke kunnet ødelægge denne Kultur. Den russiske Bonde holder fast ved Overleveringerne som ved Kristendommen. I langt de fleste Hjem har jeg fundet Kristusbilleder, i Regelen den eneste Pryd paa Væggen. Og jeg har i hvert Hjem fundet en Rok, en Væv og andre Ting, hvormed Husmoderen i den lange Vinter selv forarbejder sine Produkter. Hun maler selv Brødkornet mellem to Møllestene og kærner selv Smør. Alt dette er efter vore Forhold gammeldags og uproduktivt, men giver os alligevel et Indblik i hendes Hjem. Bolshevikkerne har med et Slag villet forandre dette, hvad der selvfølgelig er ganske umuligt, naar ikke store indre Værdier skal gaa tabt hos dette enfoldige, godmodige Folk. Der skal i hvert Fald en Generations Oplysning til, inden man kan modernisere den russiske Bonde uden at gøre ham rodløs. Dette har Bolshevikkerne ikke forstaaet. Eller vilde man netop gøre dem rodløse, for saa at have frit Spil?

Denne ene Streng af Treklangen har han holdt fast ved. Men hvad med de andre to? Derom har jeg ikke kunnet samle Indtryk. Men selv om den ikke kan være saa højt udviklet som hos os, saa vil et primitivt Folk med et Hjem som Grundlag ogsaa holde fast ved Hjemstavnen og Landet, der har fostret det. Heller ikke dette tror jeg, Kommunismen har faaet Bugt med. Den russiske Bonde egner sig nu engang ikke for disse Ideer og Kræfter, der vil forandre og ødelægge hans Livs Grundvold, og netop en primitiv, men i Grunden sund Folkenatur vil ubevidst reagere derimod.

Maaske vil en og anden synes, jeg har glemt en Ting i Treklangen, nemlig Troen. Men er Troen ikke en Del af et dansk Hjem? Kan man tænke sig et dansk Hjem uden den? Jeg tror næppe. Troen hører ganske naturligt ind i Treklangen. Den gør Klangen skønnere og fyldigere og endnu mere berigende for os. *Jep.*

29. Juli 1941.

Ogsaa han faldt --!

Hvor lyder det hverdags og almindeligt, naar man siger: »Ogsaa han faldt!« Men disse tre Ord er fyldt af Sorg og Smerte og Vemod. Sorg og Smerte plejer ellers at udtrykkes i stærke Ord; men vi kan kun sige og udtrykke vor Sorg over det ufattelige Tab paa en stille Maade. Chr. Nielsens Død har berørt os alle sammen paa det stærkeste. Man spørger sig selv: »Hvorfor skulde det

netop være ham?«, men dette Spørgsmaal ændrer desværre ikke Kendsgerningen.

Hvor tydeligt staar ikke Billedet af Chr. Nielsen for mig; jeg kan se ham under Kampen der ovre i Rusland. En Kammerat er kommet i Livsfare og maa hjælpes. Der var maaske mange andre til Stede, der kunde have hjulpet Kammeraten; men det er Chr. Nielsen, der springer frem fra sin Dækning uden at ænse Faren. For ham er det klart, at Kammeraten derhenne har en Mor og en Far, en Søster og en Bror derhjemme, der med bange Hjerter tænker paa ham Dag og Nat, og hvis højeste Ønske er at faa ham hjem igen.

Maaske har Chr. Nielsen slet ikke haft Tid til at gøre sig nogen som helst Tanker om dette; men han kunde ikke holde sig tilbage, han maatte hjælpe; det var naturligt for ham at hjælpe. Det blev Chr. Nielsens sidste Daad; han betalte med sit Liv. Kan der overhovedet siges noget smukkere om et Menneske, end at han døde for at hjælpe andre? Har Chr. Nielsens Far og Mor ikke Lov til at være stolte og glade over at have haft en Søn som Chr. Nielsen. Ogsaa vi var stolte og glade over at have Chr. Nielsen. Nu sørger vi alle sammen dybt og inderligt sammen med dem.

Aldrig, aldrig mere skal han komme hjem til jer, aldrig mere skal han se sin smukke Hjemegn igen, og aldrig mere skal han faa Lov til at sætte sin Fod igen i det Land, som han saa rigtigt kaldte »Længslernes Land«.

Hvor mærkeligt, at »Hjertets Treklang« skulde blive det sidste Stykke af ham. Et smukkere Vidnesbyrd om Kærlighed til Hjemmet, til Hjemstavnen og til Danmark kan ikke gives. Vi var dig altid taknemlige, Chr. Nielsen, naar du gennem dine Stykker i »Flensborg Avis« paa saa smuk en Maade formaaede at udtrykke dine og vore Følelser og Tanker. Du var vor Talsmand, Chr. Nielsen. Vi saa op til dig alle sammen. Du var en Dygtighed i din Forretning, det vidste vi alle; men du var saa sandt ogsaa en Dygtighed i vort fælles Arbejde; vi vil komme til at savne dig meget haardt. Du lod dig ikke gaa paa af Modgang — tværtimod, du styrkedes derved. Du formaaede at give andre den samme stærke Tro paa Danmark, som du saa stærkt nærede.

Nu er du ikke mere. Men vær forvisset om, at den Sag, du kæmpede og levede for, den vil vi nu end mere kæmpe og leve for, og du vil i vort Arbejde og i vor Kamp staa som et lysende Eksempel for, hvordan vi skal bære os ad.

Vi siger dig hermed endnu engang Tak for alle de dej-

lige Feltpostbreve, som du gennem »Flensborg Avis« sendte ud til os alle sammen.

Hvil i Fred, Christian Nielsen!

August 1941.

Nicolai Büchert.

Hans Paulsen.

HANS AUGUST PAULSEN er født den 23. 1. 1914 i Flensborg. (Moderen: Enke Helene Paulsen). Gaaet i tysk Kommuneskole og tysk Mellemskole. I Duborg-Skolen 1928—31. Udlært som Købmand, ansat hos Grosserer I. C. Møller. Indkaldt, ligget i Afrika, taget til Fange, nu i »U. S. A.«.

Christian Nielsens Eftermæle.

Et Sted i Lybiens Ørken naar mig et Brev! Jeg sætter mig paa en lille Sandhøj for at læse det. Det er Aften — Stilhed —, Skumringen hviler over de uendelige Sandflader, og om lidt smiler tusinde og atter tusinde klare, tindrende Stjerner ned til mig. Den natlige Tropehimmel med sit ejendommelige Farvespil og al sin Pragt hvælver sig foran mit Øje!

Brevet er fra min Mor. Hun sender mig et Billede af og en Dødsannonce om min gamle Kammerat Christian N i e l s e n fra Kobbermøllen. Han faldt den 2. Avgust i de store Kampe paa den østlige Krigsskueplads. Livet var hans Indsats i denne Krig. Han er en af de mange, der nu hviler i fremmed Jord. I Livets bedste Sommer forlod han denne Verden til Sorg og Savn for alle dem, der kendte ham.

Christian Nielsens Færd var præget af Ærlighed, Godhed og Klogskab. Hans Blik var frit, og med et Smil om Læben gik han igennem denne Verden. Han var en Sangens Ven og afholdt af enhver . . . ! En udpræget Karakter, som kun kendte den lige Vej gennem Livet.

Kidde har været os en god Kammerat. Tanken om, at hans Livlighed — naar Dysten er endt og Krigerne kommer hjem — ikke mere skal præge vore Møder og Sammenkomster, smerter os dybt. Forstaaende og hjælpsom var Kidde mod enhver og paalidelig i Ord og Handling.

Paa sin Arbejdsplads var han en respekteret Afdelingsleder. Han raadede over en stor Arbejds*kraft*, havde været ude paa Svendevandring og tilegnet sig mange Kundskaber, som han gavmildt lod gaa videre til sine yngre Arbejdskammerater. Han forstod at omgaas Mennesker og var Kundernes gode Ven. Et mere pligtopfyl-

dende Menneske findes sjældent. Mange Gange gik han ud over Pligtens Grænser og tog fat, hvor og naar der trængtes en kraftig Haand.

Vor faldne Kammerat stod med begge Ben i Arbejdet for den danske Folkegruppe. Han var med, naar der kaldtes til Møde, og han var et Midtpunkt, naar man samledes til Fest. Med Idealismens klare Flamme bekendte han altid rent Flag og ren Kulør. Han var tillige en agtet Mand, havde Lederaanden i sig og var altid rede til at tage sin Tørn i Arbejdet for vor Sag.

I vor Folkelund er der med ham atter styrtet en ung og kraftig Eg. Med Sorg i Sind ser vi, at der er mange Huller, som igen skal fyldes. Mens Rugen stod moden paa Marken, og Havrens Bjælder kimede til Høst, tog Døden vor Ven og Kammerat, — — Vi mindes Christian Nielsen som det værdifulde Menneske, den gode Kammerat, den dygtige, stræbsomme Handelsmand og den afholdte Folkefælle, han var.

Fæ dør — Frænder dør, ogsaa du skal dø.
Eftermælet aldrig dør om,
hvad vel er endt. (Snorre.)

Afrika i Sept. 1941.

H. P.

Marius Andersen.

HANS MARIUS ANDERSEN er født 3. 5. 1918 i Aventoft (Fader: Fisker Th. Andersen, Aventoft). I hans Hjem holdes Aftenskole og Møder for den danske Kreds i Aventoft. Efter Aarene i den stedlige tyske Skole fik M. A. Uddannelse som Maler nordpaa, bl. a. paa Haslev Haandværkerhøjskole, og var siden ivrigt med i Ungdomsarbejdet paa sin Hjemegn. Indkaldt 1939. I Frankrig 1940. Var hos Peter Lund, da denne faldt. Faldt selv i Rusland 17. Juli 1942.

Udtog af Breve.

Slesvig, 17. 11. 39.

»— — En stor Glæde var det, da jeg fik i Pakken en dansk Spejdersangbog med et lille Splitflag i. Det skal nu følge mig videre i den forestaaende Tid. Tiden er bleven lidt lang i den sidste Tid, men naar man saa tænker, at man staar her for at værne, hvad vort er, og for de kære derhjemme, saa føler man sig atter stærk som en Bjørn.

Aldrig har jeg haft Danmark ude af mine Tanker, og aldrig vil jeg glemme, at det er Landet, som jeg skylder mit Liv, idet jeg sætter mig ind for det, i hvad der saa

kommer. Pastor Waage Beck sendte mig det nye Testamente i Lommeformat, som jeg heller ikke er helt lidt glad for —.«

*

Slesvig, 8. 1. 40.

»— — Vi vil bære vor Byrde, og vi kan bære vor Byrde, naar vi kun har det ene Maal for Øje: Kæmp for din Ret i Hjemstavnen, for at vort Liv og vor retfærdige Virken ikke skal dø ud, men gaa sin stille Gang og bære Frugter og Haab til en rig og bedre Sommerdag efter denne. — —«

*

Foraaret 1940.

»Nu rejser vi jo snart derhen, hvor det er mere uroligt end hjemme; men jeg vil gøre min Pligt ligesaavel som mine danske Kammerater, saa ingen kan sige bagefter i Fald af, at jeg aldrig nogen Sinde kommer tilbage: Han gjorde ikke sin Pligt, men han var jo ogsaa kun en *Dansker*. — —«

*

Lazaret i Mainz, 14. 10. 41.

»— — Efteraaret har nu ogsaa naaet os hernede, og Vildvinen i den dejligste purpurrøde Farve pryder saa mangen en gammel Slotsmur hernede. Dog ogsaa over Bjergene ligger de dejligste Farver fra brandgult til rødbrunt. Dog kun kort er denne Tid, snart vil ogsaa Løvskoven kaste sit prægtige Klædebon og se Verden med nøgternt Ansigt igen. Meget smukt er det her i Rhinegnen, dog det, man elsker, er altid smukkest for et Menneske, selv om man veed, at Verden maaske byder mere i det fremmede. Det er mig den største Glæde at læse, at vort Arbejde derhjemme gaar støt fremad. Vi alle, som ligger i den vilde Kamp eller i Lazaret, ønsker, at vi snart maa være med jer igen og hjælpe at bære vor tunge, dog saa smukke Kamp i en Grænseopgave. Den enkelte er sig sit Ansvar bevidst og veed, at vi ingen kan miste. Jeg haaber, at jeg kan være en Aften iblandt jer, naar jeg kommer hjem paa Orlov, og glemme Krigen for en kort Tid. — —«

Marius Andersen.

Hjemstavn og Modersmaal.

»Kære »Flensborg Avis«!

Længe har jeg tænkt at sende et Par Ord som Tak for de mange Hilsner, der i Løbet af det gamle Aar har naaet mig, saavel som mine danske Kammerater, om vi var

hjemme eller i det fjerne. Om det var i Syd eller Nord, om det var under Kampene i Frankrig eller i Rusland, saa var det en Hilsen fra Hjemstavnen, fra Venner nord og syd for Grænsen.

Hvor kært Modersmaalet er, lærer man bedre i det fjerne, naar det ikke kan bruges til daglig, som hjemme hos Far og Mor. I saadanne Tilfælde knytter det de Baand, som binder os sammen med Familien og derigennem med Folket, tættere, saa det giver nye Kræfter til at tage Dagens Tørn, som hjemler os Ret til en lille Plads i det stortyske Rige. For denne lille Plet i Nord har mangen en Sydslesviger maattet give Livet, og os, som endnu er iblandt de levende, maner Pligten til at fortsætte, hvor Kammeraterne maatte slippe.

Hvor dejligt der er hjemme, ser man først i det fjerne, naar Faren truer, eller det fremmede ikke mere har Magt til at besejre de smaa Længsler, enhver bærer i sit Bryst. Da kommer Længslen efter Slesvigs Bøgeskove og grønne Marskenge, ja endog efter Vesterhavets Brusen og Stormens Sus. Men vi har en Trøst. Det er Haabet om en retfærdig Fred efter denne Kamp, Haabet om, at vi efter Krigen igen kan træffe vore kære i vort elskede Slesvig.

Januar 1942.

Marius Andersen.

Peter Lund.

PETER LUND er født 12. 3. 1919 (Fader: Gaardejer Søren Lund, Medelby, død 1925). Tysk Skole til Konfirmationen, dog ogsaa Dansk ved en Vandrelærer. Derefter paa Rens Efterskole og siden Ollerup Højskole Ellers ved Landbrug, bl. a. ved Rødding og paa Stevns. 1938 Arbejdstjeneste, 1. 9. 39 indkaldt (Gottorp), 1940 til Frankrig. Faldt 8. 6. 40 ved Soissons, hvor han ligger begravet. Morbroderen, hvis Navn han bar, faldt ogsaa i Frankrig, 28. 9. 1918.

Til Minde om Peter Lund fra Medelby.

Paa Frankrigs krigsopfyldte Jord
han kæmpede med Ære
med Tanken mod det høje Nord,
for jer, som i vor Hjemstavn bor,
han maatte Trøjen bære.

Ved Aisne-Flodens grønne Strand
jeg sidst saa ham i Live.
For Hjemstavn, for sit Fædreland
han stred forvist som tapper Mand —
han Livet maatte give.

En sagte Hilsen til hans kære,
blev Afskedsord i sidste Stund
og: Danmarks Liv og Danmarks Ære
skal for os Danebroge være
derhjemme i den grønne Lund.

Nu hviler han i fremmed Jord
i Sydens skønne Egn,
hvor Aisne-Flodens Sølverflor
sig gennem Cronys Bakker snor,
et Trækors er hans Tegn.

Gud tog ham hjem, min Kammerat,
som sammen med mig led,
dog veed jeg, at hans Sindelag
den sidste Stund, den sidste Dag
med Gud for Danmark stred.

Frankrig i Juni 1940.

M. Andersen.

Nicolai Büchert.

NICOLAI BÜCHERT er født d. 25. 3. 1913 i Jaruplund v. Flensborg. (Fader: Landmand A. Lorens Büchert, Jaruplund). Gaaet 2 Aar i tysk Skole i Jaruplund, Resten af Tiden i dansk Privatskole i Jaruplund. Efter Skolen: Et Par Aar som Landmand, saa paa Rønshoved Højskole og derefter 4 Aar paa Seminariet i Tønder. Ansat ved den danske Kommuneskole i 1937. Gift 1938. Indkaldt den 22. 2. 40, ligget i Belgien, Danmark og sidst i Sydfrankrig.

De nordiske Sprog.

Kære »Flensborg Avis«!

Allerførst vil jeg gerne benytte Lejligheden til at sige Jep Tak for de dejlige Feltpostbreve, som han i Tidens Løb har skrevet til os. Hvem Jep egentlig er, veed jeg ikke; jeg kender ham ikke personlig; men efterhaanden lærer jeg ham at kende gennem Brevene. Hver Gang »Flensborg Avis« kommer med et Feltpostbrev, underskrevet Jep, glæder jeg mig paa Forhaand, og denne Glæde forsvinder ikke, mens jeg læser. Altsaa hermed Tak, Jep! Og skriv, lige saa tit du har Tid og Lyst dertil.

Men det var i Grunden slet ikke det, jeg vilde med dette Brev; for jeg kunde jo vente med at sige Tak, til jeg engang kommer sammen med Jep, for sammen kommer vi engang igen; ikke bare Jep og jeg, men alle andre Kammerater, der ligger rundt omkring i Evropa. Hvornaar vor første Sammenkomst sker, kan ingen vel sige nu, men det er jo ogsaa nok, naar man klippefast tror paa, at det igen sker. Og da skal der være Fest!

Nej, Anledningen til, at jeg skriver i Dag, er nogle Artikler om »Dansk og Svensk«. Paa Forhaand beder jeg om Undskyldning for, at jeg overhovedet blander mig i det, for jeg kan hverken Svensk eller Norsk; det vil sige, en hel Del kan man jo, da begge Sprogene er beslægtede med Dansk.

Da jeg havde læst Tage Jessens første Indlæg, var min Opfattelse den, at han vel nærmest kun anbefalede enhver at lære Svensk med den Begrundelse, at Svensk staar os nærmest. Jeg anerkender og værdsætter Tage Jessens Opfordring til at lære Svensk, og ogsaa lidt

Norsk; det vilde være dejligt, hvis vi alle sammen, alle i Skandinavien boende, kunde forstaa hverandre. Men jeg kan forstaa Forstander Kr. Nørgaards Genindlæg. Det vilde være Synd og uretfærdigt, hvis vi ikke lærte begge Sprogene lige godt. At der er næsten dobbelt saa mange Svenskere som Nordmænd, bør ikke give Anledning til, at man saa ogsaa lærer dobbelt saa meget Svensk som Norsk; det vilde krænke Ligeberettigelsen, og den raader forhaabentlig endnu i Norden. Nej, skal vi lære det ene, saa skal vi ogsaa lære det andet — og lige meget.

Saa kommer Tage Jessen igen med et Indlæg og forsvarer sit Standpunkt fra den første Artikel om, at Svensk staar Dansk nærmere, end det er Tilfældet med Norsk. Mon ikke det kommer af, at Tage Jessen kan tale Svensk; jeg veed det ikke, men jeg er tilbøjelig til at tro det. Saa giver Tage Jessen os et lille Læsestykke fra en Roman af Olav Gullvaag. Først paa Norsk, dernæst paa Dansk og sidst paa Svensk. Jeg har læst dem igennem alle tre og prøvet paa at finde Ligheder og Forskelligheder blandt de tre Sprog. Men det er svært. Jeg er kommet til det Resultat, at det maa være lige let at lære det ene og det andet Sprog, og det er for mig Hovedsagen. Det er saa fuldstændig hen i Vejret at slaas om saa lidt. Det er da givet, at den ene har lettere ved at lære Norsk, og en anden lettere ved at lære Svensk. Hovedsagen maa være, at Sprogene overhovedet læses, og ikke, hvad der er lettest at lære. Jeg er bange for, at dette Emne skal give Anledning til en lang Række af Indlæg, for det ene og for det andet, ligesom det var Tilfældet med Skandinavismen i sin Tid. Hvad har man nemlig opnaaet ved Kampen dengang? Intet! Ud over det, at man maaske staar lidt haardere over for hinanden.

Om Tage Jessens Indlæg er af negativ eller positiv Art, vil jeg overlade enhver selv at bedømme, een Ting var i hvert Fald positiv, nemlig at Tage Jessen bragte os de tre Skriftprøver. Tænk, jeg og vel mange andre Læsere har virkelig faaet Lejlighed til baade at læse Norsk og Svensk. Der gav De os Kærnen, Hr. Tage Jessen; alt det andet kunde spares. Hvis der hver Gang kunde komme saadanne smaa Skriftprøver under Overskriften »Ung nordisk Grænsevagt; Front og Bro«, saa vilde jeg i alt Fald være taknemlig.

Hvad for øvrigt med Finsk?

Mange Hilsener!

Februar 1941

Nicolai Büchert.

De haarde Tider skærper Viljen.

Frankrig, 22. 11. 1943.

Nu kommer det ene tunge Budskab efter det andet; vi havde vel allerede længe ventet dem med Angst i Sjæl og Sind, vi kunde ikke gøre os noget som helst Haab om, at de vilde udeblive, for det store Opgør kræver sine Ofre.

Og dog havde vi haabet, at Skæbnen vilde være os naadig — mere naadig end den blev; ja, Skæbnen har været ubarmhjertig haard imod os. Hvad vil den? Vil den faa os til at sveje og vakle? vil den knuse os? eller vil den maaske helt udslette os? Hvad kan vi svare paa alle disse Spørgsmaal? For berettigede er de.

En nær Ven skrev engang til mig (han har været med i Polen, Holland, Belgien, Frankrig og nu i Rusland siden Begyndelsen): »Jeg er hver Dag klar over, at vi ikke slipper for at give Ofre; det er endda muligt, at jeg selv gaar til. Skulde det ske, ja, saa er der ikke noget at ændre ved det; mit Liv kan de tage naar som helst; men to Ting kan de ikke tage fra mig, nemlig min Tro og mit Haab paa en god dansk Fremtid for os.«

Disse Ord kunde enhver anden lige saa godt have sagt; for de er sagt, som enhver af os føler og tænker. Ja men — for der er alligevel et Men ved det. Vi har nemlig mistet alt for mange — og det var netop de bedste, der faldt. Det er absolut ikke noget, vi kun siger for at give de faldne et pænt Eftermæle; nej, de var i Sandhed vore bedste; hver især af dem var opfyldt af en glødende Kærlighed til vort Land og vort Folk, og hver af dem var opsat paa med alle Kræfter at gøre en Indsats for vor Sag, Danmarks Sag, og noget bedre kan man vel næppe sige om danske Mennesker.

Men kan vi blive ved med at taale Tab? Det stærkeste Træ vil bukke under, naar alt for mange Rødder skæres af det; ja, det kan lige saa lidt taale, at for mange Grene kappes af. Hvor tit har vi ikke sunget disse Linjer: »For de gamle, som faldt, er der ny overalt; de vil møde, hver Gang, der bliver kaldt.« Det var der Fortrøstning i; men kan vi blive ved med at synge det med samme Overbevisning. Vi veed jo alt for godt, at Træerne i vor Have ikke er alt for mange i Tal, og vi veed ogsaa, at der mangen en Gang vokser et Grantræ op, hvor der før stod en Eg; men vi veed ogsaa, at der er mange unge Egetræsskud; og det er Spørgsmaalet, om de unge Træer kan vokse lige saa hurtigt op, som de gamle falder. Kan de det, saa er det godt; ja, det er det, vi sætter vor Lid til. Saa kan vi rolig se Fremtiden i Møde. Naar Skæbnen

synes at ville slaa os ned, saa kan vi svare: Nej, vi bliver ved med at leve, fordi vi vil leve. De haarde Tider kan kun skærpe denne Vilje hos os.

Lille Ole og lille Birthe vil aldrig faa et Svar paa deres Spørgsmaal: Hvorfor kommer Far ikke hjem? Deres Mor og alle vi andre kan ikke svare derpaa, fordi vi ikke selv forstaar det. Vi kan kun sige til Ole og Birthe: I staar alligevel ikke ene; for det har vi vist alle i vort Inderste givet Haandslag paa.

Det, der holder os oppe herude, er, at vi mærker, hvordan de derhjemme holder sammen indbyrdes, og hvordan de gør alt for os; er man hjemme paa Orlov, bliver man nærmest behandlet som en Hædersgæst. Derfor er det vist ikke for tidligt at sige dem derhjemme Tak for alt, hvad der gøres for os, og give dem Haandslag paa, at vi føler os inderlig forpligtet til Gengæld naar som helst og til alle Tider. At vi hører sammen, mærker vi nu mere end nogen Sinde før.

Naar nogen tvivler paa, om vi kommer frelst i Havn med vort havarerede Skib, saa kan vi dertil kun svare: Ja, vi gør, fordi vi vil!

Jeg benytter samtidig Lejligheden til at sende de bedste Hilsner til alle ved Fronterne, alle derhjemme og til alle vore Venner derhjemme i vort kære Fædreland. Ellers alt vel!

Nic. Büchert.

Hilsen til Jul.

Sydfrankrig, den 16. 11. 1943.

Kære Venner!

Ja, saa har vi Jul igen, den femte Krigsjul; hvert Aar vender den tilbage til os, og hvert Aar — og det gælder ogsaa Krigsaar, maaske netop Krigsaar — gør den Menneskene for en kort Stund bedre. Mærkeligt, at Julen, denne dejlige, fredfyldte Fest, vor Barndoms bedste Erindring, har den Evne at stifte Fred blandt os; dette er sikkert ikke for meget sagt. Og dog vil jeg paastaa, at det er meget svært at fejre Jul herude, langt borte fra Kone og Børn, Far og Mor og hele Familien.

To Gange har jeg fejret Jul herude, og selv om det var svært for mig, saa holdt jeg dog virkelig Jul begge Gange. Jeg gik nemlig en lang Tur under en stjerneklar Julehimmel. Sidste Gang vandrede jeg ud i Klitterne i Nordvestjylland et Sted, helt alene; men længe varede det ikke, førend jeg oplevede, at jeg jo slet ikke var alene. Jeg kunde ligefrem mærke, at de kæres Tanker var hos mig, og det hjalp mig med at komme af med det

sørgmodige. I Stedet for strømmede lykkelige Følelser gennem mig. Aa ja, det var dejligt. Til sidst jubled og sang jeg alle vore kære Julesange ud i den kolde Nat. Jeg havde faaet Fred i Sindet — og det er jo netop det, Julen vil bringe os. For har man Fred, i Sind og Tanker, først med sig selv, saa er Vejen til at stifte Fred med sine Medmennesker, hvem de saa end er, aaben. Saadan har jeg holdt Jul herude, og maaske har een og anden af jer gjort det paa lignende Vis. Mit Juleønske til hver eneste af jer i Aar er, at I oplever Fred — saa oplever i nemlig ogsaa Julen — den rigtige Jul.

»Ære være Gud i det høje og Fred blandt Menneskene!«

Hvem veed, maaske oplever vi baade den himmelske og den jordiske Fred til Jul.

Hermed »God Jul« til jer alle!

Nicolaj Büchert.

En Drøm!

Sydfrankrig, December 1943.

At en Soldat i sine ledige Stunder og maaske navnlig om Aftenen, inden han gaar i Seng, tager Billeder frem af sine kære, det være af Konen og Børnene, Kæresten eller Forældrene og Søskende og kigger nøje paa dem, er jo ingen Hemmelighed; det er endda overmaade naturligt. Det bistre Udtryk i Ansigtet forsvinder og afløses til Smil og Mildhed. Da vrimler det pludselig med gode Minder — mærkværdigvis meget sjældent med daarlige Minder. Sindet er af Naturen ikke oplagt til at gemme paa daarlige Minder; det være saa kun de daarlige Minder, der ligefrem har brændt sig ind i Sjælen. For saadanne Minder har ethvert Menneske vel, og nogle endda flere. Dette vil uvægerlig spejle sig i vedkommendes Ansigt; Modgang og haarde Tider præger alligevel.

Men alt dette forsvinder som Dug for Solen, naar man kigger paa de kære Ansigter. Øjnene er nu alligevel det kæreste; det er dem, der i første Række giver Ansigtet dets Præg. Hvem har ikke set et Par smilende Øjne, de kan ligefrem straale og vel allermest et Par Barneøjne. Ja, man skal hver Aften have Billederne frem, det mildner Tilværelsen for en kort Stund.

Saa *slukkes Lyset,* og man er nødt til at famle Billederne paa Plads igen; Tavsheden indtræder, men Tankerne fortsætter endnu en kort Stund med at beskæftige sig med de kære derhjemme. Man mindes Fredstiderne og Orlovsdagene. Børnene var blevet saa store og kunde allerede sige mange Ting, sidst man var hjemme, ofte,

ofte havde man Lejlighed til at betragte deres Leg og Færden. Det allerbedste var dog, naar de blev trætte af Legen, kom hen til en med store straalende og tillidsfulde Øjne og saa fik man et Hold Snak med dem om alt og over ingenting, saadan som Børn nu engang kan snakke, den største var netop kommet i Spørgealderen, det gik hele Tiden: Hvorfor det? Hvad er det? osv. Let var det ikke at besvare alle Spørgsmaalene, men man strammede sig dog op for at besvare saa mange som muligt — rigtigt. Kunde man ikke forklare et eller andet, saa digtede man et lille Eventyr. Men forsigtig skulde man være, man maatte ikke sige noget usandt, for den største havde ubetinget Tillid til, at det, Far sagde, var rigtigt. *»Det har Far sagt«,* var tit hendes Svar, naar andre vilde rette paa hende. Hvor let kunde man ikke have sagt eller fortalt noget, der havde svækket Tilliden. Børns Tillid, det være hos mine egne saavel som hos andre, er en lykkelig Ting at eje.

Det hænder tit, at man drømmer om det, som ens Tanker i vaagen Tilstand har beskæftiget sig med. Saadan gik det mig i Nat. Jeg har drømt om dem derhjemme, saa meget veed jeg; og det var noget godt, jeg drømte, for til Morgen var jeg rigtig oplagt og i godt Humør. Men hvad jeg i Grunden har drømt, kan jeg ikke sige for jeg *husker ikke Drømmen.* Jeg veed kun, at det var noget godt, og det er mig nok. Det var noget om store tillidsfulde *Barneøjne,* der var rettet mod mig.

Er det *maaske mine Børns Hilsen til mig?*

Venlig Hilsen til alle Venner og Bekendte, hvor I saa end er!

Nic.

Svar paa »et helt Læs Breve« . . .

Sydfrankrig, Januar 1944.

Til mine kære smaa Venner ved Kommuneskolen og ved Duborg-Skolen!

Med stor Glæde har jeg modtaget et helt Læs Breve fra jer, hvori I ønskede mig en glædelig Jul og et godt Nytaar og fortalte noget om Livet paa jeres Skole; det skal I alle sammen have en rigtig hjertelig Tak for; det har glædet mig overmaade meget.

Jeg har tænkt paa at sende hver enkelt af jer et Brev; men det kan jeg umuligt faa Tid til, og Papiret vilde heller ikke slaa til; I veed jo, at alting er knap nu i Krigen. Derfor skriver jeg dette Brev til jer alle. I Aftes læste jeg for anden Gang jeres Breve igennem og saa nøje paa de smukke Tegninger af Julemanden, Juletræer, Julegrene med Lys og smaa Nissemænd. Jeg veed, at I har gjort jer al Umage for at gøre det saa pænt som muligt, og det er virkelig lykkedes for jer. Ogsaa derfor mange Tak!

Nu er Julen overstaaet, og jeg haaber, at I alle har haft en rigtig god Jul og faaet saa megen Glæde, at I kan tage Glæden med i dette nye Aar. Glæde er en dejlig Ting at eje. Aah ja, vi Soldater prøver ogsaa at glæde os; men det lykkes ikke altid, som det skal. Glæd jer over Juletræet, glæd jer over Livet, vær glad for Far og Mor, for jeres Skole, for Legen, kort sagt: glæd jer over alt, saa gaar det hele ogsaa meget lettere for jer.

Hvordan ser det ud derhjemme hos jer? Har I faaet Sne, saa I kan kælke? Her har vi ingen Sne, selv om det er Vinter for Tiden. Om Natten er det hundekoldt, det fryser maaske 4—5 Grader; men om Dagen er det saa varmt, at man godt kan gaa i Badebukser uden at fryse. Folk har travlt i deres Haver for Tiden; de graver, planter og saar; en hel Del Grøntsager er allerede kommet op, saaledes Ærter og Gulerødder og de uundværlige Løg. Længe vil det ikke vare, inden Træerne faar Blade. Bøgetræer ser man slet ingen af, men derimod Figentræer, Mandeltræer, Ferskentræer, Oliventræer og mange andre; de er langtfra saa kønne som vore grønne Bøgetræer.

Jeg bor i en Skole, men den er ikke saa køn som Kommuneskolen, og med Duborg-Skolen vil jeg slet ikke sammenligne den, det vilde være Synd for sidstnævnte.

Rundt omkring os er der mange skønne Bjerge, og nedenfor ligger det blaa Middelhav; der er kønt hernede — — men der er Krig, og hvert Øjeblik kan Flyverne

komme med deres Bomber. Men det vil jeg ikke snakke om, for det kender I maaske bedre end jeg.

Til Slut vil jeg ønske jer et godt og et velsignet Nytaar med Haab om, at dette Aar maa bringe jeres Far og jeres Brødre hjem igen.

De bedste Hilsner ogsaa til Lærerne.

Jeres *Nicolai Büchert.*

Christian Ingwersen.

CHRISTIAN KETEL INGWERSEN er født den 17. 9. 1908 i Jardelund, Vest for Flensborg. (Faderen: Landmand Johann Jacob Ingwersen). Chr. I. har gaaet i Skole i Lindholm, Weesby, St. Jyndevad og Ellund, i dansk Skole i Jyndevad i 2 Aar. Taget Realeksamen fra Duborg-Skolen i 1925. Kom paa Sagførerkontor i Flensborg, senere paa et Sygekassekontor samme Sted. Ansat ved Flensborg Avis i 1931. — Indkaldt den 26. 8. 1939. Var med i Polen, Frankrig og Rusland og er nu i Italien. Er gift med Lærerinde ved den danske Kommuneskole i Flensborg, Fru Kathrine Ingwersen, født Jensen.

Russisk Hjemliv.

30. 9. 41.

Hvideruslands store Skove og det ukrajnske Lands mange Landsbyer ligger for længst bag os. Vi bliver nu kendt med det russiske Slettelandskab. Af og til har vi ogsaa truffet rent Steppeland.

Om Aftenen er det allerede ret køligt, og hen paa Morgenstunden bliver det virkelig koldt. Det er nogen Tid siden, at den første — og hidtil eneste — Rimfrost dækkede Jorden om Morgenen.

— — —

Russerne behøver ikke at fryse i de rigtige Beboelses-Blokhuse, hvis de da ellers har Brændsel nok. Deres store kaminagtige Bageovne indtager en stor Plads i Stuen. Sovepladsen ovenpaa holder sig sikkert længe varm. I øvrigt er det vist ret almindeligt, at man her lægger sig til »Sengs« med Tøjet paa. Kun forholdsvis faa Steder ser man rigtige Sengesteder og dito Sengetøj. Den berømte Samovar, den russiske Tekogningskunsts Produkt, findes heller langtfra i hvert Hjem paa Landet. Man ser den kun i mere »velhavende« Huse, hvor Manden f. Eks. tjener ved Vejarbejde eller som Maskinist.

I nogle Huse ser man endnu gamle Fremstillinger af Maria med Jesusbarnet. Desuden ses de hellige tre Konger af og til fremstillet i meget maleriske Dragter. Ellers er Væggene som Regel uden Pynt. Dog ser man til Tider nogle Familiefotografier i Pasbilledstørrelse anbragt paa Væggen uden Ramme. I Stedet for Tapeter har man visse

Steder klistret Væggene over med Avispapir for at skjule Bjælkerne. Tapeter har jeg ikke set.

Overraskende virker det, at russiske Lærebøger i Tysk kan findes selv i de mest afsides liggende Landsbyer. En 17-aarig i en lille Landsby, som havde en saadan tysk Lærebog i Haanden, kunde dog ikke klare sig rigtig med Tysken og erklærede undskyldende gebrokkent, at Matematik gik det bedre med end med det fremmede Sprog. Den dygtige Matematiker blev straks underkastet Eksamen. Jeg skrev Formlen $(a + b)^2$ op og fik paa staaende Fod Løsningen serveret $a^2 + 2\,a\,b + b^2$. Derefter fik vedkommende en lille let Ligning som Opgave. Ogsaa den løstes omgaaende. Hvoraf ses, 1) at vedkommende virkelig kunde sine Ting, og 2) at russisk og Duborg-Skole-Matematik ikke er forskellig.

Forskellig er derimod den russiske og vor Maade at vaske Tøj paa. De russiske Landsby-Kvinder vasker ikke deres Tøj hjemme, men ved Gadekærret. Og imens Nyheder fortælles og genfortælles, bankes, klappes, gnides, vrides og skylles Tøjet i det snavsede Vand, indtil baade Snakken og Kræfterne er udtømt. Kogning og Sæbe bruges ikke. Det hjemmevævede Tøj taaler den haarde Behandling bedre end de købte, tynde Stoffer. Dog vaskes ogsaa de paa den skildrede Maade.

Tilsyneladende glæder Befolkningen sig særlig til *Søndagens Genindførelse* ved de tyske Troppers Indmarche. Om Søndagen tager Kvinderne og de mandlige Russere, der endnu er tilbage i det besatte Omraade, fri og viser sig i noget renere Tøj end ellers. Renligheden er det ellers ikke stor bevendt med. I Rusland er vi hidtil heldigvis blevet forskaanet for Utøj. En Gang imellem ser man dog Mødre sidde uden for Døren og mistænksomt kontrollere et Barns syndige Hoved.

Den russiske Befolkning i Almindelighed er hjælpsom; man kan maaske endog sige godmodig. Kvinderne tilbyder gerne deres Hjælp hos Feltkøkkener, f. Eks. til Kartoffelskrælning.

Chr. I.

I den russiske Vinter.

Rusland, December 1941.

Midlertidigt Kvarter i Udkanten af en By paa Flensborgs Størrelse. Inde i Byen ødelagte store Industriværker, i Hovedsagen Rustningsindustri med Ammunitionsfabrikker. Byen ligger ved en Flod. Der er faldet en Del Sne, som nærmest skjuler en stor Del af Krigens Spor. Den store Bro over Floden i Byens Centrum er det ikke lykkedes Russerne at sprænge. Broen benyttes nærmest

kun af Køretøjer og Slæder. Byens Befolkning gaar over Isen; saa sparer man Turen op paa Brodæmningen. Paa Isen ses en Del Ungdom, enkelte af Børnene har Skøjter eller Ski og nogle Kælke. Isen er dækket af en halv Snes Centimeters Snelag. Som Værnemagtens Overkommando har meddelt, er Krigsførelsen nu i nogle Henseender betinget af Vinteren.

De lave Kuldegrader om Natten er ikke noget for Bilerne. Smøreolien kan da fryse, og det kan være vanskeligt at holde Motoren varm under Kørslen. Vi har derfor flettet tykke Halmmaatter, som lægges over Bilens Forparti og ikke fjernes under Kørslen. Paa Bildækkene er der lagt Snekæder, der hindrer Hjulene i at glide paa den sneglatte Kørebane. Snekæder brugtes i øvrigt allerede i Regnvejrs-Perioden for mange Uger tilbage, da Vejenes bundløse Ælte fik Hjulene til at snurre rundt paa Stedet. Kom Snekæderne paa, gravede Hjulene sig lettere gennem Vejdyndet.

Vejene er det daglige Emne. De drøftes mere end Vejret. Der findes Strækninger paa 100 Kilometer, hvor man hellere kører paa Markerne ved Siden af end paa selve Vejen, hvor det ene dybe Hul gaber en i Møde ved Siden af det andet. Kører man over Markerne, kan man for Resten samtidig drive lidt Landbrugsstudium trods Snelaget. For Eksempel opdager man meget hurtigt — med Førersædet m. m. som Mellemled —, naar man kører over uoptagne Kartoffelmarker. De ensartede Rystelser, som voldes af en Kartoffelmarks hyppede Rader, foretrækker man dog for Vejhullerne eller de høje Kanter, der er fremkommet i Kørebanen ved, at Vejælte-Bølgerne ligesom er størknet i Frosten.

Særegent for russisk Vejbygningskunst er, at Broerne paa en og samme Strækning ikke er lige stærke, om end de er lige gamle. Man ser det paa de russiske Vejskilte, der angiver Bæreevnen i Tons. Hvad nytter det, naar største Parten af Broerne paa samme Strækning for Eksempel kan taale 8 Tons Vægt, naar Resten af Broerne eller ogsaa bare een af dem ikke kan taale det halve.

Der stilles store Krav til Bilførerne og deres Maskiner. Det hænder, at en Bilfører sysler med Bremser og Rat i Søvne om Natten, idet han i Drømme genoplever en kritisk Situation fra den foregaaende Dag, for Eksempel en Kørsel gennem en Flod, der nok havde lav Vandstand, men til Gengæld var ret bred, saa det vilde have været kritisk, om Motoren havde svigtet midt ude i Vandet, der dampende slog op omkring den varme Motor. Eller han mindes i Drømme fjendtlige Minespærringer,

som han virtuost har maattet styre den værdifulde Ladning udenom.

Snestorm og Snedriver har nu i den sidste Tid beredt Bilisterne store Vanskeligheder. Mere og mere anvendes derfor Transport med Slæde. Lange Slædekolonner arbejder sig støt, om end langsommere end Bilerne, frem til Bestemmelsesstederne. De smaa, sejge russiske Heste egner sig fortrinligt til den Slags Transport.

Chr. I.

Krigens Lære.

17. 5. 42.

Naar Soldater i ledige Timer lader Tankerne vandre *hjemad,* tænker de heller ikke kun i Fortid. Samtalerne Mand og Mand imellem røber, at det især er Fremtiden, Tankerne samler sig om. Hvad vil man ikke alt foretage sig, naar Fredens Klokker har ringet ud over Landene! Hvad vil man ikke alt gøre anderledes — og naturligvis bedre —, naar man først er hjemme! En let henkastet Bemærkning fra en Kammerat om, at Soldatertiden maa afskrives paa Livets Konto som en tabt Tid, lyder elegant og besnærende overbevisende. Kammeraterne nikker vel ogsaa for et Syns Skyld samtykkende, og dog er de inderst inde ikke overbevist. En Række Spørgsmaal melder sig: Kan disse Krigsaars mangfoldige Oplevelser, Erfaringer og Prøvelser kun vurderes som Tab? Vil de af os, der faar Held til at kunne vende hjem engang til Fredens Gerning, staa over for en fuldstændig blank Indtægtsside, naar Krigstidens Livskonto skal gøres op? Kan Krigen ikke paa mange Maader virke som en Skole, under hvis Tag slumrende værdifulde Karakteregenskaber vækkes og fremelskes? Har man ikke under Krigens ubønhørlige Lov set for Eksempel vage Karakterer udvikle lynsnar Beslutsomhed, set, at smaalige Hensyn maatte vige Pladsen for skabende Storsind og eksempelgivende Offervilje eller set svage Karakterer vokse under Ansvarets Bud?

Svaret maa blive: Disse Aar kan ikke affærdiges med det lille Ord Tab. Krigsaarene kan være en stor Lære for den, der vil lære, en haard Lære og en karakterdannende Lære, der ikke kan andet end bære Frugt i Fremtiden. Daglig har Soldaten mødt Kravet om at underordne sig Helhedens Tarv. Han har maattet sande, at kritikløs Udførelse af en maaske endog tilsyneladende meningsløs Ordre ikke er umandig eller uværdig. Han har erfaret, at Evnen til at udføre saadanne Ordrer kræver langt mere Karakterstyrke end bare at foretage en Handling, hvis Nødvendighed og Mening han selv ser.

Men naar Soldaten først har gennemgaaet den trange Vej fra Disciplin til *Selvdisciplin*, gaar alt lettere. Alene Erhvervelsen og Besiddelsen af Selvdisciplinens Gave vil — naar der tænkes paa Fremtiden — være et stort Plus i Civillivet, hvor der foruden Ansvarsbevidsthed og Pligtopfyldelse i Regelen ogsaa kræves en god Portion Evne til at kunne indordne Jeg'et under Samfundets Tarv. — Soldaterne har ogsaa under Krigens Indflydelse lært at se Hjemstavn og Hjem i et klarere Lys og med en dybere Kærlighed. —

Det er ikke Meningen at lovprise Krigen med de foranstaaende Linjer. De nævnte Egenskaber kan ogsaa erhverves uden Krig og uden for Militærrammen. Krigen føres jo for øvrigt heller ikke i Opdragelsesøjemed. Men naar den nu engang er en Kendsgerning, bør det fastholdes, at Krigsaarene ikke behøver at betyde udelukkende Tab for os Soldater.

— — —

Ofte kæler man for den Tanke, om man hjemme var i Stand til helt at leve sig ind i Østfront-Soldatens Tilværelse. Brevene herfra kan jo kun fortælle saare lidt om den. Det hænder, at en Kammerat under Læsningen af et velment Brev hjemmefra udstøder et beklagende Suk om en Vending, der røber, at Brevskriveren kun i meget ringe Grad har kunnet sætte sig ind i Livsbetingelserne her. Et Øjeblik synes Ensomheden saa at virke dobbelt stærkt paa Læseren, men straks efter splittes Taagen igen af den Hjertevarme og ægte Følelse, som Brevet dog i sin Helhed udstraaler.

Chr. I.

Østfront-Soldaten.

Østfront-Soldaterne har udviklet en vældig Tilpasningsevne. Deres Sprog er kortfattet som Militærsproget, de er blevet faamælte, thi hvem skal man tale med! Der er jo kun den snævre Kreds af Mennesker og det begrænsede Antal Emner. Landskabets og Befolkningens primitive Præg har givet Soldaterne et vist grovkornet Sprog med tilsvarende Optræden. Mange er de Vittigheder, der omhandler Østfront-Soldatens tænkte Oplevelser paa Orlov, hvis han vilde optræde hjemme, som han har vænnet sig til det her. Et yndet Emne for Viddet er for Eksempel Insektsøgnings-Ceremonien om Aftenen, som Orlovs-Soldaten ikke vil opgive hjemme. Den hævdes at være en af hans kæreste Vaner, tillagt her imod Øst. (Til Tider var det en saare nødvendig Vane!). Et andet ofte benyttet Emne for Viddet er Fjerkræet, som

Orlovs-Soldaten med større Held vil kunne jage hjemme end her. En tredje Vittighedsgruppe omhandler Sengen, som Orlovs-Soldaten hugger til Pindebrænde hjemme, fordi han ikke aner, hvad det er for et Stykke Indbo. Han er jo vant til at sove paa Gulvet paa et Halmleje.

Dog hvor grovkornet Viddet og Sproget end boltrer sig, er der ingen Grund til, at Soldater-Konerne skal blive foruroligede. Paa den lange Rejse hjem vil Soldaterne have rigelig Lejlighed til at akklimatisere sig og aflægge den grove Vadmelskofte, som han aandeligt set har iført sig under det strenge østlige Klima.

Chr. I.

Andreas Petersen.

ANDREAS PETERSEN er født 4. 8. 1913 i Flensborg (Fader: Skrædderm. Petersen, Flensborg). Elev paa Duborg-Skolen. Handelslære hos »Møller & Co.«, Flensborg. 1934-38 Tønder Seminarium. Fra 1. 9. 1938 Lærer ved den danske Kommuneskole i Flensborg. Indkaldt i Februar 1940. Arbejdsorlov fra September 40 til Februar 41. Gift 11. Februar 41, to Dage før sidste Indkaldelse. Faldt 19. Februar 42 i Rusland, hvor han ligger begravet.

Monsieur Andersen.

Kære »Flensborg Avis«!

Naar en Soldat om Lørdagen eller Søndagen har Ollov til en større By, for at han kan gøre sine Indkøb, har han for det meste vældig travlt. Han skal samtidig besørge mange Smaaærinder for sine Kammerater. Een vil have en Tandbørste bragt med, en anden en Kam og saa fremdeles.

Jeg havde ogsaa travlt den Lørdag, jeg mødte Andersen. Navnet lyste med store Guldbogstaver over en stor Skrædderbutiks Vindue. Det kan da aldrig skade at gaa

derind, tænkte jeg og var allerede ved at udføre mit Forehavende. Butikken var lukket. Jeg maatte ind ad Sideindgangen og op ad en smal Trappe. Et Øjeblik senere staar jeg i et stort Skræddерværksted over for Andersen. »Monsieur Andersen?« spørger jeg. »Oui!« Han ligner ikke nogen Franskmand. Og saa taler jeg Dansk til ham, for jeg har set det lille Silke-Danebrogsflag, der er anbragt over det store Spejl. Hans Øjne lyser, da han hører sit Modersmaal. Jeg bliver budt hen til Bordet, og ved et Glas Vin faar vi os en lang Snak. Han er Jyde — fra Viborg. Som ung Haandværkssvend har han arbejdet længere Tid i Tyskland og siden i London og Paris. Saa landede han i Byen her, giftede sig og oparbejdede Forretningen. Til Trods for, at han ikke har været »hjemme i Danmark« i 45 Aar, taler han Sproget med uforfalsket jysk Dialekt.

For nogle Aar siden har et stort dansk Ingeniørfirma haft et større Arbejde at udføre i Byen. Dengang var der flere Hundrede danske Arbejdere her. Andersens Skrædderbutik havde dengang jævnlig haft større dansk Rykind, men siden har han ikke haft Lejlighed til at tale Dansk. Nogle af Arbejderne var blevet paa Egnen og havde begyndt en Byggeforretning; men de rejste hjem lige før Krigen.

Andersen fortæller ogsaa om sine Slægtninge hjemme i Danmark. En Broderdatter har besøgt ham engang. Hun forærede ham Danebrogsflaget, der nu har Ærespladsen over Spejlet. — Siden Krigens Begyndelse har han kun hørt hjemmefra gennem et Røde Kors-Brev, saa han er glad for at høre noget om Danmark, og jeg er ikke mindre glad for at træffe en Landsmand i det fremmede. Vi faar en lang Snak, og ved Afskeden er det en Aftale, at jeg skal komme igen ved Lejlighed.

Tiden er løbet helt fra mig, jeg faar hverken købt Kam eller Tandbørste, og det er ikke milde Ord, jeg faar at høre om Aftenen i Kvarteret. — Men hvad gør det, naar jeg har kunnet tale Dansk en hel Eftermiddag!

November 1941.

Andreas Petersen.

Povl Jensen.

POVL JENSEN er født d. 9. 3. 20 i Flensborg. (Faderen: Vognstyrer Jakobus Jensen, Østersøbadet 15, Flensborg). Gaaet i dansk Kommuneskole, konfirmeret ved Pastor Noack. Derefter i Sadelmagerlære hos Firmaet Vølcker paa Storegade i Flensborg, hvorfra han blev Svend kort før han blev indkaldt. Kom i Arbejdslejr den 25. 2. 1940 — 6 Maaneder. Derefter i Militærtjeneste, var med til Indmarchen i Rusland, hvor han døjede meget, kom den første Vinter paa Lazaret med Forfrysninger i Benene og med Plettyfus. — Paa en Orlov maatte han underkaste sig en Operation, men han kom sig helt efter alt dette. Faldt i Rusland den 14. Marts 1944.

Fra Felten.

Kære »Flensborg Avis«!

Efter at saa mange Kammerater har sendt Hilsner herudefra, vil jeg følge deres Eksempel.

I den sidste Tid har jeg ikke modtaget Avisen regelmæssigt, og da jeg for Tiden er syg, savner jeg den dobbelt.

Der er i den senere Tid gentagne Gange sendt Hilsner til os herude, som jeg gerne vil sige Tak for, ligesom for

Julepakker og Ønsker fra den anden Side Grænsen, som vi altid er glade for især ved Juletid, da særlige Følelser rører sig hos den enkelte, og vi længes mest mod vor skønne Hjemstavn i al dens Vinterdragt og mod Hjemmet med alle de kære, det Sted, hvortil Tankerne drager, hvor paa Kloden man end befinder sig.

Og man længes efter atter engang at kunne være hjemme, igen at gaa i de gamle Gader med deres Minder fra en sorgløs Tid.

Men vi veed jo, at Krigen ikke varer evig, og vi har jo Tid til at vente.

Februar 1942.

Povl Jensen.

Underlige Aftenlufte —!

Jeg sidder i en Kaserne i Thyringen med Udsigt ud imod Højderyggene, der indeslutter Byen fra alle Sider; her er intet frit Udsyn som derhjemme, her maa man først klatre op paa Tinderne. Det er kønt, men besværligt.

Deroppe fra ser man Dalen og Byen i Fugleperspektiv. Jeg tænker paa Dagene hjemme, da jeg sad der nede ved Fjorden og saa ud over Vandfladen, hvori Solen spejlede sig. Man forsøger at sammenligne; men Forskellen er for stor for os. Ved Fjorden hører vi hjemme; der kan vi mindes vor Barndomstid, tænke paa, da vi legede ved Stranden eller i Skoven, saa Moder eller Søster maatte bugsere os hjem, naar Senge- eller Maaltiderne var glemt under Legen, eller Cykleturene rundt omkring. Her er man kun en fremmed blandt fremmede.

Jeg faar min Alsangbog frem og blader i den, mens Dagen svinder i Nat, og stadig flere Lys tændes i Kaserneblokken overfor. Jeg nynner: »Underlige Aftenlufte«. Hvor ofte sang vi ikke denne Sang, naar vi en Aftenstund var samlet i Stuen derhjemme, og nu sidder jeg selv langt borte fra Hjemmet i det samme Land, hvor hin Sang blev til, og med de samme Tanker, der dengang fængslede Nordens Digterkonge.

Man tænker paa Jeppe Aakjærs: »Der dukker af Disen min Fædrenejord«. Især det næstsidste Vers:

> Hvad var vel i Verden det fattige Liv
> med al dets fortærende Tant,
> om ikke en Plet med en Dal og lidt Siv
> vort Hjerte i Skælvinger bandt!
> Om ikke vi drog fra det yderste Hav
> for bøjet og rynket at staa

og høre de Kluk, de Mindernes Suk
fra Bækken, vi kyssed som smaa!

Mange Sange er nye, Melodien er ukendt; men ogsaa i dem findes den Rigdom, der gør vor Sangbog til en saa dyrebar Skat.

Naar vi gik til Angreb eller laa i Kompagniet der ude paa Østens Valpladser, hvor man lod alle Ejendele tilbage ved Trosset, da hørte Sangbogen og det Nye Testamente samt et Par Feltpostbreve til Undtagelserne.

Jeg har set meget paa min Færd rundt om i Evropa, det flade, af Kanaler gennemtrukne frugtbare Holland, det frodige Belgien, i hvis Jord vi fandt Granat-Blindgængere fra Verdenskrigen, Frankrig med dets Vinbjerge, Frugtplantagerne, hvori Misteltenen sugede Kraften af Træerne, og dets vinduesløse Husfacader.

Jeg har set de vide Stepper og Skove i Rusland, set og kæmpet ved Evropas største Søer og stiftet Bekendtskab med dets uendelige og uigennemtrængelige Sumpskove. Der var Skønhed overalt.

Engang undredes vi i en Sump ved Volchof, da en Sangfugl ikke af Menneskenes Kanontorden og Larm lod sig forstyrre i at juble Solen og Foraaret i Møde.

Der var kønt overalt; men dog kan for mig intet staa Maal med min — vor Hjemstavn. Jo videre man naar ud, des mere lærer man at skatte Hjem, Hjemstavn og Fædreland.

Spørgsmaalet om, hvad Fremtiden vil bringe, er stadig ubesvaret. Vi ser den ældre Generation; de haabede dengang, som vi nu, paa en lys og fredfyldt Tid. De blev skuffet; deres Liv var Arbejde og Sorger. Det blev ingen Fred, men nu da — vi maa ikke tabe Modet, vi veed ikke, hvad Fremtiden vil bringe, men vi veed, at det ligger til os, til Ungdommen at føre vor Sag frelst igennem.

Men skulde vi, ligesom Slægterne før os, blive skuffet, da kan det blive Tider, der bøjer vort Mod; men lad os aldrig findes uvillige til at gøre vor Pligt.

Marts 1943.

Povl Jensen.

I Mindet om de faldne.

Rusland, April 43.

Vi har atter Foraar. Livet i Naturen kræver igen sin Ret; Knopperne begynder at sprænge det Hylster, hvori de saa længe har slumret, og springer ud. Lærken stiger jublende op i den blaa Luft, Sol og Sommer i Møde.

Ogsaa vi stemmes i Samklang med Naturen til Glæde og ungdommeligt Overmod; dog netop i denne Tid synes det, som om vor danske Historie lægger en Dæmper paa os. Den taler stærkere end ellers sit manende Sprog.

Netop i April, da Vejret kan skifte fra Time til Time, trænger to Mærkedage sig frem i vor Bevidsthed. —

Den 18. April 1864, der var som en Slutstreg for den Periode, som indledes efter Treaarskrigen. Dog mindes vi hin Dag nu ikke kun som Dagen for et tabt Slag, men mindst lige saa meget som Mindedagen for de mange, der faldt for Danmarks Sag under Tilbagetoget og i Skanserne paa Dybbøl, og vi mindes de mange Grave, vi kender fra hine Dage rundt om i vor Landsdel.

Og naar vi tænker paa den 9. April for tre Aar siden, saa gør vi det heller ikke uden at mindes hine Mænd, der midt i et vaagnende Foraar satte Livet ind og til for deres Land. Det er vel næppe nogen Dansker, der har ønsket en 9. April; men netop det har bevirket, at vort Folk lærte at skatte vore nationale Værdier som aldrig før.

Midt imellem disse to Aprildage ligger vel mindre en Dag end en Nat — 1920. For Danmark et Glædens Aar, da Nordslesvig stemte sig hjem, en delvis Oprejsning for 1864 — men for dem, der blev udenfor, en Skuffelse. Dog blev der da skabt Linjer, der kunde arbejdes videre paa.

Selv kan jeg ikke huske 1920, da det var mit Fødselsaar; men Eftervirkningerne steg som Dønninger op om mine første Barneaar.

Og nu staar vi, Sydslesvigs indkaldte, atter, ligesom Nordslesvigs Ungdom i Verdenskrigen, i tysk Krigstjeneste, dog ikke kun som en Statsborgerpligt mod vor Herbergstat, men lige fuldt i vort Fædrelands Tjeneste.

Mange af vore har beseglet deres Troskab med det største Offer, de kunde bringe, Døden paa Slagmarkerne.

Vi kan ikke tage vor Cykle for at køre ud og dvæle ved deres Grav, som vi saa ofte har gjort det ved de Landsmænds Hvilesteder, vi kender i vor Landsdel, ligegyldigt om det er Graven oppe paa Flensborgs gamle Kirkegaard, Gravene paa og omkring Dybbøl eller Enkeltgrave, som man helt tilfældigt havde fundet i en af Landets Kroge. Vi kan ikke naa dem paa den Maade, men vi kan mindes dem og deres Daad, og vi mindes dem bedst, idet vi fortsætter der, hvor de slap i vort folkelige Arbejde, og idet vi arbejder for dem med, at vi paa det Omraade kan naa de Maal, de havde sat sig, men blev afskaaret fra at udføre.

Hvil i Fred i fremmed Jord,
Venner, Kammerater, Landsmænd.
I, som fulgte Pligtens Bud,
gav det største, som I ejed.
I skal aldrig blive glemt.
Altid vore Tanker naar til Eder
med »Guds Fred«, hvor end I gemt
venter Fredens Morgenrøde.

I drog ud, som vi dengang
om vor Hjemstavnsret at værne.
Nu I hviler trindt om Land
langt fra Hjemstavn, Land og kære.
I skal aldrig blive glemt — —.

End kun lille var vor Flok,
og de faa blev endnu færre;
dog vi giver aldrig op.
Fremad vi vor Sag vil bære. — —
I skal aldrig blive glemt — —.

Hvil i Fred i fremmed Land
langt fra Hjemmets fagre Kyster,
medens hele Jordens Bold
under Verdenskrigen ryster.
I skal aldrig blive glemt — —.

Lad os sætte os ud over Nøden i og omkring os og holde og arbejde sammen til fælles Bedste, ogsaa eller netop under de beskedne Former, hvorunder det kan ske i denne Tid.

Povl Jensen.

I den bidende Vinterstorm.

Rusland, i Januar 44.

Kære »Flensborg Avis«!

Den bidende kolde Vinterstorm fyger hen over det aabne russiske Land, uden at noget levende Hegn eller Buskads forhindrer den i at lægge sin isnende Haand over alt og alle. Sneen pisker os i Ansigtet, og vi bruger al Opfindsomhed for at gøre Aandehullet og Aabningerne til Ørerne saa smaa som vel muligt, medens vi kæmper os frem imod Stormen.

Endelig øjner vi forude Silhouetterne af en Landsby, over hvilken en Kirke knejsende hæver sit Spir i Vest, hvor det forgyldes af den dalende Sols Straaler. Vore Heste kæmper sig langsomt, men sikkert fremad paa den islagte Landevej — imod den isnende Vinterstorm, der synes at ville spærre Vejen for os, dog uden Held.

Omsider er Landsbyen naaet. Vi søger Kvarter for vore Heste og for os — 6 Mand — og haaber, at »General Vinter« i Morgen vil være mildere stemt, og sender en venlig Tanke til Kammeraterne der foran i Stillingerne, imod hvilke Fjenden atter og atter forsøger at rette sine Angreb.

Hvem veed, hvad der alt sammen er sket rundt omkring i Verden i den sidste Tid? Vi hører og ser intet i disse Dage, hvor vi er undervejs; alle spørger, men ingen veed noget. Naar vi endelig er kommet frem til vort Bestemmelsessted, vil den sidste Tids Post, og deriblandt vor saa længe savnede og altid kærkomne Avis, give os Svaret.

Vi vil haabe, at vor Avis, der alt for ofte har maattet bringe os et tungt Sorgens Budskab, inden ret længe vil kunne melde om Fred over Lande, en Fred, der retfærdiggør de smertelige Ofre, hvormed vi har maattet betale den.

I dette Haab sendes alle Landsmænd nord og syd for Grænsen en varm Tak, fordi I ogsaa i det forløbne Aar Gang paa Gang lod os herude føle, at vi ikke stod alene paa vor Post, men at vi stod som et Led i vort Samfund.

De hjerteligste Hilsner med Ønsket om et godt og fredfyldt nyt Aar!

Povl Jensen.

Nu er Paul ikke mere.

Østfronten, den 24. 5. 1944.

Det ufattelige er sket. I mange Uger har jeg gaaet og ventet paa et Livstegn fra Paul, og eftersom Ugerne gik og Brevene derhjemme fra mere og mere blev præget af Uvished og Angst, øgedes min Uro. Og i Dag kom saa Brevet hjemme fra med Budskab om, at Paul er blevet herude. Jeg maatte læse det mange Gange, og endda fatter jeg det ikke endnu.

Paul er ikke mere. Han var i mine Tanker stedse kun den store, glade Dreng, med det krøllede Haar og det milde, lyse Smil, som altid satte en i godt Humør. Jeg kendte ham fra Drengeaarene af i de stumpede Bukser, og selv efter at han var vokset til og blevet Mand og et halvt Hoved højere end jeg, saa jeg stadig den glade, fornøjede Dreng i ham. Og efter at Slægtskabets Baand havde knyttet os sammen, idet vi blev Svogre, og jeg havde kunnet følge ham helt i hans Opvækst og Udvikling og været med i hans Planer, Drømme og Haab, kom jeg til at holde af ham mere end nogen Sinde før.

Jeg har fulgt ham paa hans Færd i alle Krigsaar og været glad for de glade og fornøjede Breve, han sendte mig. Altid var de præget af Drengens glade Sind, blandet med en vis Alvor over alt det, han i sin unge Alder maatte være med til herude. Og to Gange i den lange Krigens Tid har det været os forundt at mødes derhjemme, om det saa kun var for nogle faa Timer. Den ene Gang var Nytaarsaften 1941, da han præcis Klokken 24 med et lykkeligt Smil traadte ind i Stuen og sammen med Familien kunde høre Klokkerne ringe det nye Aar ind. Og den anden og sidste Gang var, da jeg for 1½ Aar siden paa Vej til en Marchebataillon havde den Glæde at kunne tage Vejen over Flensborg og være hjemme en halv Nat. Klokken 3½ om Morgenen kom Paul uventet paa Orlov fra Fronten. Der var kun godt en Time til, inden jeg skulde afsted. Jeg husker, hvor svært det var at skilles. Og det blev saa vort sidste Møde.

Paul var i Ordets bedste Forstand en Solstraale derhjemme, sine Forældre en kær og hengiven Søn, sine Søskende en god Bror og mig den gode Kammerat og Ven, der altid var at stole paa. Hans friske og naturlige Syn paa Livet, hans faste Tro og Haab paa Retfærdighedens Sejr vakte min Beundring og Glæde. Han repræsenterede for mig den Ungdom, vi trængte til.

Hvor tit har jeg ikke, naar min Afdeling drog afsted til nye Stillinger paa denne lange Front, spejdet efter andre Marchekolonner for at se, om hans Ansigt ikke skulde være derimellem. Af og til har man da hørt om Slægtninge, der uventet mødtes paa de store Fronter. Og nu er Paul ikke mere.

Han er nu gaaet til den Skare af vore unge, vi før med Stolthed saa paa og nu med Vemod mindes. Og mange Landsmænd derhjemme vil, naar de læser Ordet »Paul«, tillige tænke paa Christian, Hans, Bruno, Frederik og mange, mange andre kære Navne, der for os uløseligt er forbundet med Indbegrebet af ægte Manddom, Pligtopfyldelse og Troskab. De kan ikke erstattes. De savnes i vore Hjerter, i vore Rækker, i vor snævre Hjemstavn. Vore Hjem er præget af Sorg. Vi venter paa Morgenrøden; vi venter endnu, som vi har ventet i lange Aar hidtil. Vi beder Gud om at lade Morgenrøden komme til os, saa længe den endnu kan have Bud til os, og lad det ikke ske, at vi til sidst staar, uden at vore Hjerter trods alt kan glædes ved den.

For os herude gælder det nu som før: med Taknemlighed mindes vi hver af vore unge, der herude bestaar den store Prøve og holder ud til det sidste, i klar Erkendelse

af, at vi kun er Led i en uendelig lang Kæde af Generationer i vort Folk og i vor Hjemstavn. Og den Del af Kæden, de Led, vi repræsenterer, er fast knyttet til Fortiden og vil lige saa fast blive knyttet til den Del af Kæden, der kommer efter. Andet er utænkeligt og vil heller ikke ske.

Og efter et Øjebliks Besindelse rankes Ryggen igen, Savnet af vore kære knuger os, men slaar os ikke ud. Vi gaar ufortrødent videre ad Pligtopfyldelsens Vej til Gavn for Hjemstavn og Folk.

Jeg læste i Dag nogle Mindeord om Dr. *Andreas Hanssen,* som jeg blev glad ved, og der forekom blandt andet følgende Verslinjer fra Dr. Hanssen:

»Hvad vort Folk skal leve, lide —
gem det i dit Bryst:
Evighedens Sol vil modne
det til Livets Høst.«

Vi veed, at alle vore Tab, saa meget de end smerter de enkelte Hjem og Folket som Helhed, bidrager til at lutre Folket og gøre de enkelte Led i Kæden endnu stærkere.

Ogsaa Paul har været med til at styrke Kæden, ligesom alle de andre, der har givet det bedste, de ejede: Livet. Og midt i Sorgen føler vi, at de sidste Tanker gik hjem til de kære, hjem til den snævre Hjemstavn, hjem til det Folk, vi repræsenterer og er en ubrydelig Bestanddel af.

Og den Vished lindrer Sorgen, og Mindet om den store, glade Dreng vil blive ved med at være i vore Hjerter.

Peter Køster.

Lad Gud kun råde!

Herude, den 1. 6. 44.

Herren gav, Herren tog,
Herrens Navn være lovet!

Atter kom avisen med bud derhjemme fra, med bud om sorg, som næsten ikke er til at fatte — min bedste ven skal ikke mere vende tilbage til den stavn, som var ham kær, som han kæmpede for, og hvor han engang vilde gøre en indsats på sin vis.

P a u l —! Du hade planer, som var født av en brændende kærlighed til jorden, til det spirende liv, til det, som Herren hade skabt ikke blot som materielle værdier, men som han hade skabt for at glæde os og vise os sin nåde. Og Du hade troen på ham og troen på en lys og bedre fremtid for vort land og vor stavn. Men Hans veje

er uransagelige, det lærte Du mig selv, når vi fulgtes ad under den frie himmel, og derfor skulde Dine planer standses så brat, før de var børjet at bli virkelige.

Vi, som kendte Dig, vil savne Dit lyse og glade smil, for vel få har set Dig i dårligt humør; og vi vil savne Dig selv i vor midte; når vi samles for at høre alvorsord. Du var ikke medlem av vort spejderkorps, men Du var spejder i ordets egentlige forstand, thi lovens ord var blevet til virkelighed i Dig, og Du lærte andre at leve efter dem. Du elskede naturen, dyrene og planterne, vor stavn, dets fortid og fremtid, Du elskede Dit hjem og den Gud, som Du der hade lært om — —.

Dit hjerte er holdt op at slå, men hos os er Du stadig, for Dit forbillede skal være os et ideal, os, som kendte Dig og holdt av Dig. Ikke gråd skal være Dit eftermæle, men en stille bøn om, at vor lille flok må få mange unge, som Du var, unge, som ikke pralede av store ting med vældige ord, men folk, som gør deres pligt og gør den helt, som Danske og som Kristne kun bør gøre det.

Meddelelsen om Din død fylder os med smerte, men også med glæde over at have kendt Dig. — Din gerning var kort, men dog blev den gjort, og engang får vi se, hvad frugt den bar, for ikke alle får en opgave her i livet, som er synlig for enhver — men Du gjorde Din pligt, og gjorde den helt. Og vi får gøre som Du — vi får arbejde for alle Jer, som nu er blevet derude, og om vi gør det helt, først da kan vi sige, vi er Jer værdige.

Johs. S. Münchow.

Johannes Münchow.

JOHANNES SAMUEL MÜNCHOW er født den 20. 12. 1921 i Flensborg (Faderen: Smed Samuel Münchow, Nørregade 125). Gaaet i dansk Børnehave, i dansk Kommuneskole i 4 Aar og i Duborg-Skolen 1932—38. — Haft forskelligt Arbejde i og udenfor Flensborg. Arbejdsmand paa List. 1. 8. 1939 paa Silkeborg Seminarium, 1. 11. 41 indkaldt til Militærtjeneste (Luftwaffe) i Thüringen (½ Aar). Derefter i Norge og Rusland. Saaret den 6. 7. 44. Skriver dels under Mærket »Sam«.

Hilsen pr. Feltpost.

27. Februar 1942.

Til »Flensborg Avis«!

Det er jo kun saa kort Tid siden, jeg blev Soldat — ja, egentlig har jeg vel næppe Ret at kalde mig saadan allerede —, og dog har jeg i de tre Maaneder, der nu er gaaet, lært, hvad det vil sige at være ene dansktalende blandt tyske Kammerater. For at følge Pligtens Bud brød jeg op fra Danmark, hvor man kun hører og taler det danske Sprog.

Nu, da jeg i tre Maaneder ikke har hørt en dansk Stavelse, har jeg i Grunden først mærket, hvor kært et Sprog kan blive een. I Førstningen maatte jeg endog undvære at læse Dansk; men saa en Dag kom der noget med Posten — en Avis — »Flensborg Avis«. Kammeraterne var straks nysgerrige; nu kunde de da faa Nyheder hver eneste Dag — Aviser var ellers en Sjældenhed i de Dage. Men ak, deres Interesse svandt rask, da de saa, at det var en Avis paa et Sprog, de ikke kunde læse. Paa det Sæt fik jeg min Avis for mig selv.

Nu har den da bragt mig Nyt i snart et Fjerdingaar. Den har bragt mig daarligt Nyt som dengang, da den fortalte, at den glade Karl Büchert var blevet der ovre i Ruslands Vinter; men den har ogsaa bragt nyt om Liv og Virke derhjemme — trods Modgang og Vinter — trods Tab af unge Kræfter. Men den stiller stadig et Krav til os alle. Den byder os at holde ud for vor Sag. Lad os da vise dem derhjemme, at vi ogsaa kan bevare vor Danskhed — og dertil skal vor Avis hjælpe os.

Ja, kære Avis — saa vil jeg sige dig Tak, fordi du

kom. Kom stadigvæk, hvor jeg saa strejfer om i denne Verden. Kom og bring Hilsner fra mig over Grænserne til gamle Venner og send deres Hilsner tilbage til mig.

Du skal hver Dag mindes os, der nu efter Evne gør vor Pligt som tyske Statsborgere, om, at vi engang var Elever i en dansk Skole, og at vi der lærte at elske alt det, der er dansk. Lær os at holde ud som Danske, saa vi en Dag skal vende hjem som Mænd, der er sig deres Ansvar bevidst.

Bring nu Hilsen til alle, der er Soldater som jeg. Bring Hilsen til dem derhjemme, og bring Hilsen til dem, der arbejder for os deroppe mod Nord. Til dem alle, saavel som til dig, skal der lyde en varmfølt Tak, fordi vi ikke bliver glemt. *Johs. Münchow.*

Sangens Betydning.

26. Maj 1943.

Vi unge har lært at elske sangen, for vi er opvokset med den ved vor side i skolen og i hjemmet, vi har sunget på vore ture, og vi har sunget til fest, vi har sunget, når vi var glade, og vor sorg har vi givet udtryk i sang. Somme siger, at vi er blevet trætte av at bruge vor stemme, men prøv engang at samle en flok unge en aften og giv dem »den blå«; jeg har oplevet det, og jeg ved, at den sangbog også blandt ungdommen er kendt og avholdt, skønt det påstås, at den ikke duer for os. Højskolesangbogen er bedre, påstår de, og om man ved »bedre» forstår tykkere og indholdsrigere, skal de have ret, men hvad skal man med en sang til Sven Grates pris, når man dog aldrig synger den, og hvad skal man med en sangbog, hvori de bedste vers av vore gode sange er udeladt. Vi unge Sønderjyder vil synge vore egne sange og synge dem rigtigt, uden hensyn til, om en kommission av herrer, som mener det godt, finder det skadeligt, om vi synger et vers mere av t. eks. »Der dukker av disen min fædrenejord«.

For os er »den blå« den sønderjyske sangbog frem for nogen anden, selv om den selvfølgelig ikke er den eneste gode danske sangbog. Om den kom til at omfatte nogle flere av de gode sange, som staar i »Folkehøjskolens sangbog«, vilde den vinde stort og fuldkommen opveje den. Vi går andre tider i møde end dem, vi hade forestillet os, da vi børjede at tænke over vor fremtid, men det skal ikke gøre os rædde. Vore fædre har ofte måttet kæmpe mod mismod og åndelig nød, såvelsom mod legemlig modgang, og de gav ikke tabt. Skulde vi vise os som uværdige efterkommere av danske mænd og

kvinder, som byggede og værnede om vort land? Er det derfor, vort folk som vel intet andet har fået den gave, at det kan synge, både når det er solskin, og når det er uvejr? *Johs. Münchow.*

Den 19. Maj.

Döden — han er en voldsom mand,
han svinger sin le uden möje.
Om ung eller gammel han kalder til höst,
det tager han ikke så nöje.
Han kom som en sky på en solskinsdag,
svang sin le, gjorde lyst i vore rader,
han kom uden pral, uden skraben ud,
han kom uden höviske lader,
han fordrede meget og roded ihob
— skulde aldrig hans törst blive stillet?
Er hans höstfærd da kun for hans egen mund?
Er det sådan, hans herre har villet?
Nej — döden er svenden kun, mester er Gud,
Han går veje, vi aldrig får ane,
for det, som I misted, var stort;
Han sender til små som til store sit bud,
kan da ikke Hans kalden os mane.

I mödre, I sörger og græder,
for det, som I misted, var stort;
men Gud må I ikke fordömme
for, hvad han har gjort.
Vi stod ved Jer side i sorgen,
den gælder for alle som een,
vi kender ej ord, som kan tröste,
for ord vilde blot göre meen.
För var vi blot få, men nu er vi færre,
dog tabet forpligter os til
at fylkes i troen og viljen til sejr,
for sejre får kun den, som vil.

Sam.

Olav Gregersen.

OLAV GREGERSEN er født den 20. 1. 1922 i Flensborg (Søn af Malermester Soph. Gregersen). Gaaet paa Duborg-Skolen. Kom i Lære hos Faderen, hvis Forretning han skulde overtage. Kort efter at han var blevet Svend, indkaldtes han til Arbejdstjeneste, og derefter til Militærtjeneste. Kom straks til Østfronten, hvor han faldt d. 21. 12. 42.

Ved Kammeratens Død.

1. 2. 43.

Kære »Flensborg Avis«!

Hav Tak, »Flensborg Avis«, fordi Du bringer os danske bud derhjemmefra. Du forbinder os med vor stavn mer, end vi selv aner, og Du hjælper os at stå de svære tider igennem; Du hjælper os at gøre vor pligt.

Men hvorfor bringer Du os da de ufattelige efterretninger, som vi næsten ikke kan tro paa. Er det skæbnen, som vil prøve, om vi kan tåle at miste uden at klage, eller er det straf for noget ondt, vi har gjort?

— — —

O l a v er faldet!

Da jeg læste det i avisen, kunde jeg ikke tro det —

Olav, som jeg hade delt skolebænk med, som jeg hade haft som partner så mange gange, når der skulde laves fest på skolen, som var min medvider i de første sidespring fra dydens lige veje og som var min kammerat også uden for skoletiden. Jeg kunde ikke fatte det, og jeg måtte læse meddelelsen igennem mange gange, inden det gik op for mig, at det var den frygtelige sandhed. Vi blev indkaldt samtidig, og ingen hade regnet med, at vi tog avsked med hinanden for stedse, da vi sagde farvel hin novemberdag; vi regnede med, at vi snart fik ses igen, men alt kom anderledes.

Nu er Du ikke mere, — Du faldt for Din pligt — men Du er dog stadig levende. Der må bringes ofre, for at man kan få lov til at leve, men intet av disse ofre er gjort forgæves. Alle de, som blev derude, er grundsten til den tid, som kommer efter denne krig, og Du er en av dem; om vi vil leve videre som frie danske, må vi bygge på Jer.

Olav — Du kommer aldrig mere tilbage. Det er hårdt for Dine forældre, og vi, som kendte Dig, vil også føle et savn, når vi atter samles for at mindes vore faldne, men Du har ved Din dåd lært os at være stærke, så vi vil bære Dit tab som danske; vi vil gøre Dig til forbillede for vor stræben opad og indad.

Vi har ikke lov til at sørge over Jer, men vi vil være stolte av Jer, fordi I døde for os og for vor fremtid. Vi vil mindes Jer og kæmpe videre, til kampen er endt, men Jere navne skal være skrevet med ildskrift på det minde, I selv satte — Jer dåd.

Jer død gir os en hellig forpligtelse om at holde ud og bevare vort danske sindelag, komme, hvad der vil. Give Gud, at vi må adlyde og også yde vort bedste til, at der engang må blive godt at bo, hvor bøgen har hjemme.

Johs. Münchow.

Først Høst . . .

November 1943.

Høstvinden suser i birkenes kroner
med æolsharpens brus.
Som mol det lyder, og disse toner,
de stiger og synker som åndernes sus;
nu hvisler det sagte om minder, som svandt,
nu brøler det kraftigt om synd, jeg har gjort.
Jeg føler, at altet er levende sandt —
jeg aner, at det, jeg nu føler, er stort.
Jeg aner, at livet er skønt,
og tykkes, dets tid er for kort.

Det løv, som i går var grønt,
er i morgen sort;
men i dag har det alle de farver,
som synes i regnbuens bro,
de er hilsen til somren, som svinder,
som en død i forklarelsens tro.

Det er herligt at leve, når himlen er blå;
det er kamp, når os stormene drager.
Men kamp nærer troen, og hverdagens grå
får dog glans, selv om tvivlen os nager.
Thi livet på jorden er kort,
jeg aner det og bliver ræd;
vi gruer, for graven er sort,
men tror du, at det er enden, så græd!
Nej, døden er høsten —
opstandelsens vår,
og graven er vinterens seng,
vi dør for at leve, og døde opstår,
som om våren småblommer i eng.

Det er dejligt at leve, men herligt at dø,
når man tykkes sin gerning fuldbragt.
Lad løvet kun lokke, lad stormen kun strø
de visnede blade — der er dog en magt,
som styrer det hele med stærkeste hånd.
Den magt gir os fred midt i krigen,
den magt kan os lære at løse de bånd,
som os hindrer i åndernes stigen,
dens navn kan vi kun tale ud,
når vi kender dens hellige magt.
— Da giv os Din nåde og freden Din — Gud —
thi stærkt er Dit ord, som er sagt.

Sam.

Så svandt et År!

Mod øst, nytår 1944.

Umærkeligt gik det gamle år bort og veg pladsen for et nyt. Det var som om et urværk var løbet ud og blev avløst av et nyt med en stærkere fjeder, et nyt urværk med en skive, som vi først skal lære at kende, efterhånden som den lille viser fører os hen over den.

Det gamle år døde som en gammel mand, der ikke har mere at vente sig av livet. Med et stille resignationens suk lukker han de trætte øjne, for det, han vilde opnå, var umuligt, fordi han overalt stødte på modvilje og derfor overlod arbejdet til sin efterfølger, som kom med nye kræfter og frisk mod.

Nu står vi over for det ny år og spørger os selv: »Hvad vil det mon bringe os?« — Kanske tænker vi dermed på freden, kanske på noget andet; men fælles for alle ønsker, er den nagende uvished for det, som kommer, og som gør os rædde og usikre. Men er der da nogen grund til at være ræd? Er vi selv så fuldstændig uden skyld i vor skæbne, når vi forlader os på Ham, som er større end alle magter?

Lad os prøve at komme bort fra denne indstilling, for den er skyld i meget av det, som er sket i de sidste år. Mon ikke til syvende og sidst alle er klare over, at vi selv har et arbejde at gøre; og når vi gør det tilfredsstillende, da kan vi bede Gud velsigne det, for uden Hans hjælp er det dog et tomt arbejde.

Lad så vort nytårsforsæt være sådan, at vi kan opfylde det. Lad os prøve at blive av med de fordomme, som vel gør livet interessant, men også så uendelig vanskeligt at leve; for vi vil dog leve. Derfor har vore kammerater givet deres tunge offer, og derfor vil også vi — ude som hjemme — være rede til at bringe det sidste.

Et nyt år har børjet sit løb, og nu ligger det for os med sine mange spørgsmålstegn. Det er indhyllet i et tyndt slør, og sommetider er det, som om en flig av dette slør blir løftet; men hvad der findes under det, aner vi kun dunkelt. Men vi er unge, og vi har håb og tro til fremtiden, så derfor er det ikke fyldestgørende for os, om vore anelser er rigtige. Vi ved, at dagen kræver kamp, og vi er rede til denne kamp. — Er det ikke nok?

Så vil vi gå ind i det nye år med troen på, at Han, som har været med os hidtil, vil være med i det arbejde, som fremtiden kræver, og i den forvisning vilde vort ønske: »Godt nyt år!« få sin rette klang.

Ja, godt nyt år til alle Jer, som står ude på post, og til alle Jer, som forbereder vor hjemkomst derhjemme. Godt nyt år til alle de gode venner hinsides skellet, som tænker på os og beder for os, og til Jer alle: tak for det gamle!

Sam.

Jens Matthiesen.

JENS MATTHIESEN er født den 9. 7. 1901 i Flensborg. Gaaet i St. Jürgen-Skolen (tysk) i Flensborg. Uddannet som Maskinsætter ved Flensborg Avis. Gift 1925, 2 Børn. Indkaldt den 28. 8. 1939. Været syg og ligget paa Lazaret. 1944 mod Vest.

Nu slaar Nattergalen sine Triller —

Mod Øst, 14. Maj 1942.

Foraaret er nu kommet med Magt. Endnu for et Par Dage siden saa det dog ud, som om Vinteren endnu ikke vilde vige, idet det sneede meget kraftigt uafbrudt i fire Døgn; men *nu* er altsaa Vinterens Magt brudt, og Foraaret er kommet i straalende Pragt. Og vi har her, da vi ligger ude paa Landet, rig Lejlighed til at glæde os over Naturens Skønhed og lytte til Fugleverdenens Sang. Og Egnen *er* meget skøn her, det ser man først rigtig nu, da den er ved at iklæde sig sin grønne Dragt.

Her er Dal og Bakker, Mark og Skov, og fra min russiske Træhytte, der ligger paa en lille Høj, har jeg en vidunderlig Udsigt ud over Egnen. Fuglelivet er meget rigt her. Vore to Stærekasser, som vi hængte op i Træet uden for vor Hytte, blev straks befolket den første Morgen. I Gaar kom Svalen, medens Storken allerede for nogen Tid siden tog sin gamle Lejlighed henne i det gamle Træ i Besiddelse. I Skoven kurrer Skovduerne, og medens jeg sidder og skriver disse Linjer i Aftenskumringen ved to Kærters Lys, hører jeg Nattergalens smukke Sang. Hvis man ikke af og til i det fjerne, snart kraftigt og snart svagt, hørte Kanonernes dumpe Drøm, skulde man ikke tro, at det var Krig.

Med Foraaret kom ogsaa Hønsenes Tid. Æg er dog en dejlig Afveksling paa vor daglige Spiseseddel. Spejlæg, haard- eller blødkogte Æg! Hvem siger Nej! En Kendsgerning er, at Soldaterne elsker at stege Kartofler, og saa eet eller to Æg over disse, skulde det ikke smage? Naar vi kommer hjem engang, ja, saa kan Soldaten lave sin Mad selv. Husmødrene bliver arbejdsløse!

I Gaar fik jeg mig et rigtigt, ægte russisk Saunabad. Det var noget saa forfriskende. Man følte sig som nyfødt. Straks man kommer ind i Hytten — det er nemlig kun

en Bræddehytte uden Vinduer —, springer Sveden ud af Porerne paa Grund af den stærke Hede, der strømmer een i Møde. Over Fyrstedet er der anbragt et lille Dusin middelstore Sten, hvorpaa der af og til drypper noget Vand, der underligt nok uden Damp udstrømmer en meget stærk Hede. Man kravler saa op, som Gud har skabt en, paa det øverste Trin ved Siden af Fyrstedet, og lader sig af sin Kammerat slaa med Birkeris, indtil man er knaldrød over hele Kroppen. Sveden løber som Kaskader ned ad Kroppen. Har man faaet nok af dette »Slagsmaal«, saa skyller man sig af med iskoldt Vand. Aa, hvor gør det godt, og som nyfødt forlader man Badet.

Efterhaanden er der blevet stille i vor Hytte. Kammeraterne har lagt sig til at sove. Udenfor slaar Nattergalen endnu sine Triller — den »bor« henved 20—30 Meter fra vor Hytte —, og dens jublende Sang høres tydeligt herinde. Kun af og til forstyrres den af lidt Flakskydning, som imidlertid ikke kan fratage den Lysten til straks derefter at fortsætte. *J. M.*

Julehilsen.

Efteraaret 1943.

Nu skal Klokkerne for femte Gang under Krigen til at ringe Julen ind. Mange af os vil ogsaa denne Gang komme til at holde Jul langt borte fra Hjemmet, langt borte fra vore kære; men vore Tanker er dog d e r, hvor Julelysene tændes, og trods store Afstande er vi med til at fejre Jul med jer alle sammen derhjemme.

Det er en smuk Tanke, at vi indkaldte danske Sydslesvigere, nu spredt over saa at sige hele Evropa, tilsender hinanden Julehilsner, og vi er taknemlige for, at denne smukke Tanke er blevet iværksat; for en skønnere Julehilsen kan vist næppe tænkes, foruden de mere private Hilsner selvfølgelig.

Kammerater i Trøjen, hvor end I findes i Syd og Nord, i Øst og Vest! Ind under Julen har man jo Lov til at ønske sig noget. Mit Ønske skal være, at det snart maa være os forundt alle at samles igen i vor elskede Hjemstavn, sunde og raske, og at fortsætte der, hvor vi slap.

Glædelig Jul og et godt Nytaar!

Jens Matthiesen.

Fritz Kielgast.

FRITZ KIELGAST er født 1. 5. 1921 i Flensborg (Fader: Johan Kielgast, Sortedal 3, Vognmand). Gaaet i den danske Kommuneskole i 5 Aar og paa Duborg-Skolen 1932—1938. — Efter Skolen: Ansat ved Unionbank i 3 Aar. Indkaldt til Militærtjeneste i Marts 1941. Derfra til Rusland. Fik et Nervechok og en Hjernerystelse (Laz. i Polen). Kom til Rusland igen, saaret 1944 mod Vest.

En Tak til dem der hjemme.

10. November 1942.

I en stille Stund, naar Tiden tillader det, er det ikke sjældent, at vore Tanker vandrer tilbage til den Tid, vi endnu ikke kendte noget til Krigen. Meget har forandret sig siden den Tid, mange af vore kæreste Kammerater er blevet der ude paa de uendelig store Slagmarker. For mange af os er det svært at fatte, at de aldrig vil vende tilbage; men de er jo heller ikke gaaet for evig at blive derude, nej, i Mindet lever de iblandt os; thi de var allesammen Mennesker, der gav det største, de ejede. De gav deres Liv.

De drog frejdigt ud, da Skæbnen havde bestemt det saadan, og de kæmpede modigt, som man forlangte det af dem; alle handlede de som danske Mænd. Med oprejst Hoved bekendte de sig til Danskheden; de bevarede Troskaben mod den Sag, de hele deres Liv havde kæmpet for.

Den Dag vil komme, da det bliver os forundt at vende tilbage til alt det, vi blev revet bort fra, og det maa være os en hellig Pligt at stride dobbelt for den Sag, som vore Kammerater havde i Tanken til det sidste. Det vilde da være forkert, om vi ikke kunde rejse os op i Sorgen. Inderst inde vil vi altid sørge over dem, men udadtil vil vi bære Sorgen med oprejst Pande; thi kun saaledes, tror jeg, vil vi bedst kunne være med til at opfylde deres sidste Ønske: at Danmark maa leve.

*

Mange af jer derhjemme, som ikke behøvede at drage ud, gaar inderst inde med en lille Mindreværdsfølelse, hvorfor, kan jeg ikke sige; men vi mærker det, naar vi engang imellem kommer paa Orlov. De, der har denne

Følelse, maa se at støde den bort; hvorfor gaar I og bærer paa den? Fordi I ikke kunde være blandt os, der drog ud?

Vi er stolte af jer derhjemme, I har det tit sværere, end mangen en selv vil indrømme. I har den ansvarsfulde Opgave at vogte og beskytte det, vi med forenede Kræfter har bygget op i de sidste tyve Aar. At det ikke er nogen let Opgave, veed vi alle. Jeg husker, hvor svært det kunde være, allerede dengang vi endnu var der alle sammen. Og at det nu, hvor Krigen overalt stiller sine Krav, er dobbelt svært, forstaar enhver af os. Derfor vil jeg ogsaa rette min første Tak til jer, der holder ud ligesom vi andre. Giv ikke op, men fortsæt Arbejdet for vor fælles Sag.

*

Hvor mange har ikke allerede givet Udtryk for deres Glæde over at faa Avisen tilsendt. Ogsaa jeg vil være iblandt dem.

»Flensborg Avis« er en Budbringer fra Hjemstavnen, og den er endnu mere, nemlig Bindeleddet mellem jer derhjemme og os herude. Gennem den er det os forundt at være med til jeres Møder, selv om det kun er i Tankerne; men vi er med, og det er det afgørende. Og hvad den fremfor alt er, den er vor »danske Kammerat«. Naar man i lang Tid ikke har haft Lejlighed til at tale sit Modersmaal, saa er det dejligt at kunne læse det, og maaske endda naar ingen hører det, at læse højt, saa stærk kan Længslen efter at tale sit eget Sprog blive hos et Menneske. Jeg har selv oplevet det Gang paa Gang. Netop derfor er jeg særdeles glad for min »danske Kammerat«. Tak, »Flensborg Avis«!

*

Nu er det fjerde Gang i Løbet af Krigen, at vi nærmer os Jul. Og netop i denne Tid før Jul træder vore kære Barndomsminder stærkere frem igen end ellers.

Det er for mange af os længe siden, at vi traf det saa heldigt, netop til denne den skønneste af alle Fester, at være hjemme blandt vore kære, og skulde det heller ikke lykkes denne Gang, saa vil vi ikke fortvivle af den Grund, men endnu stærkere end før lade Minderne træde frem igen.

Enhver af os har eet eller andet kært, han kan mindes, og netop Mindet er det bedste Middel til at holde Modet oppe. Naar Livet engang imellem forekommer os trist, og ingen Solstraale formaar at fordrive de tunge, mørke Skyer fra Himlen, og naar vi engang imellem overfaldes af en stor Følelse af Ensomhed, hvad sikkert

enhver har oplevet, der kæmpede paa Østfrontens uendelige Slagmarker, saa lad Barndomsminderne glide forbi i Tankerne; først da er det, at vi rigtig forstaar at værdsætte dem.

Med en hjertelig Hilsen til alle Kammerater i Øst og Vest, Nord og Syd haaber jeg paa et snarligt Gensyn!

Fritz Kielgast.

En stor Landevej er vor Jord.

Julen 1942.

Der er ingen Højtid, der faar os til at tænke saa meget tilbage paa svundne Aar som Julefesten, den Jul, som blev lært os, og som vi ikke for alle Jordens Rigdomme vil give Afkald paa.

Hvor vi end befinder os Juleaften, saa er det dog de samme Tanker, der beskæftiger os — Tiden, som gik og som aldrig vender tilbage.

Det er Juleaften. Alt er ganske stille omkring mig. Jeg staar og ser op paa den stjerneklare Himmel. Det funkler og blinker, som var den oversaaet med Diamanter. Jeg staar over for noget ubegribeligt, der faar mig til at skælve. Det uendelig store Rum med de mange straalende Lys, hvad er det? Er det Uendeligheden, er det det, vi Mennesker ikke forstaar at fatte?

Jeg begynder at tænke, regner ud, hvor mange Stjerner der kan være, til sidst er det, som om en Taage lægger sig for mine Øjne. Jeg ser intet mere, hører kun Klokkerne, som kimer. Det er Juleaften.

Julenat — hellige Nat! Hvert Aar oplever jeg denne Nat mere skøn, mere fuldkommen; den fylder mig med en usigelig Længsel — efter Barndomsaarene. I kære, lykkelige Aar, hvorfor svandt I saa hurtigt?

Tiden er ubarmhjertig, den løber sommetider fra os; vi maa ile for at følge med — uden Pusterum stadig fremad.

Engang vil vi ikke kunne følge med mere, engang naar Kræfterne svigter. Da opgiver vi Løbet og sætter os paa Vejkanten, ventende paa det, der skal komme. Vi ser mange Mennesker gaa forbi, hastende, for at holde Trit med Timeglasset. Foran gaar Børnene; se, hvor deres Øjne straaler! De er glade, thi Solen skinner for dem. Og der kommer en Yngling med gullokket Haar, han følges med en ung Pige; de holder hinanden i Haanden. De har langt igen paa Livets Vej!

Og se, der kommer en Moder med sit Barn, beskyttende holder hun Armene om det kæreste, hun ejer. Og der kommer en Olding; langsomt, ganske langsomt føl-

ger han den store Strøm. Nu kan ikke mere følge; han sætter sig paa Vejkanten.

Menneskene iler stadig videre.

Han rejser sig op igen, han maa videre — Tiden er ubarmhjertig —, han har ikke langt igen, kun et lille Stykke Vej, saa er han ved Maalet: Porten til Evigheden.

For sidste Gang vender Oldingen Hovedet og ser tilbage paa den Vej, han har tilbagelagt. I det fjerne skimter han Barndomshjemmet; han ser Minderne staa som Milestene ved Vejkanten. Eet Sted er Himlen overtrukket af mørke, truende Skyer, et andet Sted sender Solen sine Straaler ned paa et Vejstykke. Langsomt begynder Oldingen sin afbrudte Vandring igen. Det var Livets Vej, han saa tilbage paa.

*

Det er Julenat. Klokkernes Kimen er forstummet. Det er, som om Tiden pludselig staar stille. Taagen letter for mine Øjne, og jeg ser de straalende Stjerner igen. Hvorfor prøvede jeg paa at tælle dem, og hvorfor tænkte jeg paa Uendeligheden? Jeg veed det ikke.

Nu har jeg kun den ene Tanke, og den fylder mig med en stor Taknemmelighed til ham, der leder os paa Livets Vej. D e t e r J u l e n a t.

Fritz Kielgast.

Helmuth Krübbe.

HELMUTH KRÜBBE er født d. 7. 7. 17 i Flensborg (Søn af Arbejder H. Andresen). Har gaaet i dansk Skole hele sin Skoletid. Udskrevet fra Duborg-Skolens Fortsættelsesklasse i 1933. Kom i Bagerlære i Felsted. Var Bager i Flensborg, senere i Agtrup. Indk. til Arbejdstjeneste, derefter aktiv Soldat. Saaret 3 Gange. Kom derefter til Rusland, hvor han faldt 28. 4. 44.

En Hilsen derude fra —.

27. 1. 43.

Kære »Flensborg Avis«!

Nu vil jeg ogsaa sende Dem en lille Hilsen. Allerførst takker jeg for »Flensborg Avis«, som er min daglige Budbringer. Jeg glæder mig, hver Gang Posten kommer; man er jo meget spændt paa at læse noget derhjemme fra.

Hvor vi for Tiden opholder os, er Luften meget »jernholdig«. Men indtil nu er man da sluppet godt fra det. Jeg haaber, det vedbliver at være saaledes.

Sovjet-Russerne prøvede forleden Dag at lave et Angreb med Panservogne, men forgæves. De kan tro, vi svedte den Dag.

Med Kulden er det ikke saa slemt som sidste Aar. Vi har ogsaa en god Vinterudrustning, saa der skal da nogle Grader til, inden vi fryser.

Nu til Slut de venligste Hilsner fra

Hellmut Krübbe.

To faldne Kammerater.

Pinsen 1944.

Kære Kammerater!

Igennem »Flensborg Avis« vil jeg gerne sende jer alle, nær og fjern, en kammeratlig Hilsen. Jeg har nu lige i Avisen igen læst om to kære Kammerater, der ikke mere vil vende tilbage. Har vi ikke snart bragt Ofre nok? Med *Paul Jensen,* der gentagne Gange har skrevet til mig og i Avisen tit har ladet høre fra sig, mister vi et Medlem af K. F. U. M. I mange Aar, mens han endnu besøgte Skolen, mødtes vi til vore Sammenkomster. Det er slet ikke til at fatte, at ogsaa han er blandt dem, der nu ligger der ude paa de store Slagmarker. Paa samme Maade er det med *Helmuth Krübbe.* Mange gode Minder knytter sig til ham. Eet vil jeg gerne særlig fremhæve. Vi var sammen paa Cykle til Sønderborg, til et K.F.U.M.-Møde. Det var en dejlig Tur, og de Mennesker, vi blev indkvarteret hos, gjorde deres bedste for os. Nu er I to K.F.U.M.'er ikke mere. Ogsaa i K.F.U.M. vil eders Minde leve videre.

Et Aar ligger nu bag os siden den Dag, da vi mistede den store Børneflok. Ogsaa dem vil vi mindes i kærlige Tanker, og vi vil være Gud taknemlige, fordi vi siden har været forskaanet for sligt.

Ellers alt vel herovre mod Vest. Der er bare forfærdelig varmt. Man veed jo aldrig, hvad der endnu forestaar os. Men vi haaber efter Krigens Slutning at kunne være med til alt igen derhjemme.

Lev da vel, alle sammen. Og Ære være deres Minde, der gav deres Liv.

Eders *G. Bunck.*

Gustav Bunck.

GUSTAV BUNCK er født den 16. 6. 12. Gaaet i St. Petri Skolen i 4 Aar, derefter i den danske Privatskole 1922—27. Uddannet som Mejerist. Var til 1937 ansat ved Adelby Mejeri. Til 1940 ansat ved Isfabrikken i Flensborg. Indkaldt den 6. 5. 40. 1944 mod Vest. Bor i Tastrup ved Flensborg, er gift og har flere Børn.

Ved Kanalkysten.

23. 3. 43.

Vor daglige Budbringer fra Hjemstavnen, fra Fødebyen, vort Blad, vort Bindeled »Flensborg Avis«, har bragt Referat fra Mødet i »Flensborghus« den 13. Marts. Ved at læse dette kom Længslen endnu stærkere op i mig. Det er nu allerede Aar siden, vi sidst var samlet til Fest paa Duborg Banke. Store Afstande skiller os fra den By, hvor vi hørte Duborg-Skolens Slag, lige meget hvor man opholdt sig; altid kunde dens Klang skelnes fra andre Toner. Aldrig vil vi glemme Udsigten over den elskede Egn der oppe fra Banken; hvad enten Blikket rettedes over imod Fjordens danske Kyst eller gled hen over Byen, altid fængsledes vi paa ny af dette Skue.

Nu staar man og ser ud over Vadehavet eller over Toppene af de Bølger, der kommer ude fra det store Hav. Man øjner kun Vand, Vand, saa langt Øjet kan se. Af og til et Skib eller nogle Fiskefartøjer. Saa kan man staa og fortabe sig i de underligste Tanker, der brat kan blive afbrudt af Motorlarm oppe fra Luften. Er det nu de andres eller egne Maskiner? tænker man. Men man er næppe færdig med den Tanke, saa kommer der flere og flere Maskiner til. Nogle Sekunder efter er den heftigste Luftkamp ved at udvikle sig i Højder paa 1—4000 Meter.

Det er saare lidt, vi oplever her, naar vi stiller det ved Siden af det, Kammeraterne er med til imod Øst. Vi forekommer os somme Tider slet ikke som rigtige Soldater. Er der virkelig nogen af os, der har oplevet et Sidestykke til det, de gennemgaar imod Øst? Siden Vaabenstilstanden i 1940 vel næppe, bortset fra de forholdsvis faa, der var med paa særlige Afsnit som ved Dieppe. Derfor vil jeg heller ikke prøve paa at fortælle »Oplevelser«. Med dybe Følelser mindes vi Kammeraterne,

der blev derude; vi prøver paa at opfylde vor Pligt som de, selv om det er under andre Forhold.

Vi glæder os over til daglig at høre, at de derhjemme arbejder videre, at det, der forener os, ikke staar stille. Vi veed, at »trange Tider langsomt skrider«; vi har jo alle den samme Længsel i os efter at komme hjem og kunne være med igen. Jeg ønsker alt godt i Fremtiden og beder Kammerater og Venner modtage de bedste Hilsner fra en Kammerat, der »ikke var med endnu«. Paa Gensyn i Fødebyen. Jeres *G. Bunck.*

Julen 1943.

Dec. 1943.

Kære Kammerater!

Vi er nu naaet ind under Jul. Og vi synger allerede Julesalmer og mindes Jul hjemme og paa Skolen. For mange af os indkaldte er det desværre heller ikke i Aar muligt at komme hjem. Jeg takker jer for Bidragene til Kammeraternes Julehilsen, som jeg har set i Avisen.

Julen fejres alle Vegne anderledes; det har vi nu set i de Aar, vi har været hjemmefra. Vi, der Nat for Nat staar Vagt, lader saa tit Tankerne flyve hjem til Byen ved Fjorden. Et Blik paa Himlen, og vi ser Karlsvognen; saa kan vi sige: der, der i den Retning ligger den kære By med sine Barndomsminder. Men for Tiden er alt indhyllet i en tæt Taage, der kun spredes for ganske kort Tid. Saadan er det ogsaa i det rigtige Liv, og særlig nu, hvor Aaret 1943 gaar til Ende, synes jeg, alt er indhyllet i Taage, der er næsten ingen Lysglimt, ingen Solstraale, der trænger igennem. Og fuldt af tunge Budskaber har Aaret været. Meget, usigeligt meget har vor Folkegruppe maattet lide i 1943. Men dog har vi bevaret et Haab i os, og vi vil med fornyet Haab modtage Aaret 1944. idet vi i det stille ønsker, det vil bringe os det, vi alle længes efter: Freden.

Kære Kammerater nær og fjern! Jeg ønsker jer alt godt; kom godt over de tunge Timer, kom godt over i det nye Aar, og lad os nu ved Skellet til Aaret 1944 give hverandre Haandslag paa, at vi vil slutte os sammen og løfte i Flok det, der er givet os i Arv. Frisk Mod! Lad os ved gensidig Støtte holde Modet oppe. Hold saa Jul, hvor I end er henne, og vær i Tankerne hjemme hos eders kære, som de har deres hos jer. Naar Stjernerne tindrer og blinker, og Maanen lyser, saa mødes vore Blikke og Tanker fra Front og Hjemstavn.

God Jul og godt Nytaar ønskes jer alle af

G. Bunck.

Hans Nicolaisen.

HANS NICOLAISEN er født den 24. 3. 1924 i Bilskov ved Flensborg. (Fader: Landmand Ernfried Nicolaisen, Bilskov). Gaaet i tysk Skole i Bilskov i 4 Aar, i Duborg-Skolen 1934—39. Har været hjemme paa Gaarden. Blev saa indkaldt til Militærtjenesten i Dec. 1942. Ligget paa Lazaret flere Gange (Hjertefejl).

Efter Orlov.

9. 5. 1943.

Kære »Flensborg Avis«!

Under min Orlov, som sluttede for en Uges Tid siden, naaede jeg ikke at komme hen til alle og sige Tak for de modtagne Hilsner. Denne Tak maa jeg derfor overbringe gennem Avisen. De 14 Dages Orlov gik alt for hurtigt; men de var dejlige, der er jo alligevel ikke noget bedre end at gaa over Hjemstavnens Marker, gaa gennem Flensborgs Gader, engang igen at se Skibene i Havnen med Danebrog i Toppen eller at kigge over mod Bøgeskovene ved Kollund og Okseøerne.

Da vælder Minderne frem, om dengang man endnu kunde gaa over til Kollund i Spejderblusen, eller man kunde gaa i Skole eller senere til Fest paa Duborg-Skolen; men bedst af alt var alligevel Pinselejren paa Sandbjerg og Lejrskolen i Rønshoved, hvor vi hver Aften sang: »Danmark, nu blunder den lyse Nat«; den bad Lærer Nielsen lade blive vor Rettesnor, naar vi engang skulde langt hjemmefra, og det er den for mit Vedkommende ogsaa blevet.

Fejlen derved er kun den, at saa kommer Længslen igen efter at kunne være med til saadanne dejlige Lejre; men ogsaa Haabet dukker frem om, at det ikke kan vare længe, inden denne Krig er forbi, saa vi igen kan vende hjem til vort nationale Arbejde, selv om der jo er Kammerater, man aldrig faar at se igen, fordi de er blevet ude i Kampen for, at vi kan bevare vor Folkegruppes Ret til Hjemstavnen.

De venligste Hilsner sendes til Kammeraterne hjemme som under fremmede Himmelstrøg af

Hans Nicolaisen.

Ewald Lekkat.

EWALD LEKKAT er født den 26. 3. 1923 i Flensborg (Fader: Arb. Ewald Lekkat). Gaaet to Aar i Skole i Klus og 2 Aar i Petri Skolen (tysk). 1 Aar i dansk Kommuneskole og i Duborg-Skolen 1934—1940. Deltog ivrigt i Spejderarbejdet, spillede baade i Skolens Orkester og i Spejderorkestret. Efter Skolen: I Tømmerlære i Flensborg i to Aar. Derefter indkaldt den 20. 4. 42. Saaret den 1. 9. 42. Laa paa Lazaret i 4½ Maaned. Faldt den 4. August 1943 mod Øst.

Venners sidste Hilsen.

25. 8. 43.

Atter bringer »Flensborg Avis«, der i disse Tider følger de unge Sydslesvigere over en stor Del af Evropa, et trist Budskab, denne Gang er det *Ewald Lekkat,* der er faldet — Ewald, der altid skrev: »Mig gaar det som sædvanligt altid godt!« Og nu kom det tunge Budskab; selv om jeg i et Par Uger ikke havde haft Brev fra ham, havde jeg dog aldrig troet, at det kunde ske.

Paa Duborg-Skolen lærte jeg Ewald at kende, gik i fem Aar i Klasse sammen med ham — vi var som Spejdere sammen i forskellige Lejre —; og nu er han ikke

mere. Han maatte betale Retten til Hjemstavnen med sit Liv, ligesom mange andre gode Sønner fra Duborg Banke.

Man spørger sig uvilkaarlig selv, hvor mange endnu, og hvem er den næste, inden denne Krig er forbi. Til dig, Ewald, kan jeg som sidste Hilsen kun sige: »Gode Kammerat, hvil i Fred i fremmed Jord!«

Hans Nicolaisen.

Peter Køster.

PETER KØSTER er født den 4. 3. 1908 i Flensborg. Gaaet i tysk Kommuneskole, den danske Privatskole, Duborg-Skolen og 1 Aar paa Handelshøjskolen i Aarhus. I Købmandslære i Flensborg og i Odense. Volontør hos Grosserer Cornelius Hansen, Flensborg; senere Bogholder. Indkaldt den 6. 5. 1940. Ligget paa Lazaret med Hjernerystelse. Senere mod Øst.

Til Landsmænd!

Østfronten, Juni 1943.

Langt inde i Skoven, bag dens skærmende Pallisade spejder Øjet aarvaagent ud i Natten. I nærmeste Omkreds glider Øjet afvejende hen over kendte og mange Gange talte Træer. Om kort Tid vil Solen komme med sit forjættende Lys og Varme. Man skotter sig i den kølige Nat og slaar Frakkekraven længere op over Myggenettet. Nogle af de snarraadige og blodtørstige Myg har til Trods for alle Hindringer fundet Vej ind. I Tankerne føjer man til Ægypternes syv Plager een til: Myggeplagen.

Sollyset vil om lidt igen fortælle, at »mangen Eg er for Uvejret segnet«, selv om det her er Fyr og Birk, Uvejret raser iblandt, og der bliver lyst i Skoven. Øjet søger sig længere frem til det Sted, hvor bag væltede Træer og Buskadset den anden Verdens Øjne spændt vaager over enhver af vore Bevægelser. Hvad tænker de der? Gaar Tankerne midt under alt ogsaa længere ud i Rummet, over alle Hindringer hen til Steder, der er dem kære og dyrebare?

En Lyd og en Bevægelse faar en til at slippe Tankegangen — Pligten kalder. Dog Skoven med sit vansirede Ansigt melder intet.

Tankerne stormer ind paa en igen. — Ja, der blev lyst i vor Skov. De saa sent indtrufne Breve og Aviser derhjemmefra talte deres tydelige Sprog. Hvor tit har vi ikke sunget: »Der blev lyst i vor Skov«? Men saa fik vi nyt Mod ved dette: »For de gamle, der faldt, kom der ny overalt«. Men hvad var dog blot dette? Det var ufatteligt. Ikke alene mangen Eg var for Uvejret segnet. Nej, ikke alene for Vaarens Skud havde Uvejret standset sin Hær-

gen. Til alle de tunge Budskaber fra Fronten havde Hjemstavnen faaet et nyt, ufatteligt Slag; en ny Prøvelse var kommen over den. Femten smaa, uskyldige Børn, vor Haab, vor Forventning, dem, der var rede til at indtage en Del af de tomme Pladser for dem, der blev herude, er ikke mere, og med dem en Del af vore kære Landsmænd, der med Tro, Iver og Glæde tog fat paa Opgaven derhjemme for os med. Ja, et stort Hvorfor? blev føjet til mange andre.

»Flensborg Avis« har aldrig været mig mere kærkommen end Dagene efter den 19. Maj. Fra Landsmænd ude og hjemme kom der en Bølge af varm Omsorg og Kærlighed for de haardt ramte; en Samhørighedsfølelse, Visheden om, at Mor Danmark er med sine Børn.

Ogsaa fra Fronten Evropa over strømmer kærlig Deltagelse hjem. Vort Sind, vore Tanker er hos alle dem, hvis Glæde og muntre Smil saa brat fik en Ende. Vi er med alle dem, der blev tilbage, hvis Smil vanskeligt kan trænge sig frem, indtil Gud paa sin egen Maade blødgør Hjertet og paa ny faar en Mening ind i Tilværelsen.

Tak, fordi I trods alt er stærke, Tak, fordi I holder ud!

Og til Landsmænd nord for Grænsen lyder en inderlig Tak fra Fronten for al Deltagelse, som gør os saa godt. Det danske Hjertelag, det danske Smil, det frejdige Blik, mange kære Ord og djærve Haandtryk har givet os den urokkelige Tro, at til Trods for alt det tunge er der »Vaarfryd efter Vintersorg«.

I denne Overbevisning sender jeg alle mine hjerteligste Hilsener.

Peter Køster.

Guldkronen.

Spørger man en Feltsoldat, naar han har tænkt og drømt sine skønneste Tanker og haft sine bedste Samtaler, saa vil Svaret nok oftest blive: om Natten.

Naar Mørket har sænket sig over alt, under en stjerneklar Himmel, eller naar Himmelhvælvingen er skjult af det mørke Tæppe, om Foraarets Susen er i Luften og fylder Brystet med Længsler, eller naar den trykkende Sommernat varsler om den nye Dag og endnu flere Myg end Dagen tilforn, og naar den kolde Efteraarsvind bidende gaar gennem Frakken, bringende med sig Regn og Slud, eller Vinternatten har bredt sig over et hvidt Tæppe, der staar i skærende Modsætning til den Kamp, Menneskeheden nu i Aarevis har ført — ja, saa udveksles der Tanker mellem to Kammerater, Skæbnen har ført sammen. Det er ikke altid de samme, og efter som Aarene

gaar, har det været i Hundredvis, forskellige i Ydre, i Anskuelse, Opdragelse, Kultur og folkelig Afstamning.

I Timevis kan de ogsaa staa hensunkne i indre Betragtninger og dog være aarvaagne og anspændte til det yderste. Og selv om hver Aarstid har sit Særpræg og ogsaa paatvinger Tænkemaaden og Følelsen sit Stempel, saa munder dog alt ud i dette: Fred og Længsel efter at komme hjem: Tanken om ens kære, ens Hjemstavn, Barndomsminder og Manddomsgerning i et fredfyldt Liv.

Og naar to mindes, der er saa forskellige og dog fælles i Faren, i Længsel og Haab, ja naar der saa tilligemed bestaar et forskelligt folkeligt Tilhørsforhold — saa kommer til alt det andet ogsaa Trangen til at tale ud om det. Og saa vil tit Trangen komme op i den, der tilhører den største og overvejende Del i folkelig Henseende, til at indvirke paa den, der staar ene blandt mange.

Naar jeg tænker paa mange af disse Samtaler, jeg har ført i Aarenes Løb, kommer jeg uvilkaarlig til at tænke paa, at naar alle de mange Enere, der fra vor Hjemstavn er spredt ud i mange Lande blandt Millioner af Mænd i samme Trøje, var samlet i en Flok, saa vilde de tilsammen udgøre en stærk og fast Enhed. Saa vilde der for mange slet ikke opstaa nogen Tvivl og Anfægtelse, Ængstelse eller Forsagthed.

Hvor henter saa den Ener sin Kraft og Styrke fra? Ja, der gives vel ikke særlige Regler for det. Det kan ikke slaas op i nogen Ordbog. Kraften maa være i Hjertet, i ens Lønkammer. Der maa være en kostelig Skat i ens Hjerte, der varmer og gennemstrømmer en og tilfører en nyt Liv og nye Impulser.

Jeg tænker paa en bestemt Samtale, jeg havde med en Kammerat, en ny Mand, der som saa mange nye, man pludselig kommer til at staa sammen med, viser sig uforstaaende over for dette, at her møder de paa een Gang en, der folkeligt set er forskellig fra dem selv. Og hvert Menneske maa tages paa sin Maade. En endeløs Diskuteren er altid en Blindgyde, og man vil derved aldrig kunne overbevise en anden om noget, der er en kært.

Men jeg fortalte ham et lille Eventyr.

Der var en Dreng, der ejede en kostbar Guldkrone. Den var gaaet fra Slægt til Slægt. I Barndommens sorgløse Tider var den et Symbol paa Kærlighed for ham — men da han blev voksen, blev den til endnu mere. Den havde sin Plads i Lønkammeret, og naar han som Mand følte Verdens Modgang og Sorg, og det kom stærkest over ham, saa laasede han sig ind i sit Lønkammer og stod fortabt i Beskuelsen af Kronen. Det var kun en lille

Krone, men dens Straaler gennemvarmede ham, en Strøm af hellig Ild gennemrislede ham, og Hjertet blev let. Han saa klart, at Verden ikke kan laves om, at Livet maa leves, og den bringer med sig Glæde og Haab, men ogsaa Sorg og Genvordigheder. Han saa dog ogsaa, at der maa en Kraft til, der giver hans Liv Indhold.

Og Kronen, der i Drengeaarene betød Kærlighed og Trofasthed for ham, betød i Manddomstiden tillige Styrke og Kraftkilden til fornyet Liv og Glæde.

Mens Aarene gik, kom der mange til ham og bød ham en ny og større Krone for den, han ejede. Og naar han saa paa den større Krone, der ogsaa skinnede og straalede i Glans og Pragt, saa opdagede han, at dens Straaler ikke varmede. Det gamle, kendte Skær var der ikke. Og alle Overtalelser om større Værdi og Verdens Rigdomme kunde ikke faa ham til at skille sig af med den lille Krone, der for ham var Indbegrebet af Kærlighed, Trofasthed og Kraftkilden til et Liv, der var værd at leve.«

Saa spurgte jeg min Kammerat, om den Mand nu havde handlet rigtigt. Og Svaret lød, at det var det eneste rigtige, som han gjorde — nemlig ikke at skille sig af med den Krone, han ejede.

Ja, det var et lille Eventyr! Eller Virkeligheden?

Kronen er Fædrelandet og Folket, og Straalerne, der udgaar fra Kronen, er Kraftkilderne fra ens Folk gennem Tiderne, et Folks Liv gennem Glæde og Sorg — Modgang og Medgang, Længsler og Fornyelser.

Og Kammeraten siger: »Ja, naar det er saadan, saa kan jeg forstaa det.«

Det er en lille Samtale af mange, men en Samtale, der paa jævn og stilfærdig Maade fører to Kammerater nærmere til hinanden og skaber Agtelse for de Værdier, hver for sig ejer.

Og saa kommer det ikke an paa, om man er en Ener, eller man er i Flok; det væsentlige er, at man har Værdier i Livet, som er værd at leve og kæmpe for, og at man ogsaa har Viljen til at værne om dem.

Saa gaar det ogsaa saadan, at den Krone, enhver ejer, ikke alene straaler i Glansen, men tillige varmer og giver ny Styrke.

December 1943.

Peter Køster.

Frederik Mommsen.

FREDERIK MOMMSEN er født 23. 10. 1901 i Flensborg. Gaaet i tysk Skole. Senere Ollerup Gymnastikhøjskole. 2 Vintre paa Askov. Biblioteksskolen, Bibliotekar i Flensborg. Gift 1933. Indkaldt 1. Gang 20. 9. 40, men fri igen 14 Dage efter. Indkaldt 2. Gang 15. 4. 43. Skriver mest under Mærket »L. S. 01«.

Udmarch.

Det er Fyraften. Tjenesteplanen for den kommende Dag er lige opslaaet paa Tavlen. Vækning Kl. 4,30. Udmarch Kl. 6, Hjemkomst Kl. 12,30. Oppakning: Tornyster med Uldtæppe og Frakke. Endvidere Staalhjælm, Gasmaske og Brødpose.

Inden Sengetid vaskes Fødderne ganske let, og Kl. 10 ligger vi i Sengen. Bare vi nu kan sove igennem, men nej!

Kl. 4,30. Arrig skingrer Trillefløjten gennem den lange Gang. I Løbet af faa Minutter er hele Huset i Oprør. Med nøgen Overkrop haster Soldaterne til Vaskerummet. En kold Afvaskning lader den sidste Søvn forsvinde.

Hurtigt kommer vi i Tøjet. Fødderne, Infanteristens Motorer, plejes omhyggeligt, Salve og Pudder. En Mand har sørget for Kaffen, og snart sidder vi bænket omkring Bordet. Foran os et Bæger dampende Spidsbønnekaffe. Hurtige Hænder skærer af Brødet, og adskillige Stykker forsvinder bag Vesten.

Stuen gøres i Stand, Gangen fejes, og saa trækker vi i de sidste Uniformstykker. Staalhjælmen kommer paa Hovedet, Tornystret paa Ryggen, og snart staar vi klar til en 20 Kilometers Udmarch.

Med taktfaste Skridt og en Sang paa Læben gungrer vi gennem Kaserneporten ud i den frie Natur. Sang er vor »Oberfeld«s Kæphest. Gaar det ikke, som det skal, saa faar vi det lært i en Haandevending, ogsaa i Dag.

I Løbet af faa Minutter »kysser vi Evropa« en tre, fire Gange. For at undgaa yderligere Læggen-sig-ned synger vi alle saadan, at der i hele Ansigtet kun ses een Ting, nemlig Munden.

Snart er vi paa Vej ud i det smukke Landskab. Alt er morgenfrisk, Dugperlerne glimter i Solskinnet og Lærkerne jubler over os. Nu faar vi Lettelser. Den øverste Knap i Jakken aabnes, Staalhjælmen hænges over Patrontasken, og vi faar Lov til at ryge.

Nu da man er kommet i Gang, faar man Øje for Landskabet og glæder sig over den smukke Natur. Men Solen kommer højere paa Himlen. Vi begynder at svede, det ser ud til at blive en varm Omgang.

Der kommer flere og flere Lettelser, f. Eks. aabner vi Knappernne foran i Bukserne, det gør godt med lidt frisk Luft, og Damer færdes ikke paa vore Veje.

Tiden gaar, snart kommanderes deres Hvil, og vi ligger paa Maven i en halv Time. Men vi skal jo i Gang igen, og det begynder at blive lidt drøjt, vi har endnu godt og vel 10 Kilometer foran os.

Men ogsaa disse overvindes. Gennemvaade af Sved nærmer vi os atter Kasernen. Lige uden for Bygningen kommer den sidste Sang; vi har ingen Lyst, men ingen skal mærke, at vi er trætte.

Endelig er vi atter paa vor Stue. Vi skifter Tøj fra inderst til yderst. En Saniteter undersøger vore Fødder og behandler dem, der trænger til det. Vi faar Middag og tre Timers Hvil, det gør godt. Saa faar vi et varmt Bad og har fri Resten af Dagen.

En smuk Dag er gaaet, og vi ligger godt i vor haarde Seng. *L. S. 01.*

Juni 1943.

En Højtidsstund.

Til højre, til venstre og bag mig hvide Klitter. Foran mig ligger Havet, hvor Bølge efter Bølge ruller mod den brede Strand. Hver Dag det samme Billede, og dog er det altid nyt.

— — —

Saadan er det i Dag. En sjælden fin Sensommerdag. Sindet er stemt til Højtid, for det er Søndag, Fridagen i en af Tjeneste opfyldt Tid. Jeg er drysset herned, bort fra Lejren med de graaklædte Mænd. Det er varmt her; jeg lægger mig i det hvide Sand og ser ind i Himlens dybe Blaa. Gennem Rummet glider hvide Skyer i fornem Ro, og i Tanker gaar jeg med paa Rejse. Dog kun et Stykke; der i Byen, ved den af Bøgeskove kransede Fjord, vil jeg af.

Ved saadan en Tankeflugt kan Sindet blive stemt til

Vemod, ja til Mishag. Hvorfor skal netop jeg ligge her, paa dette ensomme Sted, bag Pigtraad og Minefelter. Ligge her og stirre op i den blaa Himmel, medens alle Længsler gaar til Byen ved Fjorden. Dog hvad Nytte er det til at tænke over det, naar Hundreder af Landsmænd har det paa samme Maade, og af dem ligger mange paa Steder, hvor Døden holder sin Høst.

Jeg vender mig om paa Maven; med Haanden stryger jeg Sandet ud til en jævn Flade. Saa begynder Pegefingeren at arbejde. Langsomt tegner sig et Billede i Sandet, primitivt, men dog rigtigt i Linjerne. Der ligger Fjorden, og her breder Byen sig med Hovedgaden, med Torvene og en Mængde Sidegader. Jeg gaar længere ud i Periferien og sætter en Del af de gamle Bygrænse-Stene. Mange kendte Huse markeres med Smaasten. Arbejdet optager mig; nu ligger jeg paa Knæ og bygger. Duborg Banke vokser frem.

Timerne svinder; Tankerne er faldet til Ro, og Solen synker langsomt i Vest. Jeg føler Køligheden og rejser mig for at betragte mit Værk. Selv synes jeg, det er smukt. Et og andet har jeg glemt; men det gør ikke noget.

Et Stykke Hjemstavns-Historie fik jeg opfrisket, og Eftermiddagen er gaaet paa en god Maade. En Lykke kun, at Tiden gaar saa hurtigt, for engang maa Dagen dog komme, hvor vi kan drage hjem og tage fat, hvor vi slap.

L. S. 01.

September 1943.

Julen og det nye Aar.

Julen 1943.

Kære Landsmænd!

Her ude paa Jyllands Vestkyst sender jeg mange Ønsker om en god, rolig Jul. Dette gælder særlig for dem, der ligger i Rusland. Atter og atter gaar mine Tanker ud til jer, som ligger saa langt mod Øst.

Lad os haabe, at det kommende Aar vil bringe os Freden. For os Soldater er der særligt eet Kommandoord, som er gaaet os i Kød og Blod, det er »Fertigmachen«.

Mit Ønske for det kommende Aar skal være, at denne Kommando vil lyde til den sidste Befaling, nemlig Rejsen hjem. »Fertigmachen« til et frugt- og lykkebringende Arbejde for vor Hjemstavns Fremtid.

F. Mommsen.

Hilsen fra Havet.

Klokken er 03,00. Jeg har lige forladt Kommandostationen og er paa Vej ned gennem Klitterne til min Opholdsbunker. Uden at famle finder jeg Stien i det dybe Sand, for nu har jeg traadt den i over et Aar. Det er mørkt, for den tiltagende Maane sidder bag en sort Sky. Vejret er slaaet om, det ser ud til Regn, men hvor har Sommeren ellers været god. Dag for Dag er Solen staaet op i Øst og er vandret over en skyfri Himmelbue for om Aftenen at dale ned i Havets Bølger. Det har været et godt Høstvejr for Bønderne i Danmark.

Søvnig og i egne Tanker vandrer jeg det lille Stykke Vej. En Vagtpost raaber mig an. Han veed, hvem han raaber til, men han skal jo raabe. Mekanisk mumler jeg Parolen. Vi veksler nogle ligegyldige Ord og fortsætter hver vor Vej. Det er, som om vi to er ene her i Klitterne, og dog vil et Tryk paa en Knap i Løbet af to Minutter forandre Omegnen til en Myretue. Det vil være, som om Klitterne aabnede sig, som om Soldaterne groede frem af Sandet. Skjulende Maatter vil lydløst glide til Side, og Kanonrør og andet Djævelskab vil pege truende mod Vest.

Nu er jeg naaet til min »Klit«. En lille smal Indgang, 16 Trin nedad, en Drejning til højre, og jeg staar foran en svær Jerndør. Jeg aabner Døren og læner mig stille mod Cementvæggen. Har De nogen Sinde lukket en Konservesdaase op, hvis Indhold var fordærvet? Naa, knap saa slemt er det; men den Luft, som strømmer mig i Møde, tvinger mig til nogle Øjeblikkes Akklimatisering.

Jeg famler mig frem til Luftfornyelsesmaskinen. I Løbet af et halvt Minut er Luften taalelig, jeg kan ligefrem høre, hvordan Aandedrættet forandrer sig paa de sovende omkring mig. En Drejning paa Lyskontakten, og et dæmpet Lys falder hen over det lille Rum. Der ligger de, Kammeraterne, som paa en Bogreol op ad Væggen, tre og tre over hinanden med 50 Centimeters Mellemrum. Mennesker fra de forskelligste Befolkningslag er samlet her paa en lille Plet. Folk, som under normale Forhold ikke vil kendes ved hinanden, er her smedet sammen til en Stat i Staten; vi er »Funkere« allesammen, baade Regeringsraaden og Vagabonddrengen, Bygmesteren og Bondeknøsen, Husforvalteren og Havnearbejderen, i alle Aldersklasser fra 22 til 44.

Lad os begynde forneden tilhøjre. Som en stor Bolle ligger Fængselsdirektør, Regeringsraad Dr. X der i sin Køje. Han udfylder den ham tilmaalte Plads paa det nøje-

ste. Det har kostet ham adskilligt Hovedbrud at faa regnet ud, hvordan han paa bedste Maade kan komme ind i Visselullen. Han er Madelsker og siger ganske ærligt, at han altid ved Valget mellem et godt Maaltid Mad og en smuk Kvinde vil vælge Maden. Konens Mad maa have været særlig god, og jeg kunde tænke mig, at hun ser noget forsømt ud, hvad Kærlighed angaar.

Over ham ligger Husforvalteren fra Hovedstaden. Han er Ungkarl, 44 Aar gammel. Uldtæppet er trukket op over Næsen, saa kun den skaldede Isse titter frem og fortæller om adskillige Eventyr med det smukke Køn. Han er en Kender af berlinske Vinstuer og Knejper, med Begejstring og Humør fortæller han om mangen vidunderlig Rus.

Oppe under Loftet hænger Havnearbejderen fra Rostock, en Bondedreng, som søgte Lykken i den store By; han fandt den i Form af en temmelig skrap Kvinde. Derfor elsker han Friheden og sin Livret, Vælling med smaa Tærninger af fedt røget Flæsk.

Paa samme Højde, men i den anden Række, ligger Bondedrengen fra Saksen. Vægpladsen er dekoreret med Fotografier af Piger og Heste. Under ham har Bygmesteren sin Plads, en lystig Berliner, der ved visse Lejligheder kan stille hele vor Hybel paa den anden Ende. Hans store Kærlighed er Øl, Masser af Øl. Under ham igen ligger en vidtberejst Stenhugger, der med sine Historier kan faa Haarene til at rejse sig paa vore Hoveder. Denne Krigs Rædsler synes intet imod, hvad han har oplevet paa Valsen. Selv om man trækker 50 Procent fra, saa er der utrolig meget tilbage.

Paa modsat Side foroven residerer vor Kæledægge, Kulgrubedrengen Chang, en rigtig Vagabond. Hans Drøm er efter Krigen at blive Gaardsanger; for det maa efter hans Opfattelse være den letteste og mest spændende Maade at komme gennem Verden paa. Hans Motto er: »Lass die Arbeit ruhig liegen, wir werden trotzdem siegen!« (Lad Arbejdet rolig hvile, vi vil alligevel sejre.)

Under ham har jeg min Plads. Da jeg heller ikke kan regne mig til de slanke, har ogsaa jeg en bestemt Maade at komme i Køjen paa. Med højre Side stiller jeg mig mod Køjerne, laver en dyb Knæbøjning, saa dyb, at Enden kan lægges mod Køjekanten. En Drejning til højre, og hele Kroppen triller ind paa Plads. To Tæpper lægges over den syndige Krop. Tankerne glider endnu engang hjem, og saa tager Søvnen fat. Lige til sidst noterer jeg med Glæde, at der atter er gaaet en Dag.

September 1944. *L. S. 01.*

Thomas Jørs.

THOMAS JØRS er født den 10. 7. 10 i Østerby ved Valsbøl. Gaaet i den tyske Skole der indtil 1. 4. 24. Deltaget i danske Kursus. Gaaet i dansk Skole i Hyrup ved Bevtofte. Senere Efterskolen i Rens. Blev Landmand, fik en Gaard i Genner ved Aabenraa. Maatte sælge ved Indkaldelsen, da han ikke er gift. Blev indkaldt den 15. 1. 1942. Paa Orlov i 1943 blev han syg og laa 3 Maaneder paa Lazaret.

Hilsner nordfra.

Kære »Flensborg Avis«!

Nu ligger jeg højt mod Nord; jeg synes ikke, jeg kan komme længere. Her ligger der endnu lidt Sne paa Bjergene, skønt det er Juli Maaned. Naturskønt er der dog heroppe, hvor Egnen præges af høje Bjerge, dybe Dale med Sump og lidt Kratskov. Ingen Fugle ser eller hører man synge. Fra Bjergene, de er omtrent 500—800 Meter høje, risler Vandet fra den optøende Sne ned i Dybet.

I Dalen mellem Krattet hører man Klang af Bjælder; det er Bondens Køer, der tager Lyngen og det unge Græs med Storm. Hver Ko har en Bjælde om Halsen, saa de kan finde hinanden; der er nemlig ingen Mennesker til at passe paa dem. I Aftentimerne gaar Køerne selv hjem, uden at nogen henter dem. Om disse Dyr nu ogsaa har lidt Forstaaelse af militær Orden, veed jeg ikke, men stolt foran i Rækken gaar Mads, Tyren, foran sit Hornregiment hjem til den lune Stald for at finde Ly for Nattens kolde Vind.

Vi kørte herop i Lastvogn. Det var fint Vejr. En lang Strækning var der Skov paa begge Sider af Vejen; hist og her saas et Hus eller en lille Landejendom. Somme Steder stod en Mor med sit lille Barn; der vinkedes og hilstes til hende, og hun gjorde Gengæld med et vemodigt Smil. Videre gik det. Foran en Bondegaard med dens Træbygninger løb en snehvid Kalv omkring. En 4 til 5 Aars Dreng kom springende hen paa Ryggen af den; stolt og med baskende Øren drog Kalven afsted med sin ranke Rytter, maaske den eneste Legekammerat.

Omsider blev der holdt Hvil. Efter den lange Kørsel ad de støvede Landeveje virkede en grundig Afvask-

ning velgørende. Saa serverede Røde Kors-Søstre en velkogt Suppe, og derefter gik det i »Fjerene«. Næste Morgen Klokken 7 blev der startet igen; igen 500 Kilometers Kørsel, og Maalet var naaet.

Til Slut sendes venlige Hilsner til »Flensborg Avis«, til Venner og Bekendte derhjemme samt til danske Kammerater ved Fronterne, kendte som ukendte.

Juli 1943.

Thomas Jørs.

Sommerdag i Lapland.

Juni 1944.

Mange har spurgt mig, hvilken Forskel der er paa en Sommer hjemme og en højt oppe mod Nord.

Naar alt hjemme er grønt, Blomsterne dufter, Frugttræerne blomstrer og Folk gaar Tur i den stille Aftenstund, hører man tit det Udbrud: Hvor er alt dog skønt! Men mon Nordboerne ikke siger det samme om deres Egne?

Højt mod Nord ligger Lapland med sine Fjælde, Sumpe og høje Bjerge. Den lille, i Renpels klædte Lappefar siger, at for ham er Lapland det skønneste og bedste Sted paa Jorden. Lappen vogter sine Rensdyr paa frodige Græsgange inde mellem Fjælde, Sumpe og Krat, og de giver Dyrene en saftig Føde. Der kan endda tilføjes, at mangen Landmand derhjemme ikke har det Græs at slaa til Hø i sin Eng.

Det er dog ikke det alene, der fanger ens Tanke. Ude i Synsranden er det, som om Skyerne naar helt ned paa Jorden. Hist ses en lille Sø, hvor Svaner, Vildgæs og Ænder svømmer omkring som smaa Kapsejlere en skøn Sommerdag paa Flensborg Fjord. Her finder disse Dyr deres Føde, og det nytter ikke noget, at du siger: Hys, hys! De letter alligevel ikke paa Vingerne; de bliver, hvor de er.

I det fjerne hører man en glad Pigestemme; hun kommer med sine Køer. Mads, Tyren, gaar foran; han er nemlig Troppefører, vel tilfreds basker han med Ørerne, og som Takt til Pigens Sang vimser han med Halen. Pigen synger: Op, I Suomis unge Sønner!

Dagen er forbi, Solen gaar ned. Som en stor, rød Kugle, der lyser hen over Søer og Hav og farver Vandet gyldenrødt. Til sidst ser vi den forsvinde bag Bjergtoppen, som en druknendes Haandflade, der rækkes op af Vandet.

Det var en Sommerdag i Lapland, Lappernes Stolthed.

Thomas Jørs.

Hans Ronald Jørgensen.

HANS RONALD JØRGENSEN er født den 17. 2. 1915 i Aabenraa (Faderen: Restauratør Hans Jørgensen, Søndergaardene, Flensborg). Gaaet i Skole i Goslar, Aabenraa, Bov og paa Duborg-Skolen 1929—31. Efter Skolen i Banklære i Union Bank, Flensborg. Elev paa Rønshoved Højskole. Taget Studentereksamen i København og gaaet paa Universitetet. — Indkaldt til Arbejdstjeneste i 1936. 1939 indkaldt til Militærtjeneste. Saaret to Gange paa Østfronten.

Ingenmandsland.

Jeg har Tid til at tænke for Tiden — nu da jeg ligger i et Lazaret i L. og »slikker mine Saar«.

Først tænker jeg paa det, der nu ligger bag mig. Maanederne deroppe i Taigaen — den uendelige Sumpurskov. Gran og Fyr og Birk og Esp og Elm saa langt Øjet kunde se — og Sump, Sump! Hist og her afbrudt af en Flods bugtede, dovne Løb — eller af Hærvejens snorlige Streg.

— — —

Den smalle Strimmel Land mellem de to fjendtlige Stillinger hedder Ingenmandsland. —

Kender I Ingenmandsland? — Ofte har jeg staaet bag Skærmen og skuet derud — ud over Ingenmandsland! I Solskinnet og Sommerheden flimrede og dirrede de nøgne, tophuggede Stammer, som var de levende. Men det var de ikke — ikke mere. For grønt Løv findes ikke i Ingenmandsland — kun splintrede Stubber og flængede Stammer. Et trøstesløst Syn! Og dog — Fuglene sang ogsaa her. Her hørte jeg for første Gang en løjerlig, stor Fugl, der brægede som en Ged, medens den steg op i Himlens Blaa.

Om Dagen er Ingenmandsland dødt — naar Mørket falder paa, vaagner Livet derude.

Et Sted begynder et Maskingevær at hamre — Maskingevær-Ild har en ejendommelig Evne til at virke smittende. Naboen falder i — fra den ene Kampstand til den anden forplanter Ilden sig — op og ned langs Stillingerne. Granaternes dumpe Brag blandede sig med Maskingeværernes Stakkato, Lyskuglerne trækker deres Striber

gennem Mørket — og Stjernerne blegner, naar en Lys-Faldskærm staar paa Himlen og kaster sit spøgelsesagtige Skær over Skoven — Lys i alle Farver — rødt, grønt, gult, hvidt —, men alle lige uvirkelige.

Om Natten er Ingenmandsland levende. Foran Kamplinjen sidder Lytteposten i sit Hul — Næven klamres om Maskinpistolens Skaft. Knækkede der ikke en Kvist? — Patrouillerne sniger rundt derude. — En dump Eksplosion. — Var det mon en Kammerat, der traadte paa en fjendtlig Mine? Denne voldsomme Ild til højre — er en Stødtrop bleven set foran Pigtraads-Spærringen? — Om Natten er Ingenmandsland levende! Men ofte er næste Morgen de døde derude blevet flere. — — —

Og jeg tænker paa Kammeraterne. Vi har delt det tørre Brød, naar vi ikke havde andet — og Champagne, naar vi havde det. Vi har siddet sammen i Solskinnet og staaet Vagt sammen om Natten. Hvordan mon det er gaaet dem siden? Endnu har jeg intet hørt fra dem.

Og Tankerne gaar mod Hjemmet. Det var slemme Dage, dengang Radioen meddelte om Angrebet paa Flensborg. Og endelig kom der saa Post hjemmefra og fortalte om, hvad der var sket. — Jeg tror, jeg havde Ret til at kalde Eli Jessen for min Ven — og er stolt derover. — Krigen er ikke gaaet sporløs hen over Hjemstavnen — den Tid, der var, kommer aldrig igen. — Naar vi engang kommer hjem, da begynder en ny Tid — med nye Opgaver.

Men de Tanker — er en anden Historie.

Venlig Hilsen!

September 1943.

Hans Ronald Jørgensen.

Tobak! —

Livet er kedsommeligt! —

I hvert Fald naar man ligger i et Lazaret langt fra Hjemmet — i en lille kedsommelig By — som man oven i Købet (og det er det mest kedsommelige) ikke faar at se, formedelst en massakreret Fod.

Hvordan kan dog et intelligent ungt Menneske kede sig, hører jeg nogen spørge; der er da gode Bøger og anden aandelig Adspredelse! Ganske rigtigt — jeg har en Bunke Bøger, baade Faglitteratur, for at bruge Bibliotekernes fornemme Inddeling og uden spotsk at undersøge, hvor meget Faglitteraturen har med Fag og Skønlitteraturen med Skønhed at gøre — særlig det sidste kan ofte være meget problematisk.

Men! — —

Hvad kan det nytte at have Bøger — gode Bøger — Masser af gode Bøger —, naar man ikke har den til Nydelsen af disse Bøger ak saa nødvendige Tobak?

Vi forstaar hinanden!

— —

Mine Nødskrig — forsigtigt udstødt i god Tid — har baaret Frugt. Der er Tobak undervejs, fra forskellige Steder. Allerede længe! Hver Dag Klokken 11 bliver en Seddel slaaet op paa det sorte Bræt — med Navnene paa de lykkelige, der kan afhente en Pakke paa Posthuset. Hver Dag Kl. 11 humper jeg spændt og forhaabningsfyldt hen til det sorte Bræt — og hver Dag Kl. 11,05 humper jeg ærgerlig og stønnende den samme Vej tilbage.

Nuvel — man har da sine Punkter. De er naturligvis gode — hvis de ikke er brugte forlængst! Ikke desto mindre — forleden tog jeg Mod til mig — skød Hjertet op i Livet og humpede hen i vor Kantine. Men da jeg stod over for Kantine-Manden — han er oven i Købet Korporal —, mærkede jeg, at Hjertet atter gled nedad. Men udadtil lod jeg som intet. Jeg købte — Tændstikker. Saa købte jeg — Agurker. Og saa Øl. Sveden brast frem paa min Pande — som Digterne siger —, og jeg følte mig selv blive mindre og mindre, medens jeg købte alt, hvad der var at købe i Kantinen. Til sidst bestilte jeg den ene, dyrebare Snaps, jeg kunde gøre Krav paa. Da den stod i sit lille Glas foran mig, kunde jeg ikke skyde Afgørelsen længere ud. Jeg gjorde et forgæves Forsøg paa at synke mit Adamsæble og sagde saa i en ganske ligegyldig Tone (det skulde den i hvert Fald være): Ka' jeg faa en Pakke Tobak? — idet jeg lagde mit Tobakskort foran den mægtige. Det var afskaaret lige til den Dag, da man formentlig kan regne med, at Freden vil komme. — Han gloede paa Kortet — og jeg efter et Musehul! Og saa gav han mig alligevel en Pakke! Miraklernes Tid er endnu ikke forbi! — og der findes endnu gode Mennesker! At han føjede nogle Formaninger dertil — det tilgiver jeg ham — ja, jeg var saa rørt, at jeg spenderede min Snaps, min eneste ene lille Snaps, paa ham. — —

For Tiden har jeg et Job — jeg bringer Orden i Lazarettets nyindrettede Bibliotek. I en Bog, skænket af en Familie her fra Byen, fandt jeg en Seddel med Opfordring til at skrive til Giverne. Jeg saa en Chance — og skrev. Et Par velvalgte Ord.

I Dag kom Familien saa og besøgte mig. En pæn, velnæret Familie. Den medbragte en Kage og en Flaske

Rødvin. Kagen er god — og Rødvinen er ogsaa god. Men ak — det er ikke Tobak!

Jeg delte Kagen med Kammeraterne — og en af dem bød mig til Gengæld et Stop. Det vil jeg aldrig glemme — bl. a. fordi det var hjemmelavet Tobak! Det er flere Timer siden — men endnu løber det rundt for mig!

Der er ikke andet for — jeg maa drikke mig fuld i den Flaske Rødvin!

Oktober 1943.

Hans Ronald Jørgensen.

Til Julen 1943.

I et Lazaret, November 1943.

Kære Kammerater!

Det femte Krigsaar er forlængst begyndt, og den femte Krigsjul nærmer sig. Mange af os er nu Soldat paa sjette og syvende Aar. —

At skulle skrive en fortrøstningsfuld Julehilsen falder da noget svært. Jeg tænker paa de mange gode Venner, Krigen har taget.

Alligevel — jeg tror, Kulminationen snart er naaet, og at Freden om ikke saa længe vil være i Sigte. Store Opgaver venter da alle, der overlever disse Tider. Det er vel værd, at vi allerede nu bereder os paa at tage Fredens Gerning op — og bliver klare over, hvad vi vil, naar det er saa vidt. I 1918 tabte alle Nationer Freden — det bør ikke ske igen.

Jeg vil minde om Grundtvigs Ord:

»Men immer det dages dog paa ny,
hvor Hjerterne Morgen vente«

og ønske to Ting:

At vi alle maa opnaa at komme hjem — karske paa Legeme og Sjæl —,

og at de Ungdomsaar, Krigen har taget, ikke maa være ofrede forgæves!

Glædelig Jul — og paa godt Gensyn!

Hans Ronald Jørgensen.

Hellmuth Beck.

HELLMUTH BECK er født den 30. 5. 1913 i Flensborg (Faderen: Nis Beck, Instrumentmager, Borggaarden 5, Flensborg). Gaaet i tysk Overrealskole i 5 Aar. Udskrevet fra Duborg-Skolens Realklasse i 1930. Kom i Typograflære ved Flensborg Avis. Har været paa Rønshoved Højskole. Journalist ved Dybbøl-Posten en kort Tid. — Kom saa til Flensborg, hvor han blev ansat ved Uldall & Co. som Dekoratør. Militærtjeneste i 1937. Indkaldt i 1940.

Vi maa aldrig glemme —.

Mod Øst, 7. 10. 43.

Efter nogle Dages Storm og Regn hersker her atter det dejligste Efteraarsvejr. Klar, blaa Himmel og en tindrende, om end lidt kold Sol. Paa mit Bord staar en Vase med blodrøde, hvide og lysegule Asters og Georginer, som med deres varme, straalende Farver ligesom hjælper mig lidt over den ubehagelige Følelse af, at Vinteren staar for Døren. Fra Haverne, som omgiver de smaa polske Bønderhuse, straaler mig en Farve-Orgie i Møde; det er, som om Blomsterne giver den af dem optagne Solskin videre. September og Oktober er i Grunden to smukke Maaneder, med høj og klar Himmel, alle Ting rykker ligesom nærmere ind paa en og staar med skarpe Konturer og dybe Skygger. Det bliver tidligt mørkt — og nu er Tiden inde, hvor man kan hygge sig paa sit Værelse eller et andet Sted, saafremt man har et, for at dyrke egne Interesser. I de lange Aftener beskæftiger Tankerne sig med saa mange Ting, som glemtes eller gemtes til Tiden, hvor det gode Vejr holder op, og Mørket og Kulden begynder. Saa meget privat er blevet liggende, fordi man simpelthen var ved at blive ligegyldig over for alt og alle. —

Paa mit Bord ligger Alsang-Bogen, som jeg meget ofte kigger i. Tit nynner jeg Melodierne hen for mig, og da drager Tankerne hjemad mod de Mennesker og til de Steder, hvor man har sunget disse Sange. Denne gyldne Tid ligger allerede adskillige Aar tilbage, og med et Suk tænker man: Der var engang en dejlig Tid, hvor man kunde komme sammen, saa tit man vilde. Dog vil en lignende Tid vende tilbage, hvor vi saa kan indhente

noget af det forsømte. Desværre vil der i vore Rækker savnes mangt et kendt og kært Ansigt. Vi maa aldrig glemme, at vi har en Forpligtelse over for dem, der maatte lade deres Liv.

Atter falder mit Blik paa Alsang-Bogen, og uvilkaarlig spørger jeg mig selv, om man altid har haft Sange, som man har sunget paa samme Maade som nu? Sangen har jo som alt andet gennemgaaet en Udvikling, indtil den er kommet paa sit nuværende Stade. Denne Udvikling har staaet paa gennem Hundreder af Aar. Sang har i sin mest primitive Form ytret sig som en Slags moduleret Tale, som man ogsaa kan betegne som forædlet Tale. Fra den melodiske Tale er vi kommet til Folkeviserne og videre til den moderne Sang. Saadan var Udviklingen i Danmark som i andre Lande. I Danmark er der bevaret en hel Del Folkeviser, skønt saa godt som alle Folkevise-Digtere er ukendte. Viserne er bevaret ved mundtlig Overlevering, hvorved de forvandledes en Del; men den egentlige Kærne er der stadig. Folkeviserne afløstes saa af Vaudevillerne, der fik stor Betydning for den daværende Befolkning. Vor Tids Smag for Sang er helt forskellig fra de forudgaaende Generationers. Inden Talefilmens Opkomst sang man Melodier fra Operetter og Operaer og almindelige Sange, som til Dels afløstes af Tonefilmens Slagviser. Sangen har nu som før den allerstørste Betydning for Menneskene; den kan kvikke op, og den hjælper paa Humøret. Sang giver Sammenhold i svære Tider, og gennem Sangen tolkes de bedste og dybeste Følelser. Danmark er kendt videnom for sine smukke Sange og Melodier, og det danske Folk kan prise sig lykkeligt for det skønne Forraad af Sange og Melodier.

Foruden Sangbogen er der ogsaa andre Ting, der bringer Bud fra Hjemstavnen og fra Danmark. Ofte finder et Ugeblad foruden vore danske Aviser Vej hen til mig, og Dagens bedste Time er, naar Posten kommer. Men sammen med Posten kommer Længslen mod Hjemmet, mod Arbejdet, og man vil saa gerne hjem for at prøve sine Kræfter. Men det nytter ikke at blive utaalmodig, for vi er vel ikke ringere end vore Fædre, der holdt ud under lignende Forhold. Deres Udholdenhed skal være vort Eksempel.

Og Følelsen af, at man derhjemme og i Danmark tænker paa os indkaldte, spænder Viljen. Vi veed jo alle, at den Dag kommer, hvor Freden holder sit Indtog, den Fred, som vi alle længes imod. Maatte den komme snart!

Oktober 1943.

Hellmuth Beck.

Tankerne drager med Nordstjernen.

Lidt efter lidt har Natten sænket sit Slør over Land og By. Den ene Stjerne efter den anden tændes, og Maanens Segl staar paa Himlen omgivet af et straalende Lys. Naturen er gaaet til Ro, Stilheden bliver kun afbrudt af en enkelt forsovet Fuglerøst eller af Vinden, der suser gennem Parkens Træer. Omkring Slotstaarnet sejler Flagermusene, man hører dem ikke, paa Jagt efter Føde. Fra Rosenhaven kommer en Duftbølge mig i Møde, skønt Roserne snart er afblomstret. Mod Horizonten staar natdunkle Skove som en virksom Kulisse i et skønt Sceneri.

Mit Øje søger og finder Nordstjernen, i denne Retning ligger altsaa Hjemstavnen, Danmark. Thi disse Begreber er jo i Grunden eet. Og Tankerne drager hjemad mod Danmark, der ogsaa ligger gemt under Nattens sorte Slør og sover den kommende Dag i Møde. Hvad mon den vil bringe Landet, ja, hele Verden? For de fleste Landes Vedkommende Kamp, ja, der gives vel intet Land Jorden over, hvor der hersker fuldkommen fredelige Tilstande. Maaske er denne Kamp godt for noget, idet den har rusket alle Folk vaagen, selv de mest dorske, saa de veed, at nu gælder det enten—eller, denne gigantiske Kamp, der presser Folkene mod hinanden i et haardt Kvælertag. For enhver gælder det at udnytte Kræfterne paa den rette Maade, for at staa rustet til kommende svære Kampe, der af ethvert Menneske vil kræve det yderste, baade under Krigen og under Freden, naar den engang kommer. Selv naar vi atter har fredelige Tider, vil vi ikke faa det let, og maaske vil de smaa Lande som Danmark faa det sværest, da de ikke raader over Raaprodukter som f. Eks. Tyskland og England. Men kunde det danske Folk klare Nederlaget i 1864 og dansk Driftighed, dansk Kunnen blive kendt over hele Verden, saa vil det danske Folk og dermed vi danske Sydslesvigere, for vi hører med Rette til dette Folk, ogsaa klare de kommende Spørgsmaal, hvor vanskelige de end er, og atter skaffe Danmark det Navn, som det havde før Krigen. Men, vil en og anden af Soldaterne maaske spørge, hvordan kan jeg forberede mig, jeg er dog Soldat og har næppe Tid til private Ting. Ja, udnyt Fritiden, som »Ejnar« skriver i »Flensborg Avis«, udnyt Fritiden paa den rigtige Maade, du skal arbejde bevidst paa dig selv, saa du er rede til at springe ind og tage din Tørn, naar det maatte kræves af dig.

Til mine Venner i Danmark og til de indkaldte Landsmænd de hjerteligste Hilsner forbundet med gode Øn-

Juli 1944. *Hellmuth Beck.*

Efter Orloven.

6. 3. 1944.

Ja, saa gik de korte Orlovsdage. Saa hurtigt, at de næsten syntes at være en Drøm. Og i Grunden er man slet ikke rigtig hjemme, fordi Tanken om Kammeraterne, der blev derude, stadig følger en. I Grunden føler man sig kun som en Gæst, om end en kær og velset Gæst. Det er saa svært at slippe Billederne af Oplevelserne derude.

Orloven hører utvivlsomt til de største Begivenheder i en Soldats Liv. Lange Tider i Forvejen laves der Planer med Hensyn til Orlovens Udførelse, og sædvanligvis kommer det altid anderledes end tænkt. Er man først hjemme, er man glad for Roen og Hyggen. Men efterhaanden, som Dagene gaar, og Afrejsens Time rykker nærmere, begynder man saa smaat at pakke Kufferten, der som altid fyldes med forskellige gode Ting, som ens Mor eller Hustru har i Beredskab.

Og saa er paa een Gang Afrejsens Dag der; man sætter sig ind i Toget og vinker Farvel, med et stort Smil, som ikke er ægte, og man kører atter ud i det uvisse. — Den sidste Orlovsdag benyttede jeg til at tage Afsked med Hjemstavnen; jeg stod ved Lyksborg Strand og nød det smukke, uforglemmelige Syn af den dejlige, skovomkransede Fjord, mens et sørgmodigt Blik samtidig strejfede den solbeskinnede danske Kyst, som jo ligger uden for Rækkevidde.

Man tænker saa meget paa danske Forhold, baade paa det ene og det andet. Ogsaa for Danmark er Drømmens Tid forbi. Endskønt vi ikke vil kaldes for Drømmere. For at bestaa over for Virkeligheden maa vi hente Kraft fra Fortiden og Historien.

— — —

Vi skal ikke fordybe os for meget i Talen om, at Danmark er »et lidet, fattigt Land«; thi det passer aldeles ikke. Eller om vort lille Fædreland eller det lille Folk. 4 Millioner er vel nok til at danne et Folk, en Nation, saa meget mere, som de har saa stolte historiske Erindringer.

Vi danske Sydslesvigere har saa meget at takke det danske Folk for. Vi fik Del i dansk Kultur, føler os som en Del af det danske Folk, og det giver os en forunderlig Styrke til at holde ud i denne ogsaa for vort Folk saa vigtige Tid. Men det betyder til Gengæld, at ingen i den danske Nation skal slippe os af Sind og Tanke. Af os kan det danske Folk i hvert Fald lære een Ting, nemlig en dyb og brændende Kærlighed til Danmark. Al Lunkenhed, al Halvhed maa sættes til Side; vi maa altid have det for Øje, at tjene Danmark.

Netop nu har Danmark Brug for alle. Derfor bør de Kredse, der staar den sønderjyske Sag nær, søge hele det danske Folks Øjne rettet imod Grænselandet og dets Betydning. Grænselandets Sag er Danmarks Sag, som Danmarks er Grænselandets. Vi har delt gode Tider med vort Folk, og vi vil ogsaa bære de vanskelige Kaar sammen med det. For os er Ordene: »Hver Glans, hver Plet vil jeg bære« ikke en tom Vending, men den dybeste Alvor.

Det var mine Tanker, mens jeg stirrede over mod den danske Kyst. Og hermed sender jeg en Hilsen til de indkaldte danske Sydslesvigere og til Landsmænd nordpaa.

Hellmuth Beck.

Marius Jessen.

MARIUS JESSEN er født den 15. 5. 15 i Flensborg (Fader: Invalid Heinrich Jessen, Junkerhulvej 34). Gaaet 3 Aar i Johannesskolen, 1 Aar i Marieskolen. I Duborg-Skolen fra 1925. Efter Skolen: I Typograflære, kort Tid ansat ved »Flensborg Avis« som Udhjælp. Indkaldt til Arbejdstjeneste i Efteraaret 1935 og til Militærtjeneste i November 1937. Saaret i Benet. Efter Lazaret-Ophold ved Østfronten.

Ikke tabe Modet.

November 1943.

Kære Kammerater!

Det er sikkert kun faa af jer, der kan ligge i en hvid, blød Seng paa et Lazaret og blive plejet af en Røde Kors-Søster. Nogle af jer færdes maaske inden for Tysklands Grænser i den graa Trøje; men de allerfleste er ude, og blandt dem tænker jeg allermest paa dem, der kæmper mod Øst. Jeg mindes min egen Jul sidste Aar ved Don-Floden. Fortælle om det, man maatte staa igennem, vil jeg ikke, I kender det alle sammen, at blive indkredset paa en tilsyneladende haabløs Post og kun faa det allernødvendigste til Opretholdelse af Livet igennem Luften Uge efter Uge. Post ser man ikke noget til osv., osv. Humøret er da langt nede. Man er glad, bare man har et Sted, en Bunker, hvor man kan gaa ind og varme sig lidt op engang imellem.

Dog har du saa prøvet, naar du tænkte paa dine kære hjemme, ogsaa at mindes dine Ungdomsaar: Duborg Banke, Spejderblusen og Sommerferien hos kære Venner i Danmark, mindes du endnu Roklubben, Gymnastikforeningen, Ungdomsforeningen, eller hvor du ellers holdt til? Overalt lød vort Modersmaal. Mindes du dette? Ja, bestemt gør du det, hvorfor skulde det gaa dig anderledes end mig? Og saa kommer der en uendelig Lykkefølelse op i en, Følelsen af, at de alle tænker paa os derude, og at de venter os hjem. Mange, blandt dem vore allerbedste, Kidde, Bruno, Andreas Petersen og nu Hans Harck, er blevet derude. Men vi maa ikke tabe Modet; tænk paa alle dem, der har os i Tankerne hjemme. Der, i vore kære Hjemstavn ved Flensborg Fjord, venter os

Opgaver. Gid Fredsklokkerne snart maa kalde os til dette Møde!

Med de venligste Hilsner til alle Kammeraterne ude og hjemme og Ønsket om en god Jul er jeg jeres

Marius Jessen.

Hans Meng.

HANS MENG er født den 19. 7. 1901 i Aabenraa. Skolegang: Aabenraa og Flensborg (tysk). Været paa Danebod Højskole. Lærereksamen fra Tønder Seminarium i 1927. Vikar ved Københavns Skolevæsen 1927—28, Jaruplund 1929, Harreslevmark 1929—31. Ansat ved Duborg-Skolen 1931. Gift 1929. Indkaldt til Militærtjeneste den 26. 8. 1939.

Julefred.

Kære Kammerater!

Paa min næstsidste Orlovsdag var jeg ude ved Fjorden. Skoven var klædt i sine mest brogede Farver, og Efteraarets mærkelig disfyldte Luft lagde sig ligesom et let Slør over det skønne Landskab, vor Hjemstavn. Hvor er den skøn, og hvor den drager en ind til sig; her har vi hjemme, og her vil vi igen tage fat paa vort Arbejde, naar vi efter den endelige Afslutning ser Kongshøjen dukke op paa vor Rejse hjem.

Hjem, til hvem? Svaret bliver let. Først og fremmest til vore kære. At være hos dem betyder endelig Slut. Saa til vort Arbejde hver paa sin Plads og til vort motiverede Arbejde. Og der møder vi tomme Pladser; der er mange, der blev derude. Dem har vi Pligt til at arbejde med for, vor Folkesag kræver det, og vore faldne sætter vi paa denne Maade det bedste Mindesmærke.

Indtil den Tid kommer, venter vi videre, som vi har gjort i fire lange Aar, og lader Julen 1943 komme til os med sin Julefred, selv om det endnu ikke kommer til at være Fred paa Jord. Men Julefred kan man — i Tankerne paa vore kære derhjemme — trods alt have i sit Bryst. Der ligger Velsignelse i det og Fortrøstning, og den ønsker jeg jer alle derude og hjemme af et varmt Hjerte.

November 1943.

Hans Meng.

Lars Schubert.

LARS H. SCHUBERT er født den 5. 3. 1907 i Aabenraa (Fader: Bager H. Schubert). Gaaet i Skole i St. Petri (tysk) i 6 Aar, i Asnæs Realskole i 1 Aar. I Hjemmet fra 1923—24. 24—27 i Typografflære ved »Neue Flensburger Zeitung«. 1929—30 Elev paa Vallekilde Højskole; 32—34 Elev paa Askov Højskole. Ansat som Vandrelærer under Dansk Skoleforening, Flensborg. 1. 10. 38 Bestyrer for Vandrehjemmet i »Chr. Poulsen-Hjemmet«. Indkaldt til Militærtjeneste 1. 12. 39. Fra 1942 som arbejdsforpligtet i Kiel.

Livet vil leves.

November 1943.

Kære Kammerater!

Hver Dag, naar der paa Fabrikken gennem Radioen gives os Meddelelse om Stillingen paa de mange Fronter, gaar mine Tanker ud til jer, vore Landsmænd. Og selv tænker jeg paa de Aar, da jeg endnu var i Trøjen og ligesom jer alle sammen længtes efter den Dag, da vi igen alle kunde mødes i Hjemstavnen.

Jeg har jo haft det Held, at Lykkens Tærning var mig huld og gav mig Lov til at flytte op til vor Hjemstavns Grænse. Og jeg har da i disse Dage været hjemme og set, hørt og følt, hvordan der arbejdes, haabes og længes paa vor Hjemmefront. For et Stykke Tid siden var jeg sammen med min Kone og vore Folk ude fra Lyksborgkredsen med til Duborg-Skolens Fødselsdag. Det var en broget Flok, der blev bænket i Festsalen. De yngste og yngre Aargange var selvfølgelig stærkest repræsenteret, og saa var der Gæster paa 80 Aar. Vi savnede alle jer der ude fra de forskellige Lande, hvor Pligtens Bud binder jer. Mangt et Minde fra tidligere Sammenkomster i vor smukke Festsal trængte sig frem i mit Sind den Dag under Festen, hvis Grundakkord blev Troen paa den Dag, da vi igen alle kan mødes paa »vort Tingsted« til Alvor og Gammen.

Foruden Arbejde og Pligt er vore Folk derhjemme præget af Sorgen. Da Rektor ved Festens Slutning læste Hans Harcks sidste Fødselsdagsbrev og Forsamlingen sang »Kongernes Konge«, mindedes vi ikke kun ham,

der lige var gaaet bort, men hele Rækken af Sydslesvigs Ungdom, der ikke mere vender tilbage.

Vi har i vore Kirker holdt Mindegudstjenester for vore faldne Kammerater, og da vi forleden var samlede i Helligaands-Kirken til Mindegudstjeneste for Hans Harck, blev det mig mere end nogen Sinde før bevidst, at vi ikke har Garantiseddel paa at slippe levende ud af denne Kamp, der nu raser paa Jorden: at for alle, der faar Lov til at komme hjem, bliver det et Liv under Ansvarets og Pligtens Bud, der skal leves.

Og Livet vil leves. Jeg saa Ungdommen samles til Øvelse inden for Folkedanse-Kredsen, og Udtalelser fra vore Kammerater paa Orlov og Feltpostbreve vidner om, at de har forstaaet, at de igennem dette Led er kommet i Takt med en villende og bevidst dansk Ungdom.

Naar disse Linjer naar ud til jer, er det Tiden ind under Jul. Vi vil mødes i Tankernes Verden. Lad mig slutte min Hilsen til jer alle sammen med det, vi forleden sang om ved Morgensangen sammen med vore Elever fra de to Skoler i Flensborg By, at ogsaa vor *Trofasthed* maa naa til vort Livs Ende.

En glædelig Jul ønskes af

Lars H. Schubert.

Heinrich Hansen.

HEINRICH MATTHIAS HANSEN er født den 5. 4. 16 i Flensborg (Fader: Arbejder Heinrich Hansen). Gaaet i tysk Skole i 4 Aar. Fru Kaalunds Dansk-Kursus 1 Vinter. I Duborg-Skolen 1926—1931. Ansat ved Firmaet I. T. Schmidt, Flensborg. Nu Repræsentant ved Vinfirmaet M. C. Holst. Indkaldt til Arbejdstjeneste i 1937 og til Militærtjeneste den 1. 4. 1939, til Marinen. Ligger p. t. paa Lazaret.

Julehilsen fra Øst.

Østfronten, 15. November 1943.

Kære Kammerater!

Atter engang nærmer Julen sig; det er femte Gang, Klokkerne ringer Julen ind, mens Krigen staar paa. Mange af jer maa for femte Gang fejre denne Aarets største Højtid langt fra Hjemmet, enkelte under Vilkaar, der vil gøre det vanskeligt at tænke paa Julen som Fredens Fest. Jeg selv sidder etsteds paa Østfronten. Hvad Julen vil bringe mig, er saa uhyre uvist. Men eet er jeg sikker paa: Hvis den 24. December vil bringe mig en stille Time, saa vil jeg sætte mig hen for mig selv, finde Brevene frem fra de kære derhjemme, der forhaabentlig naar mig, vil prøve paa at glemme Omverdenen, glemme alle Genvordighederne og kun tænke paa Juletræet, man samles om derhjemme.

Saa vil jeg kunne se min Søns straalende Øjne for mig, naar han kommer ind til det tændte Juletræ, vil kunne spore Familiens Tanker, der gaar ud til mig, mens de danser om Træet og synger vore gamle Julesalmer. Maaske Savnet af Kone og Barn vil blive saa stærkt, at Taarerne vil krybe frem i Øjenkrogene; men det vil jeg ikke være ked af, for de vil faa mig til at føle Julens Budskab ogsaa herude.

Lad mit Juleønske for jer alle være, at I vil faa en saadan stille Time Juleaften, saa I kan finde ind til jer selv og paa den Maade føle lidt af Hjemmets Julestemning.

Og lad os saa alle haabe, at det kommende Aar vil bringe os Freden, Freden og et sundt og lykkeligt Gensyn derhjemme. *Heini.*

En Kammerats Afskedshilsen.

Til min Ven Kidde Nielsen!*)

Langt fra al Kamptummel midt i det fredelige Danmark, dine Længslers Land, faar jeg Meddelelsen om din bratte Død. Jeg læser Linjerne i Avisen, men kan ikke fatte, at du ikke er mere — du, den gladeste af os alle. Langsomt naar Sandheden til Bevidstheden, og Minderne vælder op i mig. Med blanke Øjne finder jeg Billeder frem, Billeder, der nu er blevet dyrebare Minder om den Tid, vi havde sammen. Jeg prøver paa at finde Trøst i de mange Breve, du sendte mig fra alle Fronter, men kan ikke læse for de Taarer, der hele Tiden blinder Blikket.

Tankerne gaar tilbage til den Tid, hvor vi som store Drenge strejfede igennem Skovene i Flensborgs Omegn, eller naar vi paa Cykle gennemkrydsede Danmark, og du aabnede mit Blik for vor Hjemstavns Skønhed. Du staar som den store stærke Kammerat, der altid kunde hjælpe og vejlede. Jeg husker, hvordan de smaa Ulveungers Blik lyste, naar de legede med deres gamle Ulv.

I et af dine Breve staar der: Naar vi først kommer hjem, maa vi straks tage fat paa Spejderkorpset igen. Trods alle de Problemer, der taarnede sig op for dig derude, glemte du ikke den Fremtid, der vil komme, og du havde Mod paa den. Du vidste om din Plads i Kredsen og var villig til at tage din Del af Byrden. Nu maa vi, der endnu er tilbage, rykke tættere sammen, prøve paa at stoppe det Hul, du efterlod; men det vil ikke blive let.

Alle, der kendte dig, var dine Venner; dit aabne, frejdige Væsen vandt alle. Jeg tænker tilbage paa de Aftener, vi tilbragte hos gamle Frøken Jørgensen, naar vi sang alle vore dejlige Sange. Du var saa ivrig, kunde ikke synge nok; al din Livsglæde gav sig Udtryk i din glade Sang. Eller naar vi paa stille Aftener sad omkring Lejrbaalet, drømte op til Stjernerne, og du gav os af din rige Sjæl, saa vi følte os smaa ved din Side.

I Aarenes Løb fik vi saa mange Beviser paa din Kammeratskabsfølelse. Nu vilde du atter engang hjælpe en Kammerat, og saa naaede Kuglen dig, gjorde Ende paa dit unge Liv.

Du er gaaet hjem; men vi vil aldrig glemme dig.

September 1941.

Heini.

*) d. e. Christian Nielsen.

Bruno Frederiksen.

BRUNO FREDERIKSEN er født den 16. 1. 1913 i Flensborg (Fader: Nittermester Fr. Friedrichsen). Elev i Tivoli-Skolen, 1924 over i Duborg-Skolen. Kom i Lære hos Andr. M. C. Holst, Vinfirma, hvor han blev i 4 Aar efter endt Læretid. Derefter kom han til Union-Banken, hvorfra han blev indkaldt 15. Juni 1939. Saaret 1941. Faldt den 5. Juni 1942 paa Østfronten.

Bruno —

Atter engang staar vi med Avisen i Haanden og kan ikke fatte, at det, vi læser, er rigtigt. Igen er en af vore gode Venner blevet derude i Østen, revet ud af Livet i sin bedste Ungdom, ud af det Liv, han stillede saa store Forhaabninger til.

For snart ti Aar siden laa jeg med Bruno i Telt ved Lillebælts-Broen. Det var en dejlig Sommeraften. Bæltet laa stille foran os, over Broen suste Bilerne, mens Lysene spejlede sig i Vandet. Deroppe var der Liv og Røre; men nede hos os var der stille og fredeligt. Vi sad foran Teltet det meste af Natten og sludrede, mens vi nød Naturens Friskhed efter en varm Dag.

Vi talte om de Oplevelser, vi havde haft paa vor Cykletur gennem Danmark, om Livet derhjemme i Flensborg og om den Fremtid, der laa foran os. Vi drømte ogsaa lidt og blev saa til sidst enige om, at vi vilde ud i den vide Verden, for Eksempel til Kanada, op til de store Skove og fælde Træer; der maatte vi kunne leve frit og uhemmet og blive de smaa Sorger, vi havde dengang, kvit.

Næste Dag cyklede vi saa hjem og begyndte vort Arbejde igen; men vor Plan var ikke opgivet, tit, naar vi mødtes om Aftenen, sad vi i en lille Kafé og udmalede for hinanden, hvordan det hele skulde være. Der gik nogle Aar, og vi blev Soldater begge to; endnu engang mødtes vi ved Flensborg Fjord og fik os en dejlig lang Passiar. Saa kom den store Krig, og vi saa ikke mere til hinanden; Bruno kom til Polen, senere var han mod Vest og nu til sidst i Rusland. Men overalt fra kom hans Breve — lange, sirlige —, og skrevet med den dybe, alvorlige Livsindstilling, han havde. Han fortalte om de Problemer, der kom til ham, om de Oplevelser, han havde paa sin Færden, og om de Folk, han lærte at kende.

Bedst syntes han om Holland; Livet der og Menneskene mindede ham om Danmark, det Land, der havde al hans Kærlighed. Og Gang paa Gang kunde han sammenligne de to Lande med hinanden. Men ud af hans Breve kunde man mærke Længslen efter at komme hjem; under Soldaterlivet kunde hans stille Sind ikke faa Tid til at grunde over Tingene, som han gerne vilde.

Det er saa svært at gøre sig fortrolig med den Tanke, at disse Breve nu ikke skal komme mere, at vi aldrig skal have en fortrolig Samtale mere. Jeg har lært Bruno at kende som Ven og Arbejdskammerat; i flere Aar var vi paa Kontor sammen. Han var pligtopfyldende som nogen, Forretningens Ve og Vel var ham magtpaaliggende, som var det hans eget; tit kunde han sidde til langt ud paa Natten over Bøgerne uden at blive træt.

Mange har lært ham at kende som den gode Kammerat, der med et Smil rakte en hjælpende Haand, naar det tiltrængtes.

Vi vil savne dig, Bruno. *Heini.*

Juni 1942.

Bruno Halvas.

BRUNO HALVAS er født den 15. 5. 1907 i Flensborg (Fader: Fyrbøder Nic. Halvas). 7 Aar i den tyske Petri-Skole. Efter Konfirmationen Plads hos Gaardejer Nis Schmidt i Gramby. 1923 i Bogtrykkerlære ved »Neue Flensburger Zeitung«, senere ved Flensborg Avis. 1927 Svendeprøve. Arb. som Typograf forskellige Steder. 1. 4. 35 Pedel ved den danske Kommuneskole i Flensborg. Gift, har en Søn paa 13½ Aar. Blev indkaldt til Militærtjeneste den 17. 6. 1940. Blev saaret den 10. 1. 44, døde den 11. 1. 44 paa Krim.

De sidste Breve.

Mod Øst, 3. December 1943.

Kære »Flensborg Avis«!

Vi nærmer os Julen med raske Skridt. Ogsaa herude, langt fra Hjemstavn og Hjem, mærker man, at det gaar mod Jul. Samtalerne mellem Kammeraterne drejer sig for det mest om Julen; man fremdrager kære Minder fra den Tid, da man var hjemme endnu ved Juletiden, eller Julefester, man var med til langt fra Hjemmet, ude ved Fronten.

Omkring 1. Adventssøndag laa vi i Ro i et Stenbrud under Jorden. Om Baalene i de mange Gange flokkedes Soldaterne, og ved det varmende Ildskær ilede Tankerne den lange Vej til Hjemstavnen og de kære derhjemme. Det saa spøgelsesagtigt ud i Halvmørket i de firkantet udhuggede Gange.

Forhaabentlig er det den sidste Jul under Krigen. Gid vi næste Aar kan holde Jul sammen med vore kære igen og tage fat paa det gamle, kære Arbejde. Til alle Landsmænd nord og syd for Grænsen sendes de hjerteligste Jule- og Nytaarshilsner med hjertelig Tak for alt godt i det gamle Aar, og særlig Tak til vor daglige Budbringer »Flensborg Avis«, som er uundværlig for os herude.

Bruno Halvas.

*

Ved Østfronten, December 1943.

Hjertelig Tak for Deres kære Brev! Jeg vilde gerne have svaret noget før; men desværre glemte jeg det oppe i Stillingen. I denne Uge ligger vi i Ro igen. Men Juleaften skal vi ud i Stillingen. For os bliver Stjernerne paa Himlen og Lysraketter fra begge Sider Julelysene. Dog kan vi holde Jul et Par Dage senere. Forhaabentlig er der saa Post fra mine kære. Posten kommer nu normalt, ogsaa »Flensborg Avis«.

Med dyb Vemod læste jeg om de mange faldne blandt vore Kammerater, deriblandt Hans Harck. Uvilkaarlig spørger man sig selv, hvem er mon den næste, Gud kalder til sig. Dog haaber jeg at slippe godt igennem alle Farer. De hjerteligste Julehilsner og Ønsket om et godt Nytaar med Hilsen til alle paa vor Skole og vore Lærere ved Fronterne.

Bruno Halvas.

Mindet om en god Kammerat.

Østfronten, 27. 2. 44.

Mangen en god Kammerat faar man ikke mere at se. Deres Pladser staar tomme, og selv om nye Ansigter dukker op, vil Tankerne bestandig gaa til dem, der før var omkring en.

Med Rette gik man og tænkte, om vor Avis, naar den atter kom, maaske ogsaa havde triste Budskaber at bringe. Jeg fik travlt, da jeg var krøbet op paa det, der skulde forestille min Seng, og ved en Tællepraas arbejdede jeg mig igennnem den Bunke kærkomne Aviser, der skulde fortælle mig om det, der var hændt derhjemme siden min Afrejse.

Jeg læste om det vellykkede Spejderløb og glædede mig over det fortsatte ihærdige Arbejde derhjemme og

saa i Tankerne den store Flok danske Drenge og Piger for mig.

Pludselig studsede jeg, da jeg læste, at Lærer Futtrup mindedes *Bruno Halvas*. Jeg vendte Avisen og saa 1. Distrikts Dødsannonce. Jeg kunde ikke fatte det. Mit sidste Møde med Bruno staar i saa frisk Erindring, som om det var i Gaar. Det var i Juli 1943.

Min Kone og jeg tog en Morgen under min Orlov op paa Duborg-Skolen for at være med til Morgensangen og faa et frisk Pust og et kært Minde med herud igen. Og der saa jeg Bruno og hans unge Kone, der, drevet af den samme Længsel, ligesom vi vilde opleve dette at staa i Festsalen paa vor egen Skole og i Tankerne være Børn igen, være med i Sangens Brus og atter opleve Fællesskabet.

Og Bruno stod der med lysende Øjne; det glade Smil, der var kendetegnende for ham, gav Udtryk for den Glæde, der fyldte ham. Faa Dage efter skulde han ogsaa afsted igen. Hans Haandtryk til Afsked var djærvt, hans Ord fulde af Tillid og Fortrøstning. Bruno var en Kammerat, man var glad for at møde, og som man forlod med en Følelse af Berigelse, helstøbt som han var.

Med ham er atter en Kammerat gaaet bort, der hørte til vore bedste, og hvis Plads vil staa tom. Atter er Sorgen kommen til et ungt dansk Hjem. Vore Tanker gaar til dette unge Hjem. Vi vilde saa gerne hjælpe; dog Tiden maa være den store Læge.

Vi staar atter over for dette: Pligtopfyldelse til det sidste. Med Bruno hørte et varmt bankende dansk Hjerte op at slaa. Vi herude siger dig Tak, Bruno. Ogsaa du har holdt dit Løfte. Ved din Pligtopfyldelse har du bevist din Troskab mod vor Hjemstavn og mod Danskheden. Vi er paa ny fyldt med Kraft og Styrke ved dit Eksempel som ved saa mange andres.

P. Køster.

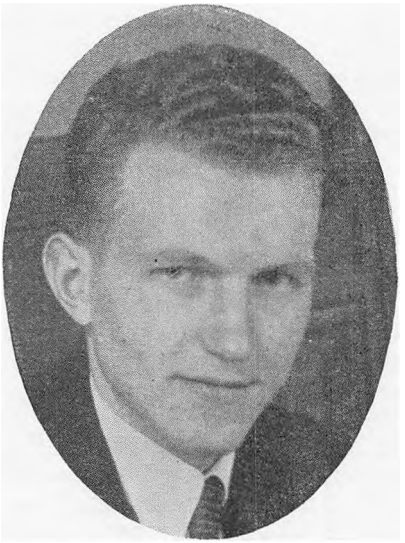

Hans Harck.

HANS HARCK er født i Flensborg den 6. 11. 1911. Efter at have været Elev paa Duborg-Skolen i Banklære i Flensborg. Fra 1930 Kontorist i »Dansk Skoleforening« og fra 1934 Fuldmægtig samme Sted. Indkaldt Febr. 1940, men Orlov fra Novbr. 40 til Febr. 42. Faldt 13. Sept. 1943 og ligger begravet i Lubny ved Poltava. Efterladt sig Hustru og to smaa Børn.

Christian Harck.

CHRISTIAN HARCK er født den 22. 5. 1914 i Flensborg. Gaaet 4 Aar i Johannes-Skolen (tysk). Kursus i Dansk i Hjemmet. Duborg-Skolen til 1929. Tønder Seminarium 1930—35. Vikar i København. Ansat ved Kommuneskolen i Flensborg i Aug. 1936. Indkaldt i Okt. 36. Nov. 38 hjemsendt. Atter Lærer ved Kommuneskolen. Indkaldt den 26. Aug. 1939. Saaret den 2. 8. 1941, samme Dag og Sted, hvor Christian Nielsen faldt. Krigsduelig igen Marts 44.

Skriver om Broderen:

Vi mødtes — og vi skiltes derude.

Vi v i l d e mødes derude. Det var der ingen Tvivl om hos os. Der gik Breve frem og tilbage et langt Stykke Tid, og endelig havde vi faaet bestemt Positionerne saa nøje, at det kun kunde dreje sig om nogle faa Dage. Jeg havde taget Munden lovlig fuld og lovet Hans, at det vilde være en smal Sag for mig at smutte ud til ham. Men mærkeligt nok —!

Det er li'som, naar man i lang Tid har spinket og sparet for at kunne faa købt det store, der altid har været alle Ønskers Maal! Naar Dagen kommer, er Gassen gaaet af Ballonen.

Hans har nok været klar over, at det alligevel maatte blive ham, der tog Affære i den Sag, for om Morgenen den 24. Avgust hoppede han op i et Godstog — ja, og saa var han der altsaa. Det var saa selvfølgeligt, at han var der. Da jeg spurgte, om han havde faaet Lov, mente han, at han havde da givet Besked om, at han tog af Sted.

Vi fik en herlig Dag sammen i et Stykke Urskov nede ved Desna. Høj Himmel med Masser af Sol! Uniformstrøjen blev hevet af, og saa var vi bare os selv. Hans havde det store Humør paa og viste med det samme, at fra hans Side var den traditionelle Brodergenerthed strøget for den Dag — og jeg kunde ikke andet end følge ham.

Han fortalte om løst og fast, om alle sine Smaaærgrelser og særlig da om Forfremmelsen, han mente at være snydt for. Hans syntes, at det vilde være bedst for ham at komme bort fra Staben ud i Kamplinjen.

Det raadede jeg ham fra — og ja, han vidste det jo selv, for Ingrids og Børnenes Skyld —, »for jeg veed, at jeg ogsaa der vil gøre min Pligt«.

Da Mørket kom, skiltes vi. Jeg læste Glæden over Dagen i hans blanke Øjne — og Alvoren i denne Afsked. Og saa gik Hans ud og gjorde sin Pligt.

Dette som Hilsen! — Et lyst Minde i en mørk Tid.

December 1943.

Christian Harck.

Vennens Afskedshilsen.

26. 10. 43.

Kære »Flensborg Avis«.

En sørgelig Anledning faar mig til at skrive i Dag. En af vore bedste, *Hans Harck,* er indgaaet i Rækken af de Ofre, vi har maattet give, mens vi vandrer Pligtens tunge Vej.

Vi alle, der kendte ham og havde Lov til at dele det fredelige Arbejde med ham og lærte ham at kende som det enestaaende Menneske og den gode Kammerat, han var, bøjer vort Hoved i dyb Smerte over dette tunge Tab og kan slet ikke fatte, at han ikke vender tilbage mere.

Vi, der staar herude, kender den Vej, han har maattet gaa — og I, der lever derhjemme, fulgte os troligt Aar efter Aar. Jeg har mistet min bedste Ven — vort Grænseland en af sine bedste Sønner, som vi satte saa store Forhaabninger til. Vi vil aldrig glemme ham og hans Virke. Vort Hjemlands Blad skal bære Vidne om, at vi syd og nord for Grænsestregen vil bevare ham et inderligt og levende Eftermæle. I Glædens saavel som i Sorgens Time var »Flensborg Avis« vort Ord og vor Bog. Den skal ogsaa bringe en sidste Hilsen herude fra til alle dem, der stod ham nær.

Der rinder Taarer i saa mange Hjem,
hvor knugende Sorg har til Huse,
en Far, en Søn, en fuldtro Ven
er atter blevet derude.
Du var vort Haab — med Tabet af dig
har vi mistet, hvad Ord ej tolker;
thi rig var din Vej paa Arbejd og Slid,
dit Hjerte det gløded for Hjemstavnens Ret.
Ak — kunde vi standse Dødens Hast
og faa jer alle tilbage —
lade lyse alle de Øjne, der brast
der ude i Dødninge-Haven.
Det kom saa brat — og tavse vi staar
ved Klangen af mangt et Navn.
Gud give jer Fred i fremmed Jord
og tage jer kærligt i Favn.

Med venlig Hilsen!

Jeres Helmut Leckband.

Harriot Lorenz.

HARRIOT LORENZ er født den 12. 8. 20 i Flensborg (Fader: Arbejdsmand Paul Lorenz, Klus). Gaaet 4 Aar i den danske Kommuneskole i Flensborg og i Duborg-Skolen 1931—36. Gartnermedhjælper. Indkaldt til Arbejdstjeneste 25. 2. 40. Indkaldt den 2. 12. 40. 2 Gange saaret i venstre Overarm. Ligget paa Lazaret. Kasseret som Soldat.

Hjemstavnen.

16. 12. 1943.

Kære Kammerater!

Jeg sidder netop og venter paa min Orlovsseddel. Mine Tanker gaar da ud til jer, der nu ligger eller staar i jeres Skyttehul og vel sagtens, ligesom jeg saa tit har gjort, i Tankerne er i Flensborg, ved Baadehuset, ovre i Spejderhytten, i Lejrskolen, eller hvor det nu kan være, i hvert Tilfælde et eller andet Sted i Hjemstavnen.

Jeg tror, vi alle sammen, hvor vi end befinder os, har Grund til med en vis Stolthed at tænke tilbage eller drømme om vor dejlige Hjemstavn. Jeg spørger saa tit mig selv, hvordan det kan være, at man saadan hænger ved sin Hjemstavn.

Jeg er kommet til den Overbevisning, at Skolen, vor kære Duborg-Skole, har en meget stor Andel deri. Den har lært os Hjemstavnshistorien paa en særlig Maade. Vi fik den ikke lært, fordi den stod paa Timeplanen, og Lærerne skulde fortælle os om den. Vor Skole omtalte Hjemstavnen og dens Historie med en særlig Varme, fordi den selv hørte med til denne Hjemstavn; den førte os rundt paa smaa Udflugter og i Lejrskole.

Hvem kan nogen Sinde glemme de herlige Cykleture over til Tønder, Møgeltønder, eller Dybbøl og Sønderborg. Alle disse Oplevelser danner Rammen om et stort og skønt Arbejde, som vor Skole og dens Lærere havde med os.

Vi kan med den bedste Overbevisning sige, at et af vore bedste Tidsafsnit har været Skoleaarene. Ikke mindst i disse Aar har vi tydeligt følt det. Vor Skole deler Glæderne og Sorgerne med sine tidligere Elever, der nu kæmper langt borte i det fremmede, og naar en af dem bliver derude, sørger den oprigtig over ham. Den

er en Livsaare for Danskheden, og et fast Bindeled mellem jer derude og Danmark. Vær altid stolt af den og af at kunne tilhøre Danskheden.

Glædelig Jul og et godt Nytaar!

Harriot Lorenz.

Helmuth Leckband.

POUL HELMUTH LECKBAND er født den 17. 9. 1916 i Flensborg. Gaaet i den danske Kommuneskole i 4 Aar og i Duborg-Skolen 1927—1933. Efter Skolen: I Lære i Union-Banken i Flensborg i 2½ Aar. Indkaldt til Arbejdstjeneste i 1937. Kom tilbage til Flensborg og var i Banken til Militærindkaldelsen 11. 11. 1938, Kavalleriet. Styrtede med Hesten, laa 2 Maaneder paa Lazaret. Fik ved en Bilulykke en Hjernerystelse og knækkede to Lændehvirvler (paa Lazaret fra Okt. til Dec. 1939). Styrtede atter med Hesten (Hjernerystelse). Saaret 21. 5. 44, paa Lazaret mod Øst.

Derfor bærer Blus vi med Glæde — —

Kære Kammerat i Trøjen!

Fra forreste Linje her i Østen sender jeg dig min Julehilsen med Haabet om, at hvor haarde og mørke end de Vilkaar er, under hvilke du maa fejre Juleaften, at du alligevel i dig selv maa finde Kilden til at fejre en festlig Jul med alle dine kære gennem Mindernes Skat. Jeg mindes her min sidste Juleaften i samme Egn.

Allerede i November 42 begyndte Kampen om Besiddelsen af en By her i den nordligste Del af Mellemfronten. Eftersom Dagene gik, udartede denne Kamp sig til et regulært Slag, der blev vældigere og grusommere Dag for Dag. Og saa midt i alt dette var Julen pludselig inde. Efter 4 Ugers Udeblivelse kom den første Post derhjemmefra. Hvidfrosne, ophovnede Fingre aabnede disse Breve og Pakker, og Øjne, der var betændte af Sne og Kulde, læste disse Linjer — hvor Ord ikke formaaede at tolke, hvad Hjerter og Tanker følte og gemte for hver især, der langt borte fra sine kære fejrede Juleaften. Og mens jeg læste Brev efter Brev og aabnede Pakkerne, der var pyntet med Grangrene og smaa Kort med Julenisser, var det, ligesom noget varmt lagde sig om mit Hjerte og tøede den haarde Skal, Tidens Grusomheder havde lagt om det. Der begyndte at komme Liv og Varme i Sindet igen. Og mens jeg tændte de smaa Julelys, der laa gemt i Pakkerne, sad jeg ganske stille og stirrede ind i disse smaa lysende Flammer. Alt det tunge, der havde været og var omkring os, svandt bort i deres klare Flammeskær —

ingen havde glemt mig — alle derhjemme — lige til Skolen og K. F. U. K. havde sendt deres Julelys til mig — og til dig.

Og mens Tankerne vandrede tilbage til Mindernes Rige, oplevede jeg Julen sammen med mine kære derhjemme i Skæret af et lille blafrende Julelys derhjemmefra. Med min Mundharpe spillede jeg ganske sagte Julesalmerne igennem — alle dem fra Skoletiden — fra Hjemmet —, og i Tonerne fulgte jeg en Skare hvidklædte Piger, der gennem Festsalens Gang med straalende Lys i Haanden bærer »Blus« til dig og mig, — bærer Julen ind i vore Hjerter med deres Sang. Som jeg har ogsaa du siddet Aar efter Aar den ene Dag og følt Julen holde sit Indtog i dit Sind. Den Dag i Dag vandrer disse Piger med Sang om Julens Budskab — og med dem alle dine kære i Følge for at bringe Julen ud til dig — lade dig føle, at du lever i deres Tanker — at vi alle fejrer Julen sammen, lige meget, hvor vi end gør vor Pligt. Gid du maa faa en god Jul — og gid dens Juleblus maa naa dig derude ved Fronten — thi de bærer deres Blus med Glæde og til Glæde. Til Glæde for dig og for mig. God Jul og venlig Hilsen.

December 1943.

Helmuth Leckband.

Den lange Rejse.

Det hænder ret ofte, naar jeg er paa Orlov, at jeg søger hen til Pladsen foran Duborg-Skolen, som vender ud mod Fjorden, og hvorfra man har den herligste Udsigt over Byen, der skraaner ned mod Vandet fra alle Sider. Til Dels skjult af de høje Huse ses Livet og Færdslen i Gaderne ikke; men det høres desto bedre, og det forekommer os, naar vi staar deroppe paa Duborg Banke, at det lyder som et evigt hamrende Pulsslag.

Det er dog ikke saa meget dette Billede, der udøver en saadan Tiltrækningskraft paa os — nej —, men se ud over Vandet, se Fjorden i al dens Pragt, omkranset af grønne Skove og korngule Marker — se det klare, herlige Blaa, hvori alt spejles og faar Liv og Friskhed. Nyd den duftende Brise, der jævnlig stryger ind over Byen en rigtig Sommerdag og ligesom kærtegnende glider hen over Tagene for at fortabe sig i Angels levende Hegn.

Timevis kan man staa deroppe, lænet til Brystværnet, der hegner denne Plads, og frydes over dette smukke Syn. For Turisten en Oplevelse — for os, der fødtes her og med hele Hjertet lever med i vor Hjemstavn, er det en evig Kilde til Hjemstavnslykke; vi har Bevidstheden

om, at her saa vi Verdens Lys, her hører vi hjemme. Denne Følelse er en sjælden Lykke; den giver Kraft og Haab. Den har Rod i sig. Stolte og taknemlige ser vi ud over Fjorden og Landet, der for os gemmer saa mange dyrebare Minder. Det er som en aaben Bog, der ligger opslaaet foran os. Hver Plet, du kan se heroppe fra, er noget personligt for dig — et Minde i dit Liv, din Barndom og din Ungdom. Under mange Tage af dem, du ser dernede, har du haft din Gang. I Vandet har du boltret dig af Hjertens Lyst, og Mark og Skov der ude i det fjerne har du gennemstrejfet utallige Gange. Lykkelige Tid! Hvor ofte har du ikke siddet i Duborg-Skolens Klasser og i Smug — med Længsel i Hjertet — set ud over Byen og Fjorden og tænkt: Kunde jeg blot — —.

Og nu staar du der, nu, da Afskedens Time er nær. Stykke for Stykke søger Øjet frem; dit Blik vandrer langsomt og kærtegnende ud over Vandet langs med den smilende Kyst. Du hører ikke Livets Pulseren i Husvrimlen dernede — hører ikke Hammerslagene nede fra Havnen — du er tavs og maaske lidt vemodig.

— — —

Mange har staaet her foran deres Skole og set ud over deres elskede Hjemstavn — og i hver eneste voksede dette Udsyn ind i Hjertet og levede der som det kosteligste, mens de var paa den lange Rejse —. Hvad har mødt dem derude, vi veed kun en Del af det; en anden Del kan vi maaske tænke os til. Eet veed vi bestemt — i Modgang — i Sorg og Savn — bukkede de aldrig under; thi de havde deres Hjemstavn i Hjertet — de bar det i sig selv og fandt deri Kraften til at staa imod, til Gensynet atter var dem en kostbar Gave. Ja, og de, som mødte Solskin og Medgang derude, fandt ligefuldt intet, der kunde erstatte deres Hjemstavn; ogsaa hos dem fødtes Længslen. Hjemmet favner os alle.

Gaa derfor trygge, I, der staar og ser ud over det Land, der har opfostret eder, tag Rejsen med alt, hvad der skulde møde eder, med fattet Mod — alene er i aldrig — hver især bærer et Stykke af Hjemstavnen i sig; det følger os paa vor Vej derude som en lysende Stjerne, og det aabner sig i al sin Kærlighed og Ynde for dig, naar I atter mødes, thi det er det bedste i dig selv.

September 1944.

Lekke.

Axel Münchow.

AXEL MÜNCHOW er født den 3. 2. 1924 i Flensborg (Fader: Smedemester Samuel Münchow). Skolegang: Johannesskolen i 2 Aar, i Kommuneskolen 2 Aar, i Duborg-Skolen 1934—1939. Efter Skolen: i Lære hos Faderen, blev Svend, ½ Aar paa Rigsbanens Værksted. 16. 10. 42 indkaldt. Uddannet ved Infanteriet til Marts 1943. Senere Flyver mod Vest.

Flyverens Julehilsen.

Kære »Flensborg Avis«!

Som saa mange andre Kammerater er nu ogsaa jeg kommet til at skrive et Par Ord. Først for at sige Tak for det daglige Eksemplar; det betyder meget hver Dag at kunne læse og se, hvad der sker og er sket derhjemme, selv om det just ikke altid er behageligt; mangt et Navn paa en god Kammerat og Ven burde aldrig have været trykt paa den Maade, det bliver. Nogle siger, det er Skæbnen; men jeg er nu af en anden Mening. Hvorfor skal de ikke mere staa iblandt os. Hvorfor? Det er et stort, brændende Spørgsmaal, vi aldrig vil faa det rigtige Svar paa. Men glemt er de aldrig, tværtimod; de opfordrer os til at holde endnu mere sammen, at knytte Baandene endnu fastere og aldrig at give op.

Gud give, den Dag snart maa komme, da vi igen kan være samlet under Korsbanneret paa vor kære Skole. Da vil vi med Stolthed mindes vore Kammerater, der gav deres bedste derude; de stod paa den Post, der var givet dem, og gav ikke op. Noget, der viser, at de var Mænd, man kunde stole paa.

Nu ind under Jul kommer vi, der engang gik paa Duborg-Skolen, alle til at tænke tilbage paa den Tid, da vi om Morgenen gik til Morgensang i Festsalen; hver Dag stod der et Lys mere, og hver Dag nærmede vi os Julen, vi med Spænding saa hen imod. Om det nu er i Rusland, ved Middelhavet eller ved Atlanten; alle Steder er der nogle fra dengang, og alle har vi vel den samme Tanke. Maatte vi bare have Lov til at være derhjemme igen og opleve Tiderne fra dengang. Der var noget festligt, noget stort over det hele, som vi aldrig

glemmer. Derfor, I, der endnu er derhjemme: glem aldrig jeres Skole, og vær stolte af, at I har Lov til at komme der, ligesom vi er stolte af at have gaaet der.

Julen er vel den dejligste af alle Fester, og den Fest, hvor egentlig alle burde være samlet, den Fest, vi alle med Længsel ser hen imod i de Dage, der gaar forud. Jeg selv havde i Gaar en vidunderlig Oplevelse. Jeg er Observatør ved Flyvertropperne og flyver som saadan meget tit. Der var faldet Sne allerede her hos os; hele Landskabet laa under et hvidt Tæppe. Julestemningen var steget betydeligt, alle drøftede vi Julen. Nu havde vi faaet Ordre til at flyve, og da nu Sneen var faldet, var vi alle lidt skeptiske. Hvem tænkte vel paa at gaa op i et saadant Vejr? Men omsider kom da Vejrmeldingerne, og da disse var gode, startede vi. Hvad saa jeg? Alt var hvidt, ikke en Plet var til at skelne, hvor Sneen ikke var faldet. Vidunderlig saa Jorden ud; uvilkaarlig kom jeg til at tænke paa Julen derhjemme, paa Flensborg med de sneklædte Banker og den dejlige Frue Skov. Jeg var i Tankerne helt derhjemme i Flensborg, indtil Piloten gav mig et Puf i Siden og høfligt bad mig om ikke at drømme, da vi ellers risikerede at flyve derhen, hvor vi just ikke skulde. Men saadan gaar det, og jeg tror, det gaar os alle saadan. Med Længsel og Vemod i Sindet er vi i Tankerne hos jer derhjemme.

Jeg vil nu slutte med at ønske alle mine Kammerater, der som jeg er i Trøjen, en rigtig god Jul og et godt Nytaar, der forhaabentlig vil bringe bedre Dage end det sidste. Og samtidig en hjertelig Hilsen til jer derhjemme med Ønsket om, at ogsaa I maa faa en god Jul og komme godt ind i det nye Aar.

December 1943.

Axel Münchow.

Aksel Lieb.

AKSEL LIEB er født den 1. 5. 1912 i Flensborg (Fader: Bogholder Johan Lieb). Gaaet i Sct. Johannes Skolen i 3 Aar (tysk), i dansk Kommuneskole 1 Aar og i Duborg-Skolen til 1928. Efter Skolen: 1928—31 i Købmandslære. 1931—32: Den jydske Handelshøjskole i Aarhus. Derefter Arbejderhøjskolen i Lundsgaard, det danske Konsulat i Flensborg, Flensborg Avis. 1935—38: Silkeborg Seminarium. Ansat som Lærer ved den danske Kommuneskole i Flensborg. Gift i Juli 1939. Indkaldt til Militærtjeneste den 22. 2. 40.

Julen 1943.

Vintrens tunge Mørke
hyller Verden ind,
stjæler Hjertevarmen,
ælder unge Sind!
Men bag Taagemulmet
— skønt vi intet ser —
hvisker blid en Stemme:
Solhvervsstund er nær!

Bitterkolde Nætter
fjernt fra Bo og Stavn
lærte os at elske
Hjemmets dyre Navn!
Fik vi Lov at drømme
— Drøm var aldrig lang —
toned om vort Leje
Bøgens Foraarssang.

Ruslands vide Stepper,
hver en ensom Grav,
alt fik Hjertestemmer,
talte, naar vi tav!
Ej som fjerne Røster,
nej, med klare Ord
maner os og trøster
vor Soldaterbror!

Norges Skær og Tinder,
Hellas Sagaland,
Nordhavs Taagekyster,
Tropens Palmestrand!
Alt saa vore Øjne;
men vi fandt ej Fred.
Bror, og du alene
veed alt det, vi led!

Tunge Modgangsdage,
Nætters Angst og Gru,
Sjælekampens Stunder
følte jeg som nu!
Stakket var hver Glæde,
grænseløst hvert Savn;
derfor maa jeg kalde
dig ved Brodernavn!

Graa er vore Trøjer,
graa som solbagt Vej,
hvor vi stumme vandred,
du, min Bror som jeg!
I den store Masse
satte vi knap Spor;
men du var mit bedste,
Landsmand, Ven og Bror!

Bror i samme Skæbne,
under samme Lov,
du alene fatter
helt min Sjæls Behov.
Ad de samme Veje
trampede vor Fod,
og den samme Rytme
banker i vort Blod.

Bror jeg rækker Haanden
nu i Nat mod dig,
og i tyste Timer
taler du med mig!
Vi vil drøfte Minder,
Hjemstavn, Far og Mor,
ja, og alt det lyse,
som vi endnu tror.

Snart i Hus og Hytte
Julen bæres ind.
Smaa og store samles
under Kærters Skin!
Tusind ømme Tanker
former sig til Bøn,
hvor et Moderhjerte
banker for sin Søn!

Klokkemalmets Mæle
bringer Julebud,
nu som alle Tider,
over Verden ud.
Broder, lad os aabne
vidt for Sjæl og Sind,
saa at Julens Budskab
ret kan trænge ind!

Fader i det høje,
du, som alting veed,
skænk os Hjertevarme,
bring os Sjælefred!
Medens Jorden bløder
under Hadets Aand,
lad os trygge vandre
i dit Ledebaand!

December 1943.

Aksel Lieb.

Ejnar Lorenz.

EJNAR LORENZ er født den 12. 1. 23 i Flensborg (Fader: Arbejder Paul Lorenz, Klus). Gaaet 4 Aar i den danske Kommuneskole i Flensborg og paa Duborg-Skolen 1933—38. Efter Skolen: Skrædersvend. Militærtjeneste fra 14. 4. 42. Saaret 15. 4. 43. Senere mod Nord.

Min Mor!

Hvor er vore Tanker dog tit hos Moder. Da jeg stod i Rusland, var det mine skønneste Øjeblikke, naar der var Post fra Mor. Da gik Tankerne de tusinde Kilometer hjem til Flensborg, til hende. Derude har jeg først rigtig lært at elske min Moder.

Naar et Menneske bliver født, bliver dets Navlestreng skaaret over, og dermed er det kødelige Baand mellem det og Moderen ophørt. Men det sjælelige Baand mellem Barnet og Moderen ophører aldrig; end ikke Døden formaar at fjerne det. Hvad enten det nu har været en god eller mindre god Moder. Hendes Kærlighed og moderlige Omsorg glemmer man aldrig. Jeg talte engang under en Vagttjeneste med en Kammerat om Moder; han hørte stille efter, stillede ingen Spørgsmaal. Jeg troede, at han var sovet ind og ruskede lidt i ham. Men han sov ikke; han havde lyttet til min Fortællen, og hans Tanker var vandret til hans Moder.

»Du, Kammerat,« sagde han, »hvor kan du være glad, at du har din Moder endnu. Og hvor det glæder mig, at hun er en saa god Kvinde. Jeg vil nu for hendes og din Skyld haabe, at du maa komme godt fra det. For din Moders Skyld, fordi hun fortjener det, og for din Skyld, saa du kan faa Lov til at give noget af hendes Kærlighed tilbage, mens du endnu har hende. Jeg har kun et Kors i Nærheden af Køln at gaa til, naar jeg vil være ene med min Moder; naar jeg har det sværest, er mine Tanker der.«

Jeg glemmer aldrig det, han sagde: »Jeg har kun et Kors at gaa til.« Det fyldte mig dengang med en varm Taknemlighed, at jeg endnu har min Moder.

Tit kommer der en Længsel i mig efter at kunne

springe de Kilometer hjem, bare for at se hende, for at forvisse mig om: Jeg har hende!

Jeg læste engang et Sted nogle Linjer, som jeg syntes passede saa godt paa en Moder, paa min Moder:

Tornen tager jeg for mig,
Rosen giver jeg til dig.

Er ikke enhver Moder beredt til at tage Tornene for sig, der lægger sig i Vejen for hendes Barn? Selv om hun derved føler Smerter. Tanken om hendes Børn faar hende til at holde ud.

Har en Moder ikke mange Gange fortjent Roser af sine Børn; men faar hun dem ogsaa? Nej, ikke altid. Jeg tænker paa den Torn, en Moder ogsaa maa tage, naar Tiden kommer, da hendes Børn vender sig fra hende. Da Omkvædet »Jeg vil hjem til Moder« bliver afløst, og det i Stedet for hedder: »Jeg vil ud, ud at more mig.« Denne »Jeg vil ud«-Tid, som for et Menneske kan have saa stor en Betydning. Den har jo mange Gange omformet et Menneske helt, saa en Moder frygter den for sine Børn. I denne Tid ængstes hun, veed jeg.

I et Brev, jeg fik, mens jeg var i Rusland, skrev Moder: »Bare jeg dog kunde tage noget af din svære Tjeneste paa mig, hvor gerne vilde jeg ikke det, for at du kunde have det bedre.« Det var igen en Torn, som Moder vilde tage.

Da havde hun fortjent Roser som Tak, fordi hun skærmende har ført os igennem Barneaarene. Dog en Torn er hendes Løn, og hun tager den stille, haaber bare, at Tiden snart kommer, da Børnene vender tilbage til hende. — — For de vender tilbage alle, selv de, der kommer helt paa gale Veje, ogsaa for dem staar Billedet af en Moder og lyser.

Jeg laa bag mit »M. G.« under en Pavse i en Fægtning i Kavkasus og vilde tage et lille Skøn over Sagen. Seks Meter fra mig saa jeg en 16 Aars Russer ligge med en afreven Fod. Vi saa paa hinanden. Jeg saa tydelig Rædslen i hans Ansigt over at opdage, at han laa saa tæt op ad den tyske H. K. L. — — Pludselig greb han efter en Haandgranat og rev den af. Da jeg troede, han vilde kaste den efter mig, dukkede jeg mig hurtigt igen og ventede paa Detonationen. Den kom, men ikke, som jeg havde ventet. Jeg hørte først en angstfuld Stemme raabe »Mama«, og saa Braget. Da jeg igen kikkede op, laa den lille Russer død med oprevet Bryst. Han havde i sin Angst lagt Haandgranaten under sig selv. Hans sidste Raab var »Mama«! Jeg tror, at han dermed vilde bede sin Moder om at tilgive ham den store Sorg, som han nu var ved at tilføje hende.

End ikke Døden formaar at skille en Moder og hendes Barn. Jeg veed, at vi indkaldte alle tænker paa vor Moder. Derfor maa ingen Forældre vredes, naar deres Dreng i en 10—12 eller maaske 14 Dage engang ikke lader høre fra sig. *Ejnar Lorenz.*

Januar 1944.

Sønnetale -- Modersorg!

O. U., 26. 3. 44.

Jeg læste forleden i »Flensborg Avis« en kort Gengivelse af H. C. Andersens Eventyr »Barnet i Graven«. Og blev igen helt ærbødig over den Kærlighed, en Moder har for sit Barn.

Mangen en Moder stilles nu paa den haarde Prøve, et Sønnetab maa være. — I Eventyret siger Mændene: »Vi har lukket Laaget i, det maatte til«, og Konen svarede: »Naar Gud er haard mod mig, hvorfor skulde Menneske saa være bedre.«

Ja, hvorfor straffer Gud os saadan? Er han ked af Menneskene, fortryder han, at han har skabt os? — Ked, tror jeg ikke, — men bedrøvet.

Vi har lukket Laaget i for Herren, ikke han for os. En Moder i Sorg over Sønnen er let tilbøjelig til at glemme alt andet i sin Sorg, for det første Guds Kærlighed; hvor let forvandles hendes Kærlighed til Gud ikke til Tvivl, fordi han har skuffet hende.

Hun glemmer helt, at det ikke er Gud, der har Skylden, men Menneskene selv.

»Thi Gud har skabt Menneskene som de bør være, men Menneskene har saa mange sære Ting for.« (Præd. 7, 29). Menneskene har vendt sig fra Gud i Tro paa, at de kan selv, og Gud slapper Tøjlerne om os; han veed, at vi før eller senere vil komme tilbage til ham.

Denne Krig maa ogsaa engang faa en Ende, og da skal de Mødre, der har haft den store Sorg at miste deres Børn, staa frem og arbejde og bede for Freden, bede til Gud; thi kun med ham kan den rette Fred opbygges.

Da skal den sørgende Moder blive et Symbol, et Symbol paa Fred — —. Thi Synet af hende og Visheden om hendes Sorg skal vende Menneskene bort fra al Ufred.

Derfor, du sørgende Moder, der endda giver det bedste, du har: Gem dig aldrig helt bort i din Sorg! Tænk saa først rigtig paa Menneskene. — — Husk, at da faar du, netop du, den Opgave engang at stride for Freden, at staa frem som et Vidne, der formanende viser Menneskene Krigens Rædsler, naar de igen er ved at glemme dem. *Ejnar Lorenz.*

Gensyn.

14. 8. 44.

Da jeg drog af Sted herfra, var Byen næsten uskadt og var en meget skøn By. Jeg vandrede dengang meget rundt og saa mig omkring; thi der fandtes den ene smukke Bygning ved Siden af den anden, og alt føjede sig smukt sammen til et harmonisk Hele, det store Teater, de dejlige Kirker og det ejendommelige Raadhus.

Men ikke kun store Paladser, nej, ogsaa gamle Huse — »den gamle By«, som den kaldtes — satte deres Præg paa Byen. Man syntes uvilkaarligt, det var en skøn Stad. Den gamle By var allerede for nogen Tid siden blevet hjemsøgt af en Oversvømmelses-Katastrofe, som havde ødelagt meget; men Beboerne bevarede dengang deres Ro og udbedrede Skaden, saa godt de kunde.

Nu gensaa jeg denne By — efter at et Par Timers Bombeangreb havde øvet deres Ødelæggelsesværk. Det er et trist Skue; man sammenligner i Tankerne med Billedet fra før, Gang paa Gang standser man ved Ruinerne af en Bygning, man havde haabet at finde hel.

I Ruinerne har man hist og her rejst et lille Kors over nogle Mennesker, der ikke havde været i Stand til at slippe ud af de brændende Huse. Her har et Barn sat en Blomst over sin Moder, dér en Mand over sine kære. Man bliver staaende, ser paa de enkelte smaa Blomster eller smaa Kors, der er anbragt i Sorgens bitreste Stund.

Hjertet krymper sig i Sorg over Menneskene, i Sorg over os selv.

— Tænk, hvis det var d i n By, der var ødelagt — dit Hjem, der laa i Ruiner! — —

Den stakkels gamle Kone, der i sin sorte Dragt sætter nye Blomster i en Vase, som staar i Ruinerne og minder hende om hendes kæres bratte Død — nu staar hun, et Billede paa dyb Sorg. Man føler Trang til at lægge Haanden paa disse stakkels Mennesker, man erkender, hvor lidt det kan hjælpe dem. Det er en Sorg, som hver enkelt selv skal kæmpe sig igennem.

Man spørger: Hvorfor alt dette?

En Morlil, der har mistet to Børn, udbryder over for mine godt mente Ord:

— Mener De, at jeg endnu kan tro paa en Gud — hvorfor tillader han saa alt dette?

Ja, hvorfor! Men Gud har ogsaa sin Mening med *det?* Jeg tror ikke, at han har forladt os; det er en Prøvetid, der for enkelte Mennesker endda fordrer det kæreste, de har.

Den stakkels Morlils Hvorfor? trænger kun ud i Rum-

met, støder overalt mod Ruinerne og kommer uden Svar tilbage.

Lad os selv i denne bitreste Tid tro paa Gud, lad os ikke med det samme falde fra og tvivle. Det er maaske ingen stor Trøst for dem, der har mistet noget, at vide, at det er sket med Guds Vilje — men en Tro, der dog kan hjælpe os lidt igennem det svære.

Thi over alt det onde, der nu sker rundt omkring, staar Freden og lyser. Den Fred, som vi engang selv skal bygge op, en Fred i Retfærdighed. Og den kan vi aldrig opnaa uden med Guds Hjælp!

Ejnar Lorenz.

Claudius Christiansen.

CLAUDIUS CHRISTIANSEN er født den 8. 5. 19 i Tætvang (Fader: Landmand Christiansen, Tætvang). Gaaet i den tyske Skole i Agtrup, i Duborg-Skolen 1933—37. August 1937 paa Tønder Seminarium. Tog 1. Del i Juni 1940. Nov. 1941 indkaldt. 5 Maj 1942 til Østfronten. Saaret 11. 7. 1942.

Fra Seminarist til Dimittend.

5. 6. 44.

Jeg husker tydeligt en Dag, jeg sad i Tønder Statsseminariums smukt pyntede Festsal paa bagerste Bænk mellem Kammeraterne. Paa Talerstolen stod Forstanderen, og nedenfor sad et Hold Dimittender, der fik overrakt deres Eksamensbevis med et Haandtryk og et »Til Lykke!«

Ja, tænkte jeg, næste Aar er det dig, der sidder der og kan sige: Nu har du naaet det Maal, du har sat dig.

Men det kom anderledes. En Indkaldelsesordre kuldkastede alt. Men jeg var ikke den eneste, opdagede jeg snart. Ak nej, der var mange, mange unge, der havde oplevet det samme. Hvorfor? Det vidste jeg ikke dengang.

Fra den Dag rullede et Billede efter det andet forbi mine undrende Øjne, skønne og triste Billeder. Hvad viste disse mig? Verdens barske Aasyn; den Verden, vi lever i og i vor daglige Dont lige saa stille lader glide forbi os. Som saa mange andre skulde jeg som en Bold af Skæbnen kastes rundt for at lære den at kende, og jeg lærte den at kende, og i Dag forstaar jeg dette Hvorfor?, som jeg ikke kunde klare dengang.

Mine Brødre drog ud, alle mine Kammerater syd for Grænsen drog ud, for Hjemstavnen, vore Hjem, vore kære. Det var vor Pligt som lovlydige Borgere. En tung Pligt. At gøre sin Pligt vil sige at ofre. Det var et stort Offer, størst for dem, der blev derude, de bedste af os. Dog bliver dette Offer for os lettest at bære, naar vi veed og hver Dag faar bekræftet, at derhjemme gaar Livet sin vante Gang i Fred og Ro. Der kan vore kære leve og arbejde, og de unge kan naa deres Maal.

Dimittender, kære Venner og Kammerater, i Dag for-

lader I vort dejlige gamle Seminarium som unge Lærerinder og Lærere. Det er Resultatet af fem Aars Slid, et Arbejde, der ikke altid var lige let baade for jer og vor dygtige Forstander. Det store Hold viser, at godt Arbejde kan staa for Modvind. Nu haaber jeg og vil ønsker for jer alle, at I kan begynde og fortsætte jeres Livsgerning i Fred og Ro. Men husk, at leve vil sige at kæmpe, og kun Kampen lærer os Livet at kende, denne Verdens Liv, og sandelig, dette Liv er en Kamp værd, Livet med og for vore kære, vor Mor, vort Danmark.

Ad denne Vej vil jeg gerne sende de bedste Hilsner til Dimittenderne, Lærerne og Forstanderen og ønske hjertelig til Lykke med Eksamen.

Samtidig de bedste Hilsner til alle Venner og Kammerater derude og nord og syd for Grænsen.

Claudius.

Kai H. Thiele.

KAI THIELE er født 9. 7. 08 i Wyk paa Før (Forældre døde, Faderen var Snedkermester Wilhelm). Gaaet i Skole i en privat Overrealskole paa Før og paa Handelsskolen. Været Kontormand i forskellige Firmaer og blev saa Journalist. Beskæftiget sig meget med Førs Fortid og Kulturhistorie i Middelalderen. Saaret og paa Lazaret. 1944 Soldat ved Marinen.

Kongemærket.

W., 8. 8. 44.

Kære »Flensborg Avis«!

Du er egentlig en trofast Ven. Da jeg endnu var i K., var jeg næsten hele Tiden sammen med Landsmænd, men her er jeg helt alene. For nylig kom nogle af mine Kammerater hjem og fortalte mig, at der var en dansk Tjener i et Lokale i en af Byens Udkanter. Jeg gik en halv Dag for at naa derud; men saa var det en Hollænder. Du kan tro, jeg blev skuffet.

Naar jeg nu gaar og tænker tilbage paa den Tid, jeg har boet i Flensborg, da synes jeg, at jeg har forsømt meget. Jeg burde have deltaget i vort nationale Arbejde. Dengang mente jeg at være alt for optaget af min Gerning; men nu tænker jeg ofte, at der alligevel kunde have været en lille Smule Tid tilovers. Det volder mig mange Bekymringer nu. Det er vist for sent nu; eller veed du maaske et Raad. Du skal bare vise mig Vejen.

Da jeg forleden læste i Avisen om den gamle danske Haandværker, der havde levet en Menneskealder i Hamborg og nu skulde hjem for at gæste sit gamle Fædreland, som han aldrig havde glemt, da kunde jeg rigtig føle med ham i hans Glæde. Det var rørende at læse, at det første, han vilde købe i Danmark, skulde være Kongemærket; thi lige saadan gik det mig, da jeg i 1942 for første Gang siden Krigens Udbrud atter rejste over Grænsen. Mit Kongemærke var det dyrebareste, jeg havde, da jeg rejste tilbage, og siden har det ikke forladt mig.

Nu er jeg atter blevet Soldat, og i Uniformen maa man jo ikke have det paa; jeg bærer det saa i min Tegnebog og venter, til Freden kommer, og jeg kan sætte det paa igen. Jeg mindes, hvor det altid har været dejligt,

naar jeg færdedes i en af de store tyske Byer og pludselig fik Øje paa et Menneske, der paa sit Jakkeopslag bar dette lille Emblem. Det kunde ske hvor som helst, i Sporvognen eller ogsaa paa en Restauration, hvor man traadte ind for at nyde en »Stamm«, eller simpelthen paa Gaden. Da vidste man med det samme, at det var en Dansker, en Landsmand, der stod ved Siden af en. Een, der tænker og føler ligesom du gør, og taler det samme Sprog.

I de fleste Tilfælde bliver det jo kun til en venlig Hilsen (vi Danske er jo ikke saa overstrømmende som Sydens Folk. Vi falder ikke hinanden saa hurtigt om Halsen, skønt jeg for mit Vedkommende maa indrømme, at der altid gaar en varm Strøm gennem mit Hjerte, saa snart jeg ser Danebrogs Farver eller møder en Landsmand i det fremmede.) Somme Tider stifter man saa alligevel Bekendtskab med vedkommende, og selv om det sjældent er af lang Varighed under de øjeblikkelige triste Forhold, saa faar man sig da i hvert Fald en lille Passiar, og allerede det at kunne være sammen med en Landsmand en lille Stund kan være en vidunderlig Oplevelse, især naar man er saa langt borte fra sin Hjemstavn.

Nu er jeg, som sagt, helt alene hernede. Det varer længe, før Brevene fra mine danske Venner naar mig. Fra en anden god Ven, der kæmper i Rusland, har jeg ikke faaet Svar paa mine sidste Breve. Den eneste, der kommer præcis med Posten hver Dag, er »Flensborg Avis«, min gode Ven gennem mange Aar. Det er jeg glad for. Saa vil jeg til Slut bede om at sende en Hilsen til alle Venner og Landsmænd nord og syd for Grænsen. Forhaabentlig er Dagen ikke mere saa fjern, da vi atter kan hilse paa Venner over Grænsen. Vorherre give, at denne Dag snart maa komme, og dermed befri Verdens Folk fra Krigens Rædsler.

Deres hengivne *Kai H. Thiele.*

Paul Soltau.

PAUL SOLTAU er født den 23. 6. 21 i Flensborg (Fader: Arb. Paul Soltau). Gaaet i Skole i den danske Kommuneskole i 6 Aar og i Duborg-Skolen 1933—36. Efter Skolen: Lært som »Jerndrejer«. Indkaldt til Militærtjeneste den 5. 2. 1941.

Hjemstavn i det fremmede.

7. 9. 44.

Kære »Flensborg Avis«!

Selv om man er langt borte fra Hjemstavnen, enten det saa er i Øst eller Vest, Nord eller Syd, og selv om man kommer til Egne, som byder en det dejligste Syn med pragtfulde Omgivelser, enten det nu er en By med dens Seværdigheder, eller det er et Bjergland med Granskove og Bjergsøer, saa vil enhver dog sige til sig selv, at hjemme er det bedst.

Naar vi saa faar et Brev fra vore kære derhjemme, er det et Stykke Hjemstavn, en Traad, som knytter os til den, selv om vi er nok saa langt ude i det fremmede. Og saa har vi vor daglige Budbringer »Flensborg Avis«. Er den ikke mere for os end et Blad, som man faar tilsendt og ser lidt paa, for saa at lade det ligge et eller andet Sted? Jo, vor Avis er et Stykke Danskhed, som knytter os sammen med Hjemstavnen og Danmark; den fortæller os om det daglige Liv derhjemme og om, at der endnu findes en dansk Ungdom, som til Trods for Tidens Vanskeligheder møder op, naar der kaldes paa den.

Det er dette, som samtidig giver os Styrke til at holde ud og at gøre vor Pligt, hvor vi end stilles hen. Vi veed, at vi kan have fuld Tillid til jer derhjemme, og vi haaber, at den Dag ikke er langt borte, da vi atter har Fred og vi vender hjem for at genoptage Arbejdet der, hvor vi blev staaende.

Mange Pladser vil da staa tomme, da flere af de bedste aldrig vender tilbage. Dybe Saar er slaaet i vore Rækker, Saar, som aldrig vil blive lægt igen. Men da er det vor Opgave at staa for to, saa Tabet ikke føles for stort.

Maaske er der mange, som slet ikke tænker over, hvordan det vilde være, naar de pludselig i flere Uger ikke fik et eneste Blad tilsendt og ikke hørte eller læste

et eneste dansk Ord hele Tiden. Kun han, der selv har oplevet det, vil forstaa, at man længes efter den Dag, hvor man atter faar tilsendt »Flensborg Avis«, eller hvor man kommer sammen med Landsmænd, med hvem man kan tale sammen paa Dansk.

Jeg har selv oplevet ikke at kunne modtage »Flensborg Avis« af bestemte Grunde. Nu faar jeg den atter. Maa jeg hermed have Lov til at takke for »Flensborg Avis«; jeg glæder mig til den, hver Gang den kommer.

Hermed vil jeg samtidig sende en Hilsen til Ungdomsforeningen og til alle danske Spejdere i Sydslesvig, endvidere til Duborg-Skolen og Den slesvigske Forening.

Gid Arbejdet for Fremtiden maa kunne fortsættes med samme Glæde og samme Vilje som hidtil, et Arbejde for Danmark og for Danskheden i Sydslesvig. Det vil samtidig styrke hver enkelt af os, som for Tiden ikke kan være med derhjemme.

Kærlig Hilsen! *Paul Soltau.*

Et Vidnesbyrd.

Til Slut anføres et Brev, som »en ung Soldat« har sendt hjem til Flensborg.

Hvorfor møder der ikke flere unge op til Gudstjenesterne? Er en Gudstjeneste da kun for de gamle? Eller er Ungdommen saadan stillet, at den godt kan uden Gud? Jeg tror det ikke; — ja, jeg veed, at vi unge ikke kan uden ham.

Naar et ungt Menneske er færdigt med sin Skoleuddannelse og forlader Skolen, forlader han et sikkert Værn, der ogsaa har værnet om hans Kristendom. Saa staar han pludselig ude i Livet, er ikke mere med til den daglige Morgensang og Morgenbøn paa Skolen. I Begyndelsen husker han af og til denne stille Morgenandagt og erindrer ogsaa, hvordan den hver Morgen satte sit Præg over Dagen. Maaske sender han ogsaa i Begyndelsen en stille Bøn op til Gud; dog sker det meget uregelmæssigt. En skønne Dag glemmer han det helt, og se, Dagen gaar derfor lige saa godt som de andre Dage. Saa kommer Tvivlen, er der egentlig en Gud til? Denne Tvivl fødes i hver eneste ung Sjæl. Man glemmer det, som ens Moder har fortalt om Gud, glemmer det, man i Skolen har lært om ham. Og man danner sig saa sin egen Mening om Sagen, thi indtil da har man kun hørt nogle tale om Gud, læst noget om ham, men man har i denne Alder endnu ikke selv mødt ham.

Denne Tid er farlig for Ungdommen, og Gud lader hver kæmpe sin egen Kamp. Denne indre Kamp har jeg ogsaa maattet igennem.

Ovre i Rusland har jeg først rigtig fundet tilbage til Gud. Under Slagenes Voldsomhed og Granaternes ubarmhjertige Sprog fandt jeg ind til ham. Jeg saa derude, hvor smaa vi Mennesker dog er ved Siden af hans Magt. Jeg troede en Tid, at Gud havde svigtet os Mennesker, naar han tillod denne Krig; men da jeg selv var med ude i alt dette, opdagede jeg, at det var Menneskene selv, der stod bag alt dette. Jeg bad til Gud, og jeg veed, han har ført mig igennem alt, thi uden ham var jeg aldrig kommet derfra.

Jeg kan ikke tænke mig Freden uden Gud, en Fred uden ham vil aldrig holde ret længe. Den eneste Vej til Fred er at tjene Gud og Fædrelandet. En Fred med Gud betyder — — en Sejr for selve Freden.

Indhold

Nedennævnte danske sydslesvigske Soldater er der dels Breve af og dels Omtale af paa de anførte Sider:

Forord 3
Dansk Ungdom i Sydslesvig ..... 5—8
Christian Nielsen ..... 9—21, 98
Hans Poulsen ..... 20—21
Marius Andersen ..... 22—26
Peter Lund ..... 7, 25—26
Nicolai Büchert ..... 18—20, 27—34
Christian Ingwersen ..... 35—40
Andreas Petersen ..... 41—42
Povl Jensen ..... 43—51, 66
Johannes Münchow ..... 50—58
Olav Gregersen ..... 55—56
Jens Matthiesen ..... 59—60
Fritz Kielgast ..... 61—64
Helmuth Krübbe ..... 65—66
Gustav Bunck ..... 66—68
Hans Nicolaisen ..... 69—71
Ewald Lekkat ..... 70—71
Peter Køster ..... 48—50, 72—75, 102—03
Frederik Mommsen ..... 76—80
Thomas Jørs ..... 81—82
Hans Ronald Jørgensen ..... 83—86
Hellmuth Beck ..... 87—91
Marius Jessen ..... 92—93
Hans Meng 94
Lars Schubert ..... 95—96
Heinrich Hansen ..... 97—100
Bruno Frederiksen ..... 99—100
Bruno Halvas ..... 101—03
Hans Harck ..... 104—06
Christian Harck ..... 104—05
Harriot Lorenz ..... 107—08
Helmuth Leckband ..... 105—06, 109—11
Axel Münchow ..... 112—13
Aksel Lieb ..... 114—15
Ejnar Lorenz ..... 116—20
Claudius Christiansen ..... 121—22
Kai H. Thiele ..... 123—24
Paul Soltau ..... 125—26
Et Vidnesbyrd 127